

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AALBORG MALERE
I 500 ÅR

SYLVEST GRANTZAU

Aalborgmalere i 500 år

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR AALBORG AMT
1969-71

AKSEL SCHØLINS BOGTRYKKERI . AALBORG

FORORD

af Peter Riismøller

Den betydeligste kilde til denne undersøgelse er malernes laugsbøger. Mestrenes ældste laugsbog er påbegyndt i 1706, mens svendene først oprettede laug i 1776. En hovedkilde er også byens aviser, først og fremmest da Jyske Efterretninger fra 1767, fortsat til vore dage som Aalborg Stiftstidende.

Men mærkeligst er laugets tegnebøger, to tynde bøger af tegnepapir indbundet i skind. I dem har enhver læredreng, der indstillede sig til svendeproeve i Aalborg i de godt halvandet hundrede år malerlauget bestod, tegnet en frihåndstegning og signeret og dateret den. Hvis en kulturhistoriker nogensinde får en førstehåndskilde i sin hånd, må det da være her.

Lad os ikke glemme mesterlaugets lade. Selve laden er nok så ordnær, men på lågets fint dekorerede inderside er skrevet alle mestres navne i hele laugstiden med årstal for deres optagelse.

Om kildestoffet kan altså siges: Intet andet håndværksfag i vor by har så godt rede på sine udøvers navne, oplæring, herkomst og øvrige data. Skade kun, at dette lidt nøgne skema så sjældent kan gives liv. For selv om mestrenes forhold kan følges i det ydre, svigter kilderne for svendenes vedkommende ofte, så vi kun kender netop navn plus en enkelt dato eller to, og da især for de svende, som kom udefra og ikke har deres navn og svendetegning i tegnebøgerne.

Men det bør ikke få nogen til at tro, at malerlaugets medlemmer var lidet meddelssomme, eller ikke var bogstaven mægtig. Flertallet af mestre synes at have kunnet læse og skrive — hvilket sandelig ikke var nogen selvfølge i 1700-årene, selv for håndværksmestre — og enhver historiker, der har haft laugsbøger i hænde, kender disse officielle papirers svaghed: Hullerne i de perioder, da enten en mindre skrivefærdig mand førte bogen, eller uenighed indenfor styret medførte udeladelser.

Malerlaugets bøger i Aalborg ligger over gennemsnittet i udførlighed, og ingen betydelig lakune findes efter 1728.

Malerfaget var ikke et af de store fag med mange udøvere. Laugshus havde det ikke på noget tidspunkt, om skilteflytninger og anden festivitas høres ej heller. Et solidt brødnid derimod åbenbarer sig ofte i bøgerne. Det var højt oppe i baroktid, Aalborgs malere stiftede laug, og da var den festlige laugstid ved at være ovre og søgnedagene flest. Ingen Aalborg-laugsbog er mere ædru end malernes, hvilket læseren vil fornemme siden. Men af dens detaljer vil enkelte almindelige oplysninger kunne drages.

De fleste malermestre var uddannet i Aalborg, men havde dog mest nogle år på fremmede steder, hvilket gerne ville sige København. Da mestrene begyndte at avertere, var en københavnsk kondition en anbefaling, mester ikke glemte i meddelelsen om sin etablering. Om udpræget indavl er der dog ikke tale. Mere end én tilvanderer søger borger-skab, og nogen favorisering af egne lærlinge spores kun et par gange.

Syv udlændinge blev i laugstiden malermestre i Aalborg. Af dem var én hollænder, én nordmand og én sydslesviger — så nogenlunde samme blanding som de vandrende svende. Tallet er ret højt. I guldsmedelauget var der almindeligvis samme antal mestre som i malerlauget, men kun to eller tre indvandrede guldsmede kendes indenfor samme tidsrum.

De fleste mestre har siddet i jævne kår, nogle få i elendighed, endnu færre i velstand. Deri deler de kår med alle andre håndværkere. Der skulle helt usædvanlige kvalifikationer til, før en håndværksmester kunne hæve sig over et økonomisk gennemsnit. Men enkelte findes: Christen Bruun, L. F. Weise, D. Mayntzhuzen sen., L. P. Poulsen — hvert slægtled synes at have haft sin mester med særlige evner for faget og økonomien.

Gennem alle 1700-årene kunne Aalborg ikke byde sine malersvende fast arbejde året rundt. Ved forårstid kom mange rejsende svende, om efteråret forsvandt de igen. De store mestre i rokokotid, Christen Bruun og L. F. Weise, hævdede sig ved at have svende på værkstedet hele året, hvilket ses på deres økonomi. Ellers skal vi helt op i årene efter depressionen 1810—30, før store værksteder holdt svende fast året om.

Dette forhold medførte en stor cirkulation i svendeflokken. Aalborgs egne lærlinge forlod som regel byen straks eller et årstid efter svendepøven, og målet var almindeligvis København. Nogle vendte hjem for at blive mestre, andre strejfede hjembyen med uregelmæssige mellemrum. Mange — og ikke de ringeste — tabtes af syne. Hjemme erstattedes de af tilvandrere, som i kortere eller længere perioder søgte arbejde her. En ikke ringe del af disse var svenskere, et noget mindre antal var nordmænd. Tyskere kan ikke udskilles på navnet alene, da mange danske malere efter laugstidens skik fortyskede deres navne, men adskillige svende angav som hjemsted Königsberg, Danzig, Lübeck eller i almindelighed Tyskland.

Denne svendevandring hører dog mest 1800-årene til, og dens betydning er måske noget overdreven. Sikkert fulgte stilændringer indenfor håndværket ofte med de vandrende svende, og en stærk standsfølelse fik disse hærdede vandrere til at føle deres kår mindre trykkende. Men når svende forsvandt fra byen, skyldtes det ikke mest eventyrlyst eller trang til at lære nyt, men simpel nød. Selv en stærk hjemstavnsfølelse måtte holdes nede, hvis man ville eksistere. Og mere kunne ingen svend opnå. I lavstidens sidste årtier blev vandrende svende en byrde for de fastboende svende.

Mestrene overlod svendene hele vægten af den sociale forsorg. I de gamle laugsartikler af 1684 hedder det ligefrem: »Den svend, som hos nogen mester arbejder, skal hver løverdag aften levere til sin mester fire skilling danske, som han oldermænd straks skal tilstille, for at henlægge i laugets fattigbøsse, hvortil oldermænd skal have en nøgle, og tvende af de ældste svende hver sin nøgle, og skal bemeldte penge, som ellers kaldes tidepenge, gemmes og forvares til fattige i laugget, som med sygdom bliver hjemstøgt og intet haver i forråd sig med at underholde, så og at stedes til jorden med, når de ved døden bortkaldes.«

Foruden denne nødsstilling, som til tider blev tæret alt for hurtigt op, havde de zünftige fag deres »geschenk«, pligten til at yde en vandrende svend et vist lille beløb på hvert værksted, hvor han søgte, men ikke fik arbejde. Dette organiserede betleri var egentlig alt, hvad der økonomisk skilte håndværkssvende på valsen fra almindelige omstrejfer. Men at der fandtes svende, som hellere fægtede sig frem

mellem kolleger end tog fast kondition, må vist formodes. I svendelaugets bog finder vi svende, som kom syge til Aalborg og drog helbredte bort, uden at have gjort en dags arbejde i byen eller lagt nogen skilling her. En offervilje fra svendenes side helt i Zünftens ånd. Hvem vidste heller, når det blev hans tur at leve på geschenk.

Nu er at bemærke, at malerlauget i Aalborg ikke brugte ordet zünft eller zünftig, ligesom dets læredrenge ikke blev svendeviede efter zünftens regler, men på lovlig vis gjort til svende på rådstuen. Alligevel rådede den zünftige regel, at ingen fusker måtte tåles i arbejde, det være sig som mester eller svend. Heller ikke måtte en malersvend tage arbejde hos en mester i rygte, eller en mester give en berygtet svend kondition. Så stærk var zünften — håndværkets internationale — at dens forskrifter efterlevedes selv i laug, som ikke officielt var zünftige.

Svendelauget var i begyndelsen et simpelt appendiks til mesterlauget. For svendene praktisk at have som instrument i en begyndende modsætning til mestrene. For mestrene bekvemt at henskyde administrationen af svendevandringer og social forsorg til. Man frigjorde sig langsomt, næsten umærkeligt, fra mestrenes formynderskab, for lige så langsomt at nå frem til noget, som i beskedent omfang minder om moderne fagbevægelse. Det tågede billede af en arbejdsgiverforening tegner sig omtrent samtidig med Peder Rodschous indtræden blandt mestrene i 1775.

Læredrenge kom fra hele Nordjylland, som rimeligt var, da der ikke fandtes laugsmestre i nogen anden nordjysk by, og selv da der opstod malerværksteder i andre byer, sendte disse deres drenge til Aalborg for at aflægge svendeprøve.

De strenge lærekontrakter, der alle påkalder den hellige trefoldighed, kunne ikke forhindre, at et betydeligt antal drenge stak af fra deres mestre. Et foruroligende stort antal endda — i perioder helt op imod 40 procent. Men læretiden var også lang, helt op til otte år, ja undertiden ti år. Kontrakterne overholdtes ikke altid punktligt, idet drenge ofte blev gjort til svende året før læretiden udløb, mens det modsatte også kunne forekomme. Laugsartiklerne fastsatte bestemte regler for læretidens længde, alt efter hvor meget mestre, forældre

eller værger ville yde til drengens underhold i læretiden. En borgersøn eller mestersøn med hjem i byen havde helt andre betingelser end en bondesøn fra et fjernt sogn, fremmed i byen og helt i mesters vold, for slet ikke at tale om et fattighusbarn. Mange læredrenge var enke-sønner eller forældrelose med en slægtning som værge.

Gud forbyder nådeligen i enhver kontrakt, at nogen dreng undviger af sin lære. Skete det alligevel, skulle drengen pågribes, ihvor han end kunne findes, og straffes som ulydig tjener efter loven. Men lovens arm rakte sjældent vidt; mester måtte nøjes med at afreagere i truende småannoncer, da først aviser blev almindelige.

En grund til lærekontraktophævelse var, at drengen led af malercolik, i et andet tilfælde angives svimmelhed. Nogle dødsfald blandt lærlinge og unge svende må nok tilskrives samme årsag. Malercolik er simpelthen blyforgiftning og ytrer sig ofte ved svimmelhed. Med møj og blyhvidt som almindelige materialer var den ikke til at undgå, hvis man ikke kendte dens årsag og lærte sig at passe på.

Malerfaget skiftede i nogen grad arbejdsform i løbet af laugstiden. Noget egentlig værksted synes de ældste mestre ikke at have haft, først med Christen Bruuns skifte får vi et regelret værksted at se, som denne store mester i det hele taget skiller sig ud fra gennemsnittet, også ved at besidde gård på et af byens bedste strøg. Med D. Mayntzhusen sen. begynder farvehandelen som binæring, og omtrent samtidig dukker møbelhandelen op i mestrenes annoncer. Vognlakering blev, for mestre med stor plads til rådighed, et indbringende speciale i løbet af 1800-årene, og ligkister var det malernes sag at udsmykke efter enhver tids mode. Det var de solide mestre — og i nogen grad de kapitalkraftige — der slog ind på slige specialer.

En undersøgelse af et enkelt fags historie kan, når der som her graves i bund, give et værdifuldt ekstra resultat: Der er ikke grund til at tro, at malerne i Aalborg adskilte sig fra byens andre håndværkere i faglig, social eller menneskelig standard. Håndværkerne var i enevældens provinsby lavere middelstand, beboere af lave huse. Deres dannelsesgrundlag var beskedent, men ingenlunde at ligne ved den ufaglærte underklassen. Under læsningen indser man med nogen tøven, at man her møder et repræsentativt udsnit af en provinsbys småborgerskab, som de levede og døde i klassesamfundets tid.

I den følgende tekst er valgt at nævne malerne efterhånden, som de optræder med tilknytning til faget første gang. Dog nævnes drengene først, når de er blevet svende. Står de ikke læretiden ud, fraviges reglen. Denne fremgangsmåde skulle, modsat en alfabetisk opstilling, gøre det lettere at knytte forbindelse mellem samtidige foreteelser.

Navnenes stavemåde varierer for meget til, at det kan være praktisk og overkommeligt at anføre alle varianter. Den formodet rigtige stavemåde er valgt. For malere efter laugstiden skrives navnet, som maleren selv bruger — det navn under hvilket, han er kendt.

Mestre anføres med navnet som overskrift, mens drenge blot i teksten får navnet i kursiv.

Hvor nogle af de ældste kendte læredrenge særligt fremhæves, hviler bedømmelsen alene på svendestykket i tegnebogen, som i hvertfald før 1800 giver rimeligt bedømmelsesgrundlag for tegneevne og malerisk sans.

Jens Maler

1501 nævnes Jens Maler bosat i Aalborg på en grund, der blev pantsat til Helligaandsklosteret.²⁾

Simon Maler

Simon Maler nævnes som medlem af Guds Legems Lav i Aalborg 1503. Han er muligvis identisk med den person, som 1496 er med til at fuldføre udmalingen af Bellinge Kirke syd for Odense.³⁾

Christopher Maler

Ca. 1510 nævnes Christopher Maler i Aalborg.⁴⁾

Pitter Maler

I fortegnelsen over gildesbrødre ved Guds Legems Lav i Aalborg ses navnet Pitter Maler i 1537.⁵⁾

Morten Maler

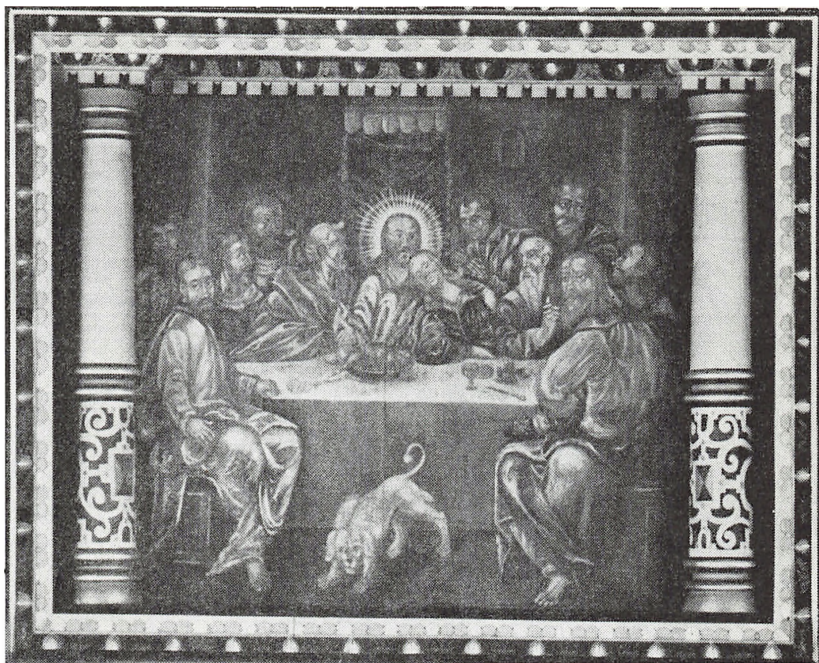
I 1594 hænges i Aalborg en forbryder kaldet Morten Maler. Det koster byen 1½ mk.

Kæmnerregnskaber og rådstuekopibøger oplyser herom: »1594. For Morten Malers kost udi Rådstuekældereren og i Pumpen udi tre dage 12 skill. — Givet Morten Bysvend og Mads Fogedsvend, for de ginge til Morten Maler den stund han sad udi Pumpen, 1 mark«. ⁶⁾

Frederik Maler

I begyndelsen af det 17. århundrede får Hvorup kirke en ny altertavle, malet af Frederik Maler i Aalborg; samtidig dekoreres prædikestolen af ham.

Betalingen for arbejdet fik han megen besvær med at inkassere, idet kirkeværgen i 1603, Jens Jacobsen hævdede, at han havde udbetalt 28 daler

Frederik Maler. Altertavle. Kaastrup kirke i Thy.

til den anden kirkevæрге i Hvorup, Anders Mørck, hvilket beløb skulle anvendes til betaling for arbejdet.

Først 1607 får Frederik Maler sit tilgodehavende hjem. Menigheden i Hvorup fortsætter derefter skænderiet med optagelse af tingsvidner m.m. indtil 1611, da borgmester Niels Skriver og byfoged Jacob Wognsen gennemser Anders Mørcks regnskaber og får striden bilagt.

En anden altertavle malede Frederik Maler til Kaastrup kirke i Thy. I topfeltet på denne tavle har han fremstillet Kristus på korset mellem røverne, og på hovedfeltet et nadverbillede med en hund i forgrunden.

Kirkeregnskaberne meddeler, at han til formaling og fernisering af altertavlen, himlen derover, prædikestolen og dens himmel samt panelet ved prædikestolen fik 12 bøger guld og 11 bøger sølv samt løn og kost i 33 dage. ⁷⁾

Henrich Kycker

1607 opsattes et epitafium i Vor Frue kirke over rådmand Niels Christensen og hans hustru. Kun malingen på de tre billedfelter er nogenlunde bevaret. Ramme og snitværk har mistet de oprindelige farver, det blev sammen med et andet epitafium restaureret i slutningen af forrige århundrede af dekorationsmaler Søren Simonsen, Aal-

Henrich Kycker. Epitafiumbillede i Vor Frue kirke i Aalborg.

borg, ifølge Chr. Axel Jensen skal hovedfeltets gamle trelinjede signatur: H K (malernes laugsmærke) Henri . . . — 160 . . — 22. være ufuldstændig og fejlagtig gengivet ved restaureringen.

Øverst på epitafiet ses Kristus som viser Adam og Eva livets brønd, derunder Marie Magdalene og Kristus som havemand. På hovedfeltet er Niels Christensens knælende familie gengivet, efter tidens skik med et bibelsk optrin som baggrund: Kristi korsfærd fra Jerusalem til Golgata. Niels Christensens eget portræt er vel bevaret, hvorimod to af drengenes og den mindste piges er nye.

Yderligere et epitafium signeret af samme maler 1609 er bevaret i kirken, det hænger på sydvæggen ligeledes blot med oprindelig maling på billedfelterne. Det øverste cirkelformede felt symboliserer antagelig treenheden, derunder opstandelsen, og på hovedfeltet danner Lazarus opvækkelse baggrund for en ukendt familiegruppe.

Skjult under Budolfi kirkes hvælving hænger biskop Jacob Holms epitafium malet 1609. Kompositionen er helt lig de to ovennævnte; i forgrunden ses biskoppens familie og i baggrunden prædiker Kristus for skarerne. En restaurering 1956, hos kirkemaler Rosing Holm, Aalborg, afslørede at signaturen H. K. dækker navnet Henrich Kycker.⁸⁾

Henrik Maler

1625 lavede Peder Snedker i Aalborg en ny prædikestol med himmel over til Aaby kirke. Henrik Maler fra Aalborg stafferede og malede den, og den kostede ca. 80 daler eller ca. 40 tdr. rug, (den blev renoveret 1749).⁹⁾

Poul Jensen Maler

Den 21. november 1631 blev der afgivet vidneforklaring på Aalborg Byting om plyndringen af Poul Jensen Malers hus, det hedder heri: »Før fjenden kom om mandagen i det år 1627 hist til byen, da blev både Poul Jensen Maler og hans hustru udjagede af deres hus af kgl. May. krigsfolk, og de var efter dem på S. Bodels kirkegård og vilde have skudt dem med deres pistoler«. Af andre vidneudsagn fremgik, at hans May. krigsfolk derforinden havde forsøgt at kvæle Poul Maler med en snor og stjæle sølvknapperne af hans tøj; han reddede sig med nød og næppe, men alt hans gods og hvad han havde i forvaring for andre blev plyndret og ødelagt.

1650 opholder maler Poul Jensen fra Aalborg sig på Lerbæk en tid for at staffere en altertavle, Elling kirke fik lavet 1635. For arbejdet fik han 50 slettedaler af Sten Rodsteen til Lerbæk, der havde kirkerienden i fæste.¹⁰⁾

Johan Kontrafejer

1637 nævnes Johan Kontrafejer i Aalborg. Han var gift med Lizabeth Valstrup.¹¹⁾

Peter (Petter) Kontrafejer

Aalborg, gift med Anna Ovesdatter, får en søn døbt 1639.¹²⁾

Johannes Kontrafejer

1651 får Johannes Kontrafejer af Aalborg 155 slettedaler for at staffere den altertavle til St. Kathrine kirke i Hjørring, som Christen Billedsnider året i forvejen har skåret for 130 slettedaler. Derforuden fik Johannes Kontrafejer 10 slettedaler på arbejd (d. v. s. som drikkepenge).

Henrich Kycker. Epitafiebillede i Vor Frue kirke i Aalborg

De samlede omkostninger for kirken ved denne anskaffelse var 300 slette-daler.

To af Johannes Kontrafejers billeder forestiller Kristus i Getsemane og gangen til Golgata.¹³⁾

Albrecht Quantz

Identisk med Albert Contrafejer, død før 1691, nævnes i Aalborg 1650 og 1653 som gift med Anna Svendsdatter. Senere, i 1682 i Aalborg Byes Grund Taxt: »Noch i Schoemagergade och ved Rolbroen, Peder Sørensens Huus, som Albert Contrafejer iboer«.

Kontrafejer Albrecht Quantz fra Aalborg, renoverer (istandsætter) 1666 en altertavle i Torslev kirke. Følgende år stafferer han en prædikestol og andet inventar i kirken som Bertil Snedker i Lendum i forvejen har istandsat. For hele arbejdet får Albrecht Quantz udbetalt 163 daler.

Han var sidst gift med Anne Andersdatter, død i Aalborg 1691. Ægteparret efterlod 4 børn. Sønnen Friderich Quantz blev maler i Aalborg. Om sønnen Andreas Quants var maler vides ikke. Han bor i København 1691.¹⁴⁾

Hendrich Johansen

I februar måned 1689 køber Hendrich Johansen Mahler et hus i Jomfru Ane Gade. I skiftet efter ham 1691 er det vurderet til 100 rdr.

Hans farvehandler var apoteker Johannes Friedenreich i Jens Bangs Stenhus. Den sidste årsregning herfra giver et indtryk af en mesters beskedne materialeforbrug på denne tid. Vurderingen må dog tages med det forbehold, at Hendrich Mahler på dette tidspunkt kan være både affældig og syg.

Hr. Heinrich Mahler.
1691.

24 Jan.	Debet Rigsd.	Mk.	Sk.
2 pd. Lin Olie a 10	Sk. »	- 1	- 4
1 pd. Brun rød	4 Sk.		
2 pd. Lin Olie	1 Mk.		
1 Sk.	»	- 1	- 8
3 Marty			
2 pd. Lin Olie a 10	Sk.		
Rafolie	1 Sk.	»	- 1 - 5
2 pd. guul ocker a 4	Sk. »	- »	- 8
10 ditto			
Mixtur een skeefuld	»	- 1	- 8
Omslag	1 Mk. 8 Sk. Salve		
1 Mk.	»	- 2	- 8
23 ditto			
2 pd. Lin Olie a 10	Sk. »	- 1	- 4
Olie til Riefe	»	- 1 - 2
22 April			
2 pd. Lin Olie	»	- 1 - 4
3 pd. lius Ocker a 4	Sk. »	- »	- 12
1 pd. mørg Ocker a			
6 Sk.	»	- »	- 6
27 ditto			
2 pd. Lin Olie	1 Mk.		
4 Sk. brun rust	12 Sk... »	- 2	- »
28 ditto			
2 pd. lius Ocker	8 Mk.		
2 Sk. Lin Olie	1 Mk.		
4 Sk.	»	- 1	- 1
1/2 pd. Spansk grøn	»	- 2 - »
Bleyhvid og Umbr.	..	»	- 1 - 2
d. 4 Juny			
1/2 pd. Horn Lim	»	- » - 4
5 pd. Ockergeel a 4	Sk. »	- 1	- 4
29 July			
1/8 pd. Spansk grøn	»	- » - 8
1 pd. Bleyhvid	»	- » - 8
9 Aug.			
2 pd. Lin Olie a 10	Sk. »	- 1	- 4
		3 Rigsd. 5 Mk. 15 Sk.	

Magdalene Sl. Johannes Friedenrichs.

Heinrich Mahler døde sidst på året 1691. Hans moder Catrine Beker levede endnu ved hans død; hans hustru var Anne Jensdatter.

I skiftet efter ham bemærkes bl. a.: 12 schilderier a 1 mk., den sl. mands kaaberstøker og ridtzninger til maller konsten 4 rd. 2 mk. 1 tydsk salmebog for 1 mk.¹⁵⁾

Friderich Quantz

Søn af Albrecht Quantz nævnes som kontrafejer i Aalborg. Han reparerede og stafferede 1695, på farver Jørgen Jørgensen Lowsons bekostning, prædikestolen i Sæby kirke. Død i Aalborg 1704.¹⁶⁾

Peter Johansen Ybbing (*Peter Hollænder*)

12. november 1706 bliver Peter Johansen Ybbing anordnet til oldermand for malerlauget i Aalborg.

To år senere, den 31. oktober 1708, hænger man en lysekrone op i Nørresundby kirke, den er skænket af biskop Jens Bircherod. Kirkeregnskabet meddeler: »Udlagt til Peter Hollænder for den at staffere 1 dr. 1 mrk.« Det drejer sig naturligvis om staffering af ophængningsarmaturen og ikke selve lysekronen, der er af malm.

Denne »Peter Hollænder« er sikkert identisk med Peter Ybbing; året efter, i 1709 slutter biskop Jens Bircherod's efterfølger Frantz Thestrup nemlig aftale med Peter Ubbing om udstaffering af det gamle kor i Nørresundby kirke med »Emblemata«, d. v. s. udsmykning med allegoriske billeder.

Der blev antagelig lavet 11 sådanne billeder med inskription under hvert enkelt. Disse billeder beskrives således

hos Thura i »Aalborg Stifts Beskrivelse«:

- 1) En Vugge, hvori ligger et lidet Barn og Døden ved Siden, med Inskription:
Ved første Barne Blee
Lar Døden sig og see.
- 2) En Bonde, som holder paa sin Plov og siger:
Jeg stræber her mod Hungers
Nød,
Men haaber til det Himmelbrød.
- 3) Et dækked Bord, der paa en Pocal med rød Viin paa Bunden, hvortil Fluerne flyver for at dricke men endeel druckne:
Tænck dog hvor kort den Drick
er sød,
men volder tit en ævig Død.
- 4) En rød Koe, hvis eene Foed holdes fast af den, som malker, men Melcket ligger spildt:
Alt, hvad som samles her
Forgængeligt det er.
- 5) Et rødt Hierte liggende paa en Ambolt og mærked paa Siden med et hvidt Kors, hvorpaa tvende Engle banke hver med sin Hammer:
Dit Stempel jeg o Jesus faar,
Naar du kun Hiertet sønderslaar.
- 6) En fra Himmelen udkommende Haand, som holder en grøn blomstrende Green og tillige en Svøbe:
Hvad Gud vil mig tilføje,
Mit Hierte skal fornøye.
- 7) Elias, som en Ravn tilfører Brød eller Kiød:
Til den, som Verden driver ud,
Vil Herren sende Trøstebud.

- 8) Fisken, som skyder Propheten Jonas paa Land igien:
Min Gud, jeg aldrig sliper dig,
Thi du af Nøden frelste mig.
- 9) En Bogstoel med en oplagt Bog, hvorpaa staar et Dødningshoved, der ovenpaa en brændende Lampe:
Ved Lys i Dødens Mørcke
Gid Ordet Troen stærcke.
- 10) En Ligbaare beklædt med hvidt og bestrød med adskillige Blomster:
Skal jeg til Graven hen,
Jeg blomstrer dog igien.
- 11) En Piilegrim med en Bylt paa Ryggen, som paa en steigl og besværlig Sti gaar op til en høj Stæd:
For alt wor onde faar wi got
Naar Veigen gaar til Himlens
Slot.«

Arbejdet udførtes i 1710. Da Nørresundby kirke i 1898 blev restaureret, sønderbrød man træværket i kirkens indre og smed det ud. Peter Ybbings billeder endte som ildebrændsel.

I 1734 har Peter Ybbing et udestaaende med laug^{et}, hvorom laugsbogen beretter: »Anno 1734 d. 22. febr. vahre laug^{et} samlet, og der blev vi forliget med Petter Johansen Ybbing for hans forseelse, som skeede i det hand arbejd med en person, som er os contra i voris profession, vorfor han gjorde for aaben lade abbite, at hand aldrig vilde slig her efter giøre og saa betahle 2 mk. dansk til laden, den ene mark til de fattige i laug^{et} og den ene mark til laden — det bekræfter jeg med egen haand.

Peter Johansen, Mahler.«

Nogen velstillet mand har Peter Ybbing nok ikke været, for den 16. maj

året efter »betahlte Petter Johansen Übbing den ofen staaende een mark dansk til de fattiges brist i vor laug. Den anden mark blev tilbage og ham efter ladt af laugsbrødrene for han be- langte sig hand kunde ike gife det.« Man savner ham også som bidragyder til laugets velkomst; dog var han endnu ved sin anden kone Ide Jacobsdat- ters død 1739 så nogenlunde stillet, først og fremmest fordi han sad gæld- frit ved sin ejendom i Slotsgade, at der kunne blive en ringe arvelod til hver af de fire børn i dette ægteskab: Stud- iosus Johan Petersen, f. 1709. Maler- svend Jochum Petersen, f. 1713. Dore- the Margrethe Pedersdatter, f. 1705. Johanne Marie Pedersdatter, f. 1707. I et tidligere ægteskab var der en søn, maler Søren Peittersen (Ybieng).

Efter ægtefællens død tiltog den gamle Peter Ybbings svaghed, datteren Margrethe måtte tage ophold hjemme, for at pleje ham og en hjælpeløs sinds- lidende søster, som ikke kunne få plads på hospitalet, men nød ugentlig under- støttelse derfra.

Ved sin død 26. oktober 1746 efter- lod han en ejendom reduceret til den halve værdi og desuden en ringe gæld. Han blev begravet på laugets bekost- ning.

Han var, som før nævnt, oldermand i 1706 og ligeledes i 1728. De eneste lærdreng^e, han havde, var hans søn- ner:

Søren Peter Johansen (Ybbing) 1716-1722.

Jochim Petersen Ybbing 1733-1734.

Jens Sørensen Uttrup

Den ældste oplysning om Jens Sø- rensen Uttrup stammer fra det år, ma- lermestrene i Aalborg begynder at føre

deres laugsbog, 1706. Da er han den 12. november sammen med byens 2 andre mestre for retten på rådstuen, for at laugets kan få anordnet en ny oldermand.

Man ser ikke hans navn igen før 1716, idet der er et »hul« i laugsbogen for disse år.

Beslutningen om at føre beretning og regnskab må åbenbart være truffet i et øjeblik ubetænksomhed, for der går igen 12 år, førend man i 1728 vover at sætte pennen til papiret. Efterhånden bliver det bedre, fra 1732 nøjes man med at springe et par år over ad gangen. Dette år er Jens Sørensen Utrup med til at betale laugets nyanskaffede velkomst. 1730 ses han første gang som oldermand, og syv år senere meddeler laugsbogen:

»Anno 1737 d: — October hensofede sahl. Jens Sørensen Utrup udi Herren. Gud glæde hans Sehl i det Evige Lif.«

Hans enke siger sig umiddelbart efter fra laugets og får den del af laden udbetalt, som hun har krav på.

Jens Sørensen Utrup boede i en ejendom på hjørnet af Skomagergade og Skolegade vurderet til 100 rdr., sædvanen tro pantsat til sidste skilling. Han var gift med Sidsel Bertelsdatter og efterlod 2 børn, en søn på Sjælland studiosus Søren Jensen, og en datter i hjemmet Else Jensdatter.

Jens Sørensen Børglum

Navnet træffes første gang i malernes laugsbog 1706. 30. september 1730 bliver han oldermand, en post som han desuden indtager i årene 1731 og 1732 indtil 23. august.

Han døde i december 1739. I hans sidste år fra 1732 til 1739 ses hans navn ikke i forbindelse med faget.

Jochum Maler

Mette Pedersdatter død i Aalborg 1719 var gift 1. g. med Jochum Maler. 2. g. med Hans Mandfeld Maler. I første ægteskab var der 2 sønner Peder og Jacob Jochumsen, desuden en datter Anna Marie Jochumsen.

Hans Mandfeld Maler

Gift med ovennævnte Mette Pedersdatter. Boede 1718 til leje i Slotsgade i en ejendom tilhørende doctor Strømberg. Hans Mandfeld sad i særdeles trange kår, ægteparrets samlede bo repræsenterede godt og vel, hvad begravelsen af Mette Pedersdatter kostede.

Henrik Schultz

I Horsens nævnes en Henrik Schultz fra Aalborg, der tager borgerskab som maler 1718. Han satte kgl. Mayestæts navne-ciffer på Sct. Ibs kirketårns hvælving.

Den 14. april 1716 begynder *Søren Peter Johansen (Ybbing)* sin læretid hos malermester Peter Johansen Mahler (Peter Ybbing), der var hans fader. 14. april 1722 skulle han være udlært. 1747 skriver han sig som: S. Petersen Ybing, Schive.

Lorentz Lorentzen Roggenbuch

Fredag den 28. maj 1728 stiller Lorentz Lorentzen Roggenbuch for retten på Aalborg rådstue for at vise de to malede stykker, som han skal præstere for at blive mester i Aalborg. Malerlauget og magistraten tager ham for god, han betaler sin rettighed og er herefter laugsbroder.

Han nærrede mere end almindelig interesse for malerlauget, det gav sig udslag i, at han forærede det en skind-

indbunden tegnebog, hvori drengene kunne prente deres tegning til svendepøven. På titelbladet har han skrevet:

Soli Deo Gloria.

Anno 1732: Den 10 Junius:
hafer Jeg dete tegne boeh:
forehrt til Voris Ampts Laade.
i Aalborg
Lorentz Roggenbuch
Pictor.

Hans broder, Johan Hinrich Roggenbuch, som han tog i lære fra 1728 til 1732, lavede den første tegning deri.

Samme år betalte han broderparten af den velkomst, som laugget anskaffede, og som nu opbevares på Aalborg historiske Museum. Laugsbogens regnskab for denne erhvervelse ser sådan ud:

J. S. Uttrup	2 Mk.	8 Sk.
Mogens B. Roese	2 Mk.	8 Sk.
L. Roggenbuch	9 Mk.	12 Sk.
	<hr/>	
	i alt 2 Rigsd.	2 Mk. 12 Sk.

Laugspokalen er udført i tin; den er et godt bevis for, at malerlauget i Aalborg da var lille og uanseligt.

4. maj 1733 vælges Lorentz Roggenbuch første gang til oldermand. Samme post indtager han i årene 1734, 1735, 1736 tiltil 4. maj, 1742, 1743, 1745 og 1752.

Foruden broderen havde han en dreng mere i lære, Niels Nielsen Grafle 1742—1746, men denne dreng døde inden han nåede at blive svend.

Lorentz Roggenbuch indvandrede antagelig fra Nordtyskland. Han bevarer livet igennem familietilknytning til byerne Hamburg og Lübeck, det er sikkert også fra de kanter, han henter sine to koner. Han var første gang gift

Malerlaugets velkomst af tin fra 1732.

med Margrethe Dunche, som dør i februar 1744.

Under dette ægteskab sad han jævnt godt i det. Han »ejede« et fire fags hus to loft høj, med tilhørende have på nordsiden af Algade, taxeret til 220 rdr., på nogle få rdr. nær pantsat til Budolfi kirke.

I en boopgørelse fra den tid bemærkes: 23 stk. smaae og store skilderier, i værkstedet 3 mahler steen og løbere, 6 dosin trædaaser med adskillige farver, 8 dosin pønseler smaae og store og 6 dosin blikdaaser; og så et ganske net bohave, en håndværkers omstændigheder taget i betragtning.

Anden gang var Lorentz Roggenbuch gift med Margrethe Sophie Getreuer. Det går da jævnt tilbage for ham; ved hans død i november 1754 efterlades enken i dybeste armod, hans få og fat-

tige ejendele stilles til auktion, og man hefter sig blot ved: 10 stk. smaae dife-rente skilderier, endeel kaaber stk. og tegninger, 2 mahle steene, 3de løbere og en farvelahde med daaser; og man ynker enken som forhåber: »At skifte rætten var saa gunstig, at lade hende beholde de registrerede sængeklæder, uden ved auktion at bortsælges, saasom hun er syg og skrøbelig, og har ey mindste at ligge paa uden samme. Rimeligt nok »overlades hun de faae og slætte sængeklæder.«

Mogens Bollesøn Roese

Den 21. maj 1731 samles malerlauget i Aalborg »Efter magistradtens befahl og mons. Roeses beghering«, for at sidstnævnte kan komme i lauet.

Han får 3 uger til at gøre mesterstykke i, men skal så samtidig gøre et arbejde hos mons. Jacob Müller færdig. Sidstnævnte oplysning antyder ingenlunde, at han er svend i Aalborg. Følgende besværing fra lauet til magistraten røber, hvordan det har sig med dette arbejde og mons. Roese i det hele taget:

Velædle og velviise Herrer Borgmestre og Raad.

Efterdi det er den høj Øfrighed vell vitterligt, at der ere Een Person nemlig Mons. Rose. Som haver lehr't Skildrekunst, men haver nu nogle Aar siddet her i byen hos hans Moder og Tid efter anden taget manget ziide Arbejde fra os andre, vi hafer og nogle Gange besøgt hannem Med Rettens Middel og fundet det Arbejd, som ikke hører til hans Profesion. Men hand hafer forsvoren, at det var hans eget, som dog siden befandtes anderledes og tilhørte andre Folk her udi Byen, saa at vi kan bevise Hannem ofer, at han hafer ar-

beydet paa 14 a 15 Steder og taget dermed Brødet fra vi andre. Ja giort det saa groefe, at han staar i disse Dage hos Mons. Jacob Müllers Huus og stryger det om fra det Øfverste till det Nederste, og vi andre fattige Mänd gaar og hafer intet at giøre, som dog skal forsørge mange vores Hustruer og Børn og efter vores Efne svare til den Paabud, som kan komme. vilket og gierne og med ed godt Hierte skete om vi have noget at giøre godt med. Vel hafer Hand begherd hos den Edl. Magistrat, at han vil være hos os i vor Laug, som vi har fornæmmet, mens Gud ved, at vi erre mod alligevel, om det lidet Mallerarbeyde, som her falder. Saa at vi menner, at vi hafe ike noget (at) bestille med hannem, for han hafer lehr't Skildrekunsten, som han noksom kan ernære sig af, og lade vi andre blive hos Malerkunsten — for vi hafer haft megen fortræd og Umkostning for hans skuld og aldri faaet nogen Revannsche derfor som dog staar udtrükt udi hans kongl. Mayst. aller nodigste forordning, at ingen maa understaae sig at giøre noget Mahlerarbejde uden den, som er dertil berettiget. Saa beder vi den høj edl. og velvise Magistradt, at den vilde considere vores bedste.

Vi forbliver den høj edl. og velvise Magistrats aller ydmygste Tiener.

Aalborg d. 21 May 1731.

*Jens Børglum. Jens Sørensen.
Peter Johansen Übbing.
Lorentz Roggenbuch.*

De to malede stykker, der er obligatoriske ved mesterprøven, fremviser han for lauet og retten på rådhuset den 18. juni. Herefter er han mester.

Året efter er han medskænker af laugets nye velkomst.

Han bliver oldermænd 4. maj 1736, en post som han også indtager det følgende år.

4 drengte gik gennem hans værksted:

Peder Laurits Groe	1737—
Søren Nielsen Brabant	1741—1748
Søren Kierulf Rasmussen	1745—1748
Henrich Pallesen Rode	1748—

Mogens Roese boede til leje på Nørregade i en ejendom tilhørende inspektør Chr. Vognsen. Han var gift med Magdalene Nielsdatter, og efterlod ved sin død i maj måned 1749 en 16 årig datter Anne Margrethe Roese, og en efter hans forhold ganske betydelig gæld, som enken påtog sig at få ud af verden.

*Svendestykke af
Jochim Petersen Ybbing 1734.*

*Svendestykke af
Johan Hinrich Roggenbuch 1732.*

Enken har tilknytning til laug et ganske kort tid derefter, idet hun er med til at lade den nye bog »indrætte paa ladens bekostning, som efterdags til lauts brug skal bruges.«

Antagelig har hun drevet værkstedet videre ved svenden Hans Willumsens hjælp, han var på det tidspunkt i huset der.

Johan Hinrich Roggenbuch var broder til malermester Lorentz Roggenbuch hos hvem han kom i lære 1728. Han var udlært 1732.

Jochim Petersen Ybbing var søn af malermester Peter Johansen Ybbing i Aalborg hos hvem han lærte fra 1727 til 1734.

Efter at have været borte en tid

vender han 1740 tilbage til Aalborg sammen med en anden svend, *Johannis Freds*. De to er åbenbart gået i gang med at arbejde på egen hånd, thi Laugget må tage affære overfor dem.

Laugsbogen meddeler: »Anno 1740 d. 21. juni vare lauet forsamled med den høye øvrigheds consens, og sagen (var) at indkalde mons. Jocum Ybbing, mons. Johannis Freds blev borte, Jocum Ybbing møtte og blev først tilspurgt om hand ville sitte sig ned her, hvortil han svarede ney, for det andet blev hannem tilspurgt, om hand vilde tage condition hos en mester ugentlig, hvortil han svarede ja, med permission at hjælpe sin fader om nødvendig behøvis.« 1746 nævnes han som »Jochim Peitersen, corporal ved generalmajor Storms regiment og obrist lieutenant Langes compagnie, boende i Diørup (Bislev sogn ved Nibe).

Christen Bruun

Første gang man støder på »schilder og mahler«, Christen Bruuns navn i Aalborg, er i 1735, da han den 18. august henvender sig til malernes oldermand Lorentz Roggenbuch og anmoder om at komme i laugget. Han får 3 uger til at gøre mesterstykke, og stiller så igen den 2. september samme år for retten på Aalborg rådstue sammen med byens fire mestre for at vise de 2 stykker, han har malet. Han befindes dygtig, betaler sin laugsrettighed efter forordningen, og er herefter laugsbroder i det »loulige mahlerlaug i Aalborg«.

Den følgende sommer må han anmode laugets mestre om at syne og taxere et arbejde, som han har udført for mons. Anders Giødwad; antagelig har det knebet at komme overens om prisen.

Den 5. maj vælges han første gang til oldermand, en post som han også indtog i årene 1741, 1747, 1748, 1749 og 1751.

Blot en dreng gik ud fra hans værksted:

Niels Christensen Kock 1742—1751

Christen Bruun var gift to gange; først med Karen Laursdatter From, død 2. januar 1745. I dette ægteskab var der en datter, Johanne Christensdatter Bruun, født 1742 (K. L. F. nævnes i skiftet som stedmoder, så muligvis var Chr. B. gift tre gange). Dernæst fra 1746 med Sophie Amalie Kolding, født ca. 1715, død 25. marts 1768 i Aalborg. Hun var datter af herredsskriver i Kjær herred, Gutzon Nielsen Kolding og Sophie Feilche. Nogle år efter datterens ægteskab med ham, boede de til leje i et gadehus, som han købte i Voerbjerg af Jacob Jørgensen Gleerup på Bjørnkær, for 70 rdr. Dette hus sælger Sophie Amalie Kolding igen et par år efter Chr. Bruun's død.

Den 23. maj 1740 overtager Christen Bruun en ejendom i Bispensgade efter pastor Baltzer Zechmann, stiftsprovst. Den beskrives gennem årene som: »Et hjørne huus til Jomfru Ane Gade af bindingsværk med kviste på, strækkende sig udi øster og vester 15 eller 17 fag (det er lidt uklart), 2 loft høj, med en indemuret plade, til gårdsiden svale, hvorunder er indbegreben en leie vaaning ud til Nye Mølle ved Væster aae, 4. fag 2 loft høi med frie indkørsel fra Jomfru Ane Gade i østre ende, hvor der findes 2de sale tag til port, med en deel gamle adkomster forne tiid at følge med gaarden.« I 1745 vurderet til 400 rdr., 10 år senere til 450 rdr. og 1768 til 550 rdr.

Christen Bruun og hans efterfølger L. F. Weise er de eneste mestre i Aalborg, som bliver velhavende af arbejde ved faget. En opgørelse over hans omfangsrige løsøre fra 1745 viser, at han alene af guld og sølv har liggende for ca. 100 rdr., hvilket er flere gange så meget som de fleste kollegers hele bo er værd.

Som kuriosum skal nævnes, at der i gården holdtes et svin og en ko, som byhyrden sørgede for græsning til om sommeren.

Christen Bruun havde en fornem kundekreds, for at nævne nogle: Geheimeråd og stiftsbefalingsmand baron Holch, generalmajor de Thura, Børglum Kloster, Rådmand Gregers Claus Hübertz, Daniel Linaae, sukkerfabrikanten Ditmer Ladiges, herr magister Thestrup og herredsfoged Høeg i Voerbjerg. Formodentlig har han været i stand til at løse enhver opgave. I skiftet efter ham nævnes: 4 familie skilderier, 4 små skilderier, skilderier af »De 5 kloge og 5 daarlige Jomfruer, Samuels Skilderier, Abrahams Skilderier, Kong Frederich den fjerde og gemahl, De 12 Apostle, Marie og Joseph«, samt 30 andre skilderier og en deel kaaberstykker.

Christen Bruun, der var født ca. 1698, døde den 29. august 1754 efterladende børnene Johanne Christensdaatter Bruun født 1750, og en søn Iver Bruun, død som 6 årig 1757.

Peder Laurits Groe, født i Hobro, kom i lære hos malermester Mogens Bollesøn Røese 1737. Han løb af lære kort tid efter.

Den 24. juni 1740 samles malerlauget i Aalborg i anledning af, at *Johannis*

Freds sammen med Peter Ybbings søn Jochum er kommet til byen og der »beskadiger amptet«.

Jochum Ybbing lader sig overtale til at tage condition, mens *Johannis Freds* derimod sætter et omfattende apparat i gang ved sin egensindige holdning; han nærer end ikke respekt for stemplet papir fra rådstuen, det »kom tilbage fra *Freds* med et naragtigt svar«. Magistrat, stiftamtmand, commerceråd og tingsvidner holdes beskæftiget af *Johannis Freds* og malermestrene lige til november 1740.

Johan Adam Hein

Den 26. juni 1741 behandler malermestrenes laug i Aalborg en anmodning fra mons. Johan Adam Hein født i Cønsberg om at blive mester i byen. Den 1. aug. forelægger man ham hans arbejde til mesterprøven, og endelig den 25. aug. fremvises hans to maledede mesterstykker for laug og magistrat. Herefter er han mester og laugsbroder.

Hans virksomhed i Aalborg ses kun at strække sig over ca. 11 år, fra 1741 til 1752. Muligvis lærte drengen *Christen Nielsen Torngaard* hos ham fra 1742 til 1747.

1752 rejser *Johan Adam Hein* til København i laugets ærinde med en ansøgning til kongen. Hvad denne ansøgning gik ud på, vides ikke i dag; det hedder efter hans hjemkomst: »og om endskiønt hand ikke var saa lykkelig at kunde optinere laugeds aller underdanigst ansøgning, saa formaaede hand dog, at hans laugsbrødre holdt hannem skadesløs for (hvad) bekostning hand samme reyse anvendt efter sin beretning til laugets Kasse«. Ordene skal vist ikke opfattes så giftigt, som de er skrevet; men en kendsgerning er det dog, at

Heins rejse til København giver anledning til strid, idet nemlig de to andre mestre i laugget holder fast ved en aftale med Heins underskrift, truffet før rejsen, heri hedder det: »at hand er fornøyt med fem rigsdahler for sin reise, og om hand var lükelig efter ønske, at nyde aller naadigst bønning paa laugets aller underdanigste ansøgning, skulde hand enda nyde fem rigsdahler aparte for sin uage.

Men som hand ike var saa lükelig paa den tid at kunde optinere laugets aller underdanigste ansøgning bønning, saa paastaar laugsbrødrene, at han ei bør have videre end de forhen fem rigsdahler ifølge hans egne tilstaaelse. Efter som en ham ingen skriftlig convention findes oprettet, imellem hannem og hans laugsbrødre, om den bekostning hand efter beretning haver udlagt paa reisen til laugets bedste, og som i saa maade ingen videre beviiser fantes, hvor efter magistraten i dette laugs erinde kunde finde noget videre end som for hin allerede at siege, (bør) Hein Mahler (have) forskrefet sig til at være fornøjet med de forhen bekomne fem rigsdahler, saa kunde laugget ikke forseres til imod dirres villige at give ham mehr«.

Jens Jensen Slott

Den 17. marts 1741 blev maler Jens Jensen Slott mester i Aalborg. Han bemærkes første gang som oldermand 1759, derefter i årene 1760, 1776, 1777, 1778 og 1781.

Følgende drenge gik gennem hans værksted:

Christen Andersen Torp	1754—1760
Oluf Nielsen Wold	1759—
Jens Laurtsøn Malli	1763—1769

Hans Nielsen Steenfeldt	1764—1769
Niels Pedersen Bedsted	1769—1775
Christen Pedersen Møndrup	1777—1780

Jens Slott averterer 1768 i Jydske Efterretninger:

»Hos Jens Slot Mahler er en god postvogn tilkiøbs for en billig priis«. Og samme sted 1775: »En stærk god postvogn, samt et godt læder seletøj er for billig priis at faae hos Jens Slott, Mahler, ved Urbansport her i Aalborg«. Skipper liiglaugets vogn, nu i Aalborg historiske Museum, blev malet og forselvet af Jens Slott 1770.

Den 17. december 1748 tilskøder parykmager Johan Both Jens Jensen Slott Mahler et hus i Jomfru Ane Gade på nordsiden af gyden (Nymøllestræde).

1778 findes følgende annonce i Jydske Efterretninger: »Jeg er til Sinds at bortsælge min iboende Gaard og 3 Leievaaninger i Jens Bangs Gyde; de lysthavende vilde jo før jo heller med mig derom accordere, da der kan ventes billig Accord. Jens Slot, Mahler i Aalborg.«

Det ser ud til, at Jens Slott i vid udstrækning har spekuleret i ejendomme. Hovedparten af Jens Bangs Gyde var formelt på hans hænder, han ejede 6 eller 7 ejendomme her ved sin død foråret 1782.

Et 8 fags hus med kvist og udsmykning i billedhuggerarbejde indrettet med to lejligheder havde han netop ladet opføre, det vurderedes til 160 rdr., men såvel dette, som alle de andre ejendomme var pantsat sammen med alt hans bohav, først og fremmest til Latinskolen og Den almindelige Enke Casse. Brandprotokollen taler sågar om pantsætning af en ejendom mere end han ejer.

Malerlaugets lade med mestrenes navne fra 1728 til 1860.

Trods vidtløftige manipulationer med ejendomme efterlod han en betydelig gæld til enken Anne Jensdatter Malli og desuden to umyndige børn Christian Holt og Peder Slott.

I Jens Slott's tid som oldermænd bliver laugets lade brudt, herom meddeler mestrenes laugsbog:

»Ao. 1781 den 5 februar mødte vi efter begiering af oldermændene Jens Slott, tilligemed 2de andre tiltagne vitterligheds mænd Niels Poulsen Freilef og Henrich Bogesen, begge indvaanere her i Aalborg, for at eftersee vores amts lade, som oldermændene sagde at være bræket, og befandt da laden i følgende tilstand, først var jernene, som er omkring laden, begge itu bræket ved bunden og det ene stykke af bunden løsbrykket, men laasen var ubeskadiget, derefter blev laden aabnet, og befand-

tes da at svendenes bøsse i laden som, er af blik, hvortil den ene nøgle laae i Forvaring i laden, men den anden i altgesellens forvaring, den ene laas at være afbræket og alle pengene udtagne, som efter deris bog saas at have været 5 rdr. 5 mrk. 4 sk. Og deris fattig bøsse, som stod inden i deris lade befandtes laasen at være afbræket og lagt i laden og alle pengene deraf borttagne undtagen 2 sk., hvor meget der var i samme vides ikke.

Men af vores casse(s) penge kand der ej (mangle nogle) andet end den jo var rigtig efter protocollens mældende. Vi eftertalte da vore casse penge som fandtes at beløbe sig dertil — —

Til mændene 2 mk. for deres umage.

Altsaa blev i beholdning 7 rdr. 14 sk.

Derpaa blev alleting lagte i laden igen og forseglet indtil øvrighedens

ordre, hvorledes man samme skal forholdes. Aalborg ut supra.

Jens Slott. E. Ahrner.
Peder Rodschou«.

Laden blev gjort i stand igen hos maler og blikmager, men dette fik Jens Slott intet besvær med, han meldes syg en uges tid efter episoden. Erich Ahrner bliver oldermænd, og man hører ikke mere til Jens Slott. Hans sidste læredreng, Christen Pedersen Møndrup, påtager Erich Ahrner sig at få udlært.

Niels Nielsen Grafle født i Nørresundby, blev sat i lære hos malermester Lorentz Roggenbuch julen 1742. Han skulde stå i lære fem år, men døde 11. juni 1746.

Christen Nielsen Torngaard, søn af Niels Nielsen Torngaard, blev 1742 sat i lære 5 år hos malermester Johan Adam Hein. 27. september 1747 var han udlært, hans svendestykke må regnes til de ypperste.

*Svendestykke af
Christen Nielsen Torngaard 1747.*

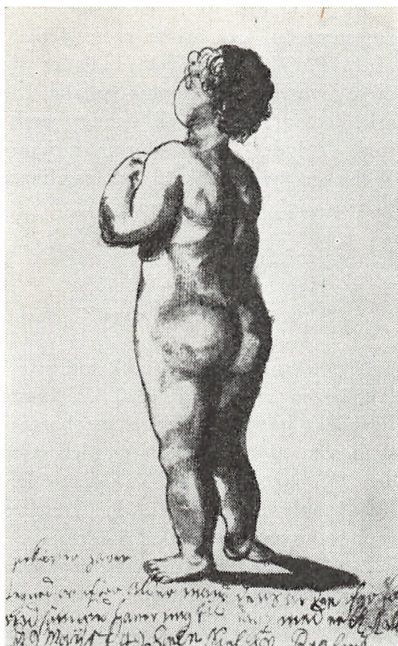

*Kasseret svendestykke af
Søren Nielsen Brabant 1748.*

Søren Kierulf Rasmussen, søn af Peder Grumstrup i Aalborg, kom i lære hos malermester Mogens Roese 1745, 1750 skulde han have været udlært, men i februar 1748 udslættes han af laugsbogen, fordi han »formedels svimmel hoved og anden svaghed sin lære ey kunde udstaa«.

Henrich Pallesen Rode var søn af »Palle Rode, sergiant ved højædle og velbaarne hr. oberst Micalsen regiment, boende i Veddem«. Han skulle stå i lære 6 år fra 1748 til 1754 hos malermester Mogens Roese, men han undveg af sin lære.

En »af de fattiges drengebørn« *Søren Nielsen Brabant*, født i Aalborg, blev af borgmester Grotum sat i lære fra 1741 til 1748 hos malermester Mogens Roese.

*Antaget svendestykke af
Søren Nielsen Brabant 1749.*

Udover at sørge for en læredrengs normale fornødenheder måtte Mogens Roese love »for alle ting at holde hannem til gudsfrygt og sin cattechisma, tidelig kirchen, til Guds ære og hans saligheds forfremmelse«.

Drengen bestod ikke svendepróven, han måtte stå et år længere i lære. Først 9. maj 1749 blev han udskrevet og løsgivet af lauset, efter at have præsteret en tegning, der var om muligt endnu ringere end hans første, der trods sine mangler dog besad en vis naivistisk skønhed.

Niels Christensen Koch, født i Nibe, blev sat i lære hos malermester Christen

Bruun 1. december 1742. Efter lærekontrakten skulle han være udlært i december 1750, men først 7. april 1751 løsgives han af sin lære.

Hans Willumsen (Topsøe)

Født 11. maj 1721 i Topshøj, Lyngesogn ved Sorø, søn af inderste i Topshøj Willum Hansen og Ellen Willums, nævnes første gang som svend i Aalborg 1749, han arbejder da hos mester Mogens Roese. Han rejser bort efter dennes død, men vender tilbage og tager borgerskab som mester d. 26. januar 1756, det efterfølgende år gifter han sig med Johanne Jensdatter Larberg, f. i Arendahl i Norge 12. maj 1722.

Ved ægteskabets oprettelse overtog han svigermoderens ejendom, et 7 fags

*Svendestykke af
Niels Christensen Koch 1751.*

hus et loft høj i Skomagergaden vurderet til 120 rdr. Han virkede kun en kort årrække i byen, døde foråret 1761 efterladende en 3 årig søn, Wilhelm Hansen Topsøe, og enken Johanne Larberg.

Den lille søn, senere commerceråd Wilhelm Hansen Topsøe (administrator ved det vestindiske Kompagni), blev hjulpet frem af sine slægtninge, birkedommer Søren Calmar i Torstedlund og dennes hustru Kierstine Meyer.

Johan Bastian, arbejder som svend hos malermester Christen Bruun 1754, og derefter en kort tid for Christen Bruun's enke Sophie Amalie Kolding.

Oluf Nielsen Wold, søn af Niels Nielsen Wold i Aalborg kom i lære hos malermester Jens Slott 1759, han skulle stå i lære 7½ år.

Han blev ikke svend i Aalborg, men »fra hans mester dimitered med god villie, førend hans lære tid var ude«.

Laurids Friederich Weise

Den 29. august 1754 døde malermester Christen Bruun i Jomfru Ane Gade. Gennem 20 år som mester i Aalborg var hans forretning oparbejdet; hans 39 årige enke Sophie Amalie drev den videre. Hun indtog hans plads i laug et mellem byens øvrige mestre de følgende 6 år.

Her i laug et traf hun den noget yngre tilvandrede maler Laurids Friederich Weise, ihvertfald ses begge at være tilstede på et laugsmøde den 1. juli 1760, hvorefter hun straks glider ud af laug et. Den 10. september samme år gifter L. F. Weise og Sophie Amalie Bruun sig.

Nogle uklare sætninger i mestrenes laugsprotokol kan måske tydes derhen, at L. F. Weise, før han indlader sig mere alvorligt med Sophie Amalie, har arbejdet som svend på hendes værksted, de lyder: »1760 gjorde sr. Laurs Weise sin mester enke 3 laus samlinger som er lagt i laden tilstaar vi

Jens Slott
Hans Willumsen
Laur: Friedsen Weise«.

Disse sætninger er vistnok indførte i laugsbogen efter juli 1760. På dette tidspunkt har L. F. Weise løst borgerskab som mester i Aalborg, det skete den 23. maj samme år. Ved denne lejlighed oplyses det, at L. F. Weise er født i »Løvsta Gruvværk i Sverrige«.

L. F. Weise førte naturligvis værkstedet i Christen Bruuns efterladte ejendom videre. Han overtog en god kundekreds og en kone med lige så fin evne til at indrette sig i tilværelsen som han selv.

Sophie Amalie har ved Christen Bruuns død ikke synderlig begreb om professionen, idet hun angiver: »at have hos Sr. Daniel Linaae eendeel til gode, som hun ey vidste, hvor meget kunde beløbe sig, førend hun fik een af mæsterne i laug et formaaet til det giorte arbejde at taxere«. Hun kom hurtigt efter forretningsgangen og fastholdt de store kunder indtil ægteskabet med Weise.

Weise får sat skik på den store gård i Bispensgade. Der er bestandig køer i stalden, og gæs, høns og kalkuner på gårdspladsen. En vigtig forandring, han lader gøre, er indrettelsen af et »farvematerialkammer«, eller snarere værksted, noget som ikke ses hos nogen an-

den mester. Almindeligvis klarede man sig med et par rivesten plus tilhørende løbere, opstillet i den private lejligheds opholdsrum, dertil nogle dusin pensler i en skuffe samt et par gamle bouteiller og nogle bøtter. Værkstedet var på arbejdspladsen. Dette ændrer sig først langt op i tiden.

Vi ved, hvordan Weises værksted så ud, da han døde. Rummet kunne opvarmes af en stor jernkakkelovn på jernfod, og rundt omkring var anbragt spejle i fine rammer, skilderier og kobberstik og et gammelt urværk; her og der stod rå eller kriderede trærammer til spejle, leverede af snedkrene Peder Poulsen, Christian Fisker eller Christian Wiium. Der kunne også stå en nylavet dragkiste, som for snedkren skulle forsynes med maling og »brunce forgyldning«, eller en gammel dragkiste fra landet, som skulle fixes op med en ny »bondemaling«, eller det var et gammelt skærbrædt, som skulle friskes op.

I rummet stod et firkantet bord på krydsfod, et malet skab og et par lange bordplader, Støttende til væggene løse polerede marmorplader til borde og kommoder, der var bismervægt med løse vægtskåle, bordkrands, kobberpotter, tragte og kasseroller. Forskellige steder var anbragt 4 farvesten med løbere, der var en puster, et skabilken med jerngjorder og et som var rødmalet. Hvis Weise havde brug for det, kunne et tomt fuglebur tilføres et par »kanale fugle« som tjente børnene til forlystelse i lejligheden, samme sted fra kunne rekvireres en udstoppet urhane og agerhøne.

Som oldermand for lauget havde han laden stående på »hjørnekammeret«.

Han havde en enorm materialebeholdning set med tidens øjne: Et par flasker med fernis og terpentiner, en lille blikdåse med zinnober, en æske med en blikdåse i indeholdende florentinerlak, noget indigo og cuurlak i papir, noget mønnie i en trædåse, noget uprepareret umbra og noget engelsk guld, 2 gl. børster, 11 male krukker med farver i, 3 blikmalekrukker med farver i og 16 uden, 37 steenkrukker, 3 store steenkrukker med prepareret bleghvidt (blyhvidt), 20 pd. hollandsk brunrødt, 14 små og store pensler, 3 træbøtter med mønnie, en fustage brunrødt, en lille fierding engelskhvidt (blyhvidt), en pot med et stk. umbra, en lille blikdåse med engelsk hvidt og en skindpose med 11 pd. af samme, noget brændt okkergul, 1 pd. aurumplumentum (blyholdig gul farve), 7 pd. spanskgrøn, 3 store og små sukkerglas.

Til fremstilling af kobberstik, som han solgte fra værkstedet, lå der 22 gravstikker og file. I skuffer og skabe andre steder i huset kunne ligge andre gravstikker, pensler, vox, bladguld og flasker med forfylderferniser, eller stå kister og kasser til malematerialer. I en samtidig omtale af en altertavle, som han leverede til Nørresundby kirke, siges det indirekte, at han handlede med billeder. Mængder af spejlglas må også regnes til hans materialer.

Ved hans død gør man op, at der er ca. 250 kobberstik i løse blade, 12 i forgyldte rammer, 13 aftegninger, 20 tegninger af 30 forskellige motiver, ca. 50 større og mindre skilderier, bl. a. et forestillende Kong Chr. 3 som kronprins. I lejligheden hang et »frugtstykke«, et billede af »en gal mand« og »en jomfrue«. Der var 12 små skilde-

rier med glas for i sort ramme som gengav kroningen af den oldenborgske stamme. Han lavede også små gipsstykker og satte i ramme.

Et ubetydeligt beløb i svensk mønt liggende i et chatol tyder på, at Weise stadig har holdt forbindelse med sit fædreland. Han har ikke så lidt sølv-tøj og nogle få guldsmykker.

Hans bogsamling består i 1763 af: Meulers evangeliske hiertespeil, en defekt dansk bibel, en gl. bibel, Freseni Comunion andagt, Troens kamp og seir, en gl. salmebog med sølvkroge; og ved hans død 1775: Kong Fr. 5. bibel med stor stil, Fr. 4. mindre do., Brochmans huus postil, Hybners staats und zeitungens lexicon, Lunds geographiske skrift, Kingos samlebog med smaae stil, troens rare klenodie, Spencers christendomsøvelse og 3 gl. bøger i et bundt, desuden professor Prouskkers theoride og Dirch Prochts erfinden reglen 2. 3. teil.

Året efter ægteskabets oprettelse bliver han oldermand for laugget, denne post indtog han også i årene 1762, 1764, 1768 og 1775.

Følgende drenge gik gennem hans værksted:

Peder Jensen Rodschou	1760—1766
Christopher Schioldborg	1766—
Peder Wiibe	1767—
Johannes Wilhelm Schurman	—1771
Christian Bang Sølvtoft	1775—

L. F. Weise er hurtigt blevet kendt i Aalborg for at have habile kunstneriske anlæg. 1764 udfører han en altertavle (nadveren) til Stiftshospitalet. 1765 maler han alter og prædikestol i Klarup kirke, men »bonderoserne« på karmene er dog næppe præsteret af ham. Orgelpulpituret er nok malet samtidigt, men gjort med anden hånd og

viser en helt anden farveholdning. Skulle han mon have haft en anden mester til hjælp her? Han vides ved een lejlighed at have arbejdet sammen med Erich Ahrner, som forøvrigt var hans landsmand.

Omtrent samtidig må han have malet altertavlen i Storvorde kirke; det eneste kendte arbejde af ham, man tør karakterisere som mindre heldigt. 1766 udfører han en række apostelbilleder til et pulpitur i Budolfi kirke. 1772 laver han en altertavle (opstandelsen) til Nørresundby kirke, herom hedder det i Jydske Efterretninger den 6. november 1772:

»I Søndags, som var helliget til reformationens ihukommelse, blev i Nørre Sundby Kirke det nye alter med sine prydelser, som af sal. hr. Knud Scott, forrige præst for Sundbye-Hvorups menigheder, efter hans sidste vilje var skjænket til bemeldte kirke, første gang brugt og indviet. Den smukke og af nye forfærdigede altertavle er af corinthisk bygning. Tavlen i midten forestiller Christi Himmelfart, meget ziirligt tegnet.

Øverst sees en prægtig glorie med bruncer forgyldning. Capitælerne og de andre zierater ere med ægte mat forgyldning, og det øvrige med en smuk hvid maling, forestillende hvid marmor. Paa foden staar: »Denne Jesus, som er optagen fra Eder til Himlen, skal komme ligesom I have set ham fare til Himlen«. Bag altertavlen er på muren malet et smuk gehæng, som holdes af nogle flyvende engle.

Dette er altsammen forfærdiget af den her boende og for sine smukke inventioner og tegninger bekendte sr. Weise«.

L. F. Weise. Apostlen Peter. Pulpiturmaleri i Budolfs kirke 1766.

Senere, i 1898, vurderede »man« denne altertavle, anderledes, nemlig »som et tarveligt udført oliemaleri«, der blev pillet ned. I dag betragter vi det med samme glæde som samtiden da det opsattes. Man fristes næsten til et banalt hjertesuk over menneskers uforstand, og godter sig lidt over at menigheden i Nørresundby har måttet føre en uafbrudt kamp til i dag for at slette

sporene efter Weises engle, som ho'ldt gevandt bag altertavlen. Efter hver ny overkalkning slog de igennem, når maleren havde fjernet sig.

Det skyldes et nådigt lune af skæbningen, at vi har fået lov til at beholde en række billeder af den maler i Aalborg, som havde det fineste kunstneriske hånddelag.

L. F. Weise har vel nok arbejdet ef-

L. F. Weise. Apostlen Paulus. Pulpitmaleri i Budolji kirke 1766.

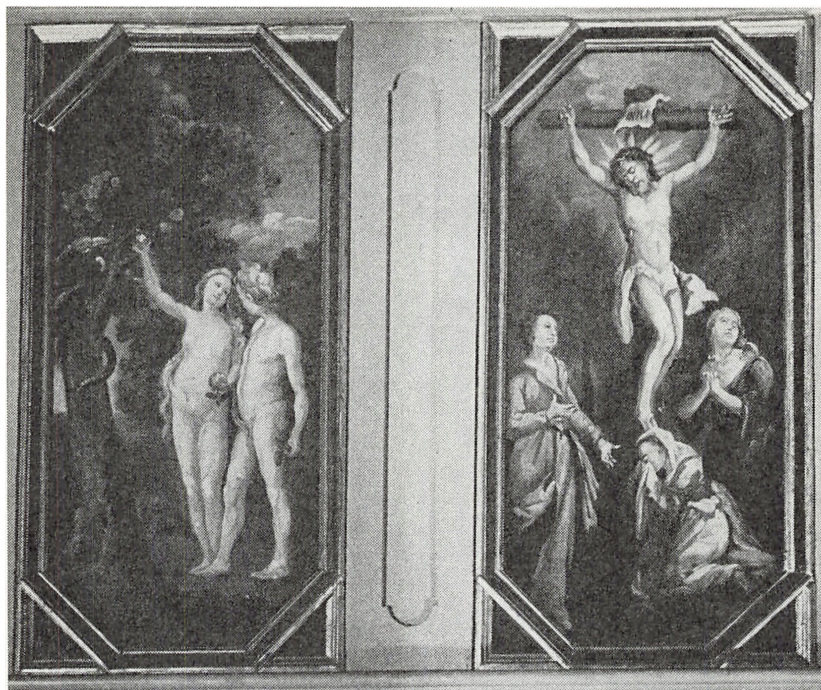
ter stik, når han udførte sine bestillinger, men det var han ikke ene om på denne tid, og hans arbejder vidner om, at brug af forlæg ikke altid betyder åndløst håndværk.

Den 9. september 1768 får L. F. Weise kgl. bevilling til at drive handel

med kornvarer og andre af landets egne produkter.

Annoncer i Jydske Efterretninger 1770 dokumenterer, at han drev ud salg af rammer og spejle:

»Hos Lauridz Friederich Weise her i Aalborg bliver forfærdiget alle slags

L. F. Weise. Pulpiturnaleri i Budolji kirke 1766.

speile af nyeste fason fra en halv al. til 3 allens høyde, med broncer-guld og anden forgyldning ziirede rammer, tilligemed natbord-speile, saa og speilborde med marmor — eller indlagde blade, som liebhaberne kan tage i øyesyn, og ere at bekomme for billige priser«.

Den 25. marts 1768 døde L. F. Weises hustru, kort tid efter giftede han sig igen med Elisabeth Jensdatter Brøndlund, født 1743 i Vester Brønderslev. De to fik 6 børn i hurtig rækkefølge.

Elisabeth Brøndlund har haft de samme gode egenskaber som Weises

første kone. Selv med et par tjenestepiger til hjælp har der været nok for hende at se til i den store husholdning, alligevel blev der tid til at hjælpe søsteren i Løkken, mad. Bonderup, med at afsætte tekstilmåting, som denne sad og lavede.

Lad Weise have været en dygtig mester på alle måder, hans held — eller skæbne om man vil — var de to kvinder han blev gift med; de skaffede ham indpas og vidtomspændende forbindelser i hele landsdelen.

Hvem var hans kunder? Det var først og fremmest det bedre stillede borgerskab — købmændene Laurids

L. F. Weise. Altertavle i Nørresundby kirke 1772.

Winde, Paul Lunøe, Niels Thygesen, Anders Giødwad, Rasmus Sommerfeldt og Holt; de var samtidig hans leverandører af farver. Embedsmændene rector Thestrup, commerceråd Trap, oberstløjtnant Leunbach, cancellieråd Christensen, kammerråd Valeur; forskellige præster i oplandet; greve Moltke til Dronninglund, krigsråd Gleerup til Rødset, proprietær Jens Brøndlund til Nørre Elkiær.

Den 25. august 1775 dør Elisabeth Brøndlund 32 år gammel, og nogle måneder senere den 10. november 1775 dør L. F. Weise 42 år gammel. Han fik i Jydske Efterretninger det skudsmål: »Han var i sin kunst en stor og fortræffelig mester«.

Ægteparret efterlod 6 småbørn, den yngste kun et halvt år gammel; dem tog familien sig af, det vil i første omgang sige deres værge, onkelen Holger Andersen Bondorf, præst i Jetsmark. Her døde den yngste datter Juliane den 10. juni 1776. En af drengene blev senere præst i landsdelen.

Den 16. januar holdtes der auktion over dødsboets effekter. Gården i Bispengade blev solgt for 738 rdr. Løsoret indbragte 1327 rdr. og af gammel boggæld lykkedes det at få indkrævet 742 rdr. Der blev en pæn rest til de fem børn, efter at gælden var betalt.

Christen Andersen Torp, født i Aalborg, kom i lære hos mester Jens Slott den 1. juni 1754. 3. juni 1760 var han udlært.

I september 1763 døde en af Jens Slotts svende, Christen Andersen, som nok må være identisk med ovennævnte. Han boede nær sin mester i Jens Bangs Gyde hos muremester Lars Andersen.

*Svendestykke af
Christen Andersen Torp 1760.*

Skiftet viser, hvad en malersvend ejede. Arbejdstøjet indskrænker sig til 4 kra-
ver, 5 par ærmer og en gammel, hvid klædes kjole. Af bukser har han to par. Værktøj har mester nok skullet holde, men svenden har 17 klude og 2 skind samt en malerstens. Hans eneste møbler er et lidet fyrreskrin med lås og nogle og et hængeskab.

I fritiden var Christen Andersen standsmæssigt påklædt, i grå klædes surtout (livkjole), rød vest, støvler med manchetter, hat og paryk, ærmeknapper af sølv og gule alluns handsker. Til kunsten skatter han med nogle gamle kobberstik, vurderet til stakkels 2 sk. i alt.

Svenden har altså de ting, han skulle bruge hver dag, samt tøj nok til at være pænt klædt til helligdags. Det hele var bare ikke nok til, at han kunne bekoste sin egen begravelse og skiftet. Boet indbragte på auktion 10 rdr. 1 mk. 14 sk., men mesters omkostninger ved begravelsen lød på 5 rdr.

2 mk. 6 sk., hvortil må lægges omkostninger ved auktionen på 6 rdr. 4 mk. 14 sk. Men sikken også en horde bureaukrater, der kom i aktion ved en håndværkssvends død.

Skiftet efter Christen Andersen er typisk. Svenden skyldte ikke en skilling bort og var ikke ringere stillet, end at han kunne vise sig velklædt mellem folk. Alligevel stod hans mester tilbage med et par rigsdalers tab efter opgørelsen. Så længe en håndværkssvend havde helbred og arbejde, stod han sig, men af reserver kunne han ikke samle nok til en gældfri jordefærd.

Erich Erichsen Ahrner

Var født i Stockholm. Han blev »tiltaldt at vinde borgerskab på skielder og mahler professionen, uden mesterstykke at gøre« 1761, den 11. september approberer Aalborg magistrat denne bevilling.

Han var oldermand for lauet 1784 og 1785 og antagelig også i årene 1780 og 1781. Han opholdt sig i byen ca. 25 år.

Følgende drenge gik gennem hans værksted:

Jørgen Mørck	1761—1769
Laurits Axelsen	1765—1767
Erik Jensen	1765—
Christen Pedersen Møndrup	1781—1783
Peter Ahrner, hans søn	—1785

Hans svigtende evne til at holde orden i sine sager skabte ham flere gange vanskeligheder med kollegerne. Ser man bort fra at to drenge, udgået fra hans værksted, rager betydeligt over gennemsnittet, først og fremmest hans søn, bliver der blot en ensidig overlevering tilbage, som viser lutter negative træk hos Erich Ahrner. Han var

således den eneste malermester i Aalborg gennem hundreder af år, som lod sig friste til alvorlig misbrug af de magtbeføjelser over læredrengene, som laugsvæsenet gav mestrene.

Hans første læredreng, Jørgen Mørck, søn af en enke i Aalborg, skulle efter lærekontrakten være udlært 1767; men i januar 1769 bliver det nødvendigt at kalde lauet sammen hos oldermanden L. F. Weise, fordi Erich Ahrner endnu ikke har gjort foranstaltninger til at få læredrengen udskrevet. Borgmester Christian Rübner er tilstede for at mægle i denne strid.

Erich Ahrner bliver anmodet om at holde »de lauet forundte artidler« og må gå ind på at lade drengen stille hos oldermanden »for at gjøre den ved lauet brugelige tegning som beviis paa hans duelighed og dygtighed«. Erich Ahrners optræden i dette tilfælde kostede lauet 1 rdr. til borgmesteren og 1 mk. 8 sk. til rådstuetjeneren for forvoldt ulejlighed.

Den 25. maj 1785 udløb Erik Ahrners periode som oldermand. Umiddelbart forud må Peter Rodschou have mistænkeliggjort ham, for han lover at tilbagevise de beskyldninger, denne har bragt i omløb, når han skal aflægge regnskab for sit oldermandsskab.

Rodscho, der allerede i marts måned har besværet sig over ham hos magistraten, venter ikke længe. Sammen med Jacob Steinmetz foranlediger han lauet samlet på Erich Ahrners bopæl den 1. april, Ahrners regnskab skal kigges efter i overværelse af en repræsentant for magistraten, rådmand Kiær.

Erich Ahrner klarer for sig. Der skal være en kassebeholdning på 10 rdr. 2 mk. 8 sk., heraf er de 10 rdr. tilstede.

Restbeløbet foruden andre beløb, mener han at have tilgode, og han lover snarest at gøre rede for disse tilgodehavender. Dette sker den 11. april.

Men den 25. maj venter man for-gæves hans møde i laugget. Han er røm-met fra Aalborg. End ikke hans hustru kender til hans opholdssted.

Der er sikkert gået en sindsoprivende periode forud. Ved laugets henvendelse på hans bopæl oplyser hustruen om dets lade »at den var hos Hans Vogn-mand, som havde taget den til sig til-ligemed endel andet, af deres gods og tøj for endel penge hendes mand skyldte ham«.

Den nidkære Peder Rodschou for-følger »sagen« ved at indrykke en efterlysning i Jydske Efterretninger den 3. juni 1785, den lyder:

»Da oldermanden for malerlauget i Aalborg sr. Erich Ahrner, saavel for-hen, som ved sidste laugssamling har declareret at ville til 25. maj sidst af-lægge oldermandsskabet og rigtighed for amts laden, men nu er bortrejst her fra byen, uden at nogen veed, hvor han opholder sig, saa indkaldes han, herved at indfinde sig til i dag 8te dage den 8. juni for efter gjorde declaration at aflægge rigtighed. Aalborg den 1. juni 1785.

Peder Rodschou Jacob Steinmetz«.

Erich Ahrner satte aldrig mere sin fod i Aalborg. Den formodning trænger sig let frem, at han var kassebedrø-ver, men det var ingenlunde tilfældet, magistraten siger udtrykkelig efter hans rømning, at den har »befunden at intet mangler af de laugget tilhørende sager«. Sjuskeri gjorde ham fredløs.

Erich Ahrner boede antagelig på Vestergade, ifølge annonce i J. Eftr. i

december 1780 er »Det sted paa Vester-gade som beboes af sr. Ahrner« under-hånden at få til købs.

Erich Ahrner havde et vist sam-arbejde med L. F. Weise. Sidstnævnte havde et større arbejde for greve Casper Moltke på Dronninglund, medens dette står på leveres: »Rame med be-trækken lerret til skilderiet i altertav-len« til maler Ahrner. Samarbejdet kan dog i dette tilfælde være fremtvunget af de ulykker og sorger, som væltede ind over L. F. Weise de sidste måneder, han levede.

Jens Peter Jacobsen Bragenes

Jens Peder Bragnis kom i lære hos malermester Hans Willumsen i Aalborg mikkelsdag 1757 og skulle være ud-lært mikkelsdag 1764. Man ser ingen steder, at han blev svend i Aalborg.

Han er antagelig identisk med ma-lermester I. P. Bragenes, som 1806 kom-mer til Aalborg fra København sam-men med sin søn.

J. P. Bragenes vil nedsætte sig som mester i byen med sønnen som svend, og da han er alt andet end velbeslået, tilstår laugget ham opsættelse med be-talingen af de penge, som han efter laugsartiklerne skal yde til laugets kasse for at blive indskreven. En fremsendt erklæring fra magistraten i København formår han heller ikke at betale.

Bragenes påtager sig malerarbejde inden hans forhold til laugget er klart, derfor dømmes han af magistraten som en uberettiget til at bøde 4 rdr. til laugget, efter 4 ugers henstand betaler han beløbet.

7. juli 1806 udebliver han fra lau-gets møde på grund af upasselighed, og herefter hører man ikke mere til ham.

Eric Jensen, født på Ellinggaards gods i Vendsyssel, kom i lære 1765 hos Erich Ahrner i Aalborg. I marts 1798 opholder han sig i Aalborg hos Jens Hiersing. Her modtager han, via stiftamtmand og magistrat, afslag fra cancelliet på ansøgning om bevilling som frimester med tilladelse til at holde en dreng til hjælp.

Peder Jensen Rodschou

Malerfagets mest markante skikkelse i Aalborg gennem dets 500-årige historie, blev stamfader til et malerdynasti, som eksisterede helt op til nutiden.

Han var søn af Jens Poulsen i Aalborg, der satte ham i lære hos L. F. Weise fra sankthansdag 1760 til 1. januar 1766, altså fem og et halvt år.

Hvordan P. Rodschou har tilbragt sine år som ungsvend vides ikke. Malersvendene i Aalborg oprettede nemlig først laug i 1777, efter at L. F. Weise havde rettet henvendelse til cancelliet, for at få svende udlærte i Aalborg accepterede også i København. Antagelig har P. Rodschou holdt sig indenfor Aalborgs bygrænse på L. F. Weises værksted i Jomfru Ane Gade.

Han var Weises første læredreng, og Weises virksomhed var af et sådant format, at han modsat byens andre mestre var i stand til at beskæftige en svend året rundt. Formodningen understøttes også af, at Peder Rodschou ved L. F. Weises dødsfald 1775 påtog sig at udlære drengen Christian Bang Sølvtoft, der på dette tidspunkt manglede godt og vel 2 år af sin læretid hos L. F. Weise. Desuden overtog han L. F. Weises værksted.

Den 21. januar 1775 giver Peder Rodschou møde i malerlauget for de

to mestre E. Ahrner og Jens Slott, han begærer sig indskrevet som mester og laugsbroder. I forvejen har han indhentet kongelig bevilling der lyder:

»Vi Christian den 7de af Guds Naade Konge til Danmark og Norge gjøre alle vitterlig at vi (efter) allerunderdanigst gjorde Ansøgning og der over indhentet Erklæring allernaadigst have bevilget og tilladt, ligesom vi og hermed bevilge og tillade, at Peder Jensen Rodschou, som har lært til Maler Professionen i Aalborg, maa uden at sidde Mester Aar og gjøre Mesterstykke indtræde udi Mahler Lauget samme steds som Mester. Hvor efter alle og en hver Vedkommende sig aller underdanigst have at rette ej giørende her udi hinder eller forfang i nogen Maade, under vor Hyldest og Naade. Givet paa wort Slot Christiansborg udi Vor Kongl. Residence Stad Kiøbenhavn den 16 Januari 1772 under Vores Kongl. Seigl.«

P. Rodschou betaler 3 rdr. til laugets kasse og er herefter mester.

I årets løb gik følgende drenge gennem Peder Rodschous værksted; to af dem er hans sønner:

Christian Bang Sølvtoft	1775—1778
Henrich Jacobsen Aarestrup	1776—1780
Knud Poulsen Hass	1777—1785
Anders Guldager	1780—1784
Søren Hansen	1790—1798
Claus Hansen	1797—1798
Niels Fredrichsen Hiort	1799—
Nicholai Severin Rodschou	—1800
Jens Michael Høxhler	1803—1808
Peder Biering Rodschou	—1806
Niels Christian From	1807—1811

Peder Rodschou sad i adskillige perioder som oldermand. Første gang fra 1785 til 1787, derefter fra 1789 til

1791. Endvidere i årene 1793, 1796, 1800, 1806, 1810 og 1811.

Hans beretninger i laugsprotokollen gennem alle disse år, er de mest udførlige af alle, de afslører en hel del af hans karakter.

1781, mens Jens Slott er oldermand og opbevarer mestrenes og svendenes lader, bliver disse som før nævnt brækket itu, velsagtens under et indbrud i hans hjem. To pengebøsser af blik, som stod i svendenes lade bliver ødelagt og pengene deri stjålet.

En beretning i svendenes protokol lader formode, at alle disse genstande straks blev istandsatte for mestrenes regning; ikke desto mindre figurerer Jens Slotts afløser som oldermand, Erich Ahrner i laugsprotokollen 1785 med bl. a. et krav til mestrene for »reparation ved vores lade« på 1 rd. 4 mk.

Dette røber lidt om forretningsgangen i lauget på denne tid. Både når der var småt med penge i kassen og når det modsatte var tilfældet, lagde oldermanden ud af sin egen lomme. Sammenrod af privat økonomi og penge betroet gennem tillidshverv var almindelig kutyme.

Det er forbavsende, at denne trafik gennem århundreder afstedkom så få forviklinger som tilfældet har været, særlig i betragtning af, at mestrene næppe i almindelighed har haft tilstrækkelig med penge mellem hænderne.

En regnskabsføring som i laugsprotokollen tager sig sådan ud: »Den 3. april vare vi amts mæstere forsamlede for at betale de forfaldne kvartalers penge til lige med de resterende trede forfaldne kvartaler« er vel ikke ligefrem betryggende. Beløb, der går ind, opgives ikke altid, end ikke gennem

længere perioder. Selv om det ofte blot drejer sig om beløb indbetalt af 2 til 3 mestere var metoden uholdbar, og Peder Rodschou indså dette. I begyndelsen af 1785 henvender han sig til magistraten sammen med Jacob Steinmetz for at få laugets kasse revideret i dennes overværelse.

Oldermanden Erich Ahrner har vist ikke rigtigt mestret den private husholdning, af en eller anden grund er de to bisiddere i lauget begyndt at skumle. Ved en laugssamling den 1. april i oldermandens hus må denne aflægge »rigtighed« for laugets kasse i overværelse af rådmand Kiær og de to bisiddere.

Kassebeholdningen efter protokollen viser sig dog at være til stede på nær 2 mk. 8 sk. som oldermanden mener at have krav på. Han lover snarest at fremskaffe bilag for dette beløb og andre beløb, som han har til gode.

Ved denne lejlighed bliver de 3 mestere enige om ligesom andre laug at holde fire samlinger om året for at betale deres tidepenge, denne regel har ikke altid været fulgt. Man har en stærk fornemmelse af, at Peder Rodschou er primus motor i dette opgør.

Erich Ahrner klarer endnu en laugssamling 10 dage senere, den 11. april. Men den 25. maj 1885, da han skal aflevere oldermandsskabet, foretrækker han at forsvinde fra byen. Peder Rodschou, som nu for første gang bliver oldermand, har omsider fået kollegaen trængt op i den krog, hvor han ønsker ham, og han fortsætter jagten uden resultat med en efterlysning i Jydske Efterretninger.

Herefter har han travlt med at ordne laugets forhold. Sammen med to vitterligheds mænd bliver laugets lade hentet

*Svendestykke af
Peder Jensen Rodschou 1766.*

hos Hans Vognmand, der har tilegnet sig den ved en udpankning i Erich Ahnners indbo. En smed brækker ladens lås op, og Peder Rodschou tager dens beholdning af penge i forvaring. Efter dette postyr undres man over, at alt er i orden, der er ikke tale om underslæb fra den tidligere oldermands side. Magistraten bevidner at »intet mangler af de laugets tilhørende sager«.

Det hele opløses således i to småforseelser fra den forsvundne oldermands side; han har undladt at give møde på en laugssamling som lovet, og han er rejst fra byen uden laugets vidende.

Denne lyst til at ordne »affærer« som Peder Rodschou her lægger for dagen forbliver livet igennem at være en karakteristisk egenskab hos ham. Man kan henvise til affæren med mester Aarestrup, som han selv har udlært.

Denne er 1789 yngste mester i laugets,

og har som sådan visse forpligtelser. Peder Rodschou har antagelig i nogen grad stadig behandlet ham som læredreng, hvilket har irriteret og provokeret Aarestrup, så han slipper uovervejede ord løs. Ord som vel omtrent lyder ens til alle tider.

Peder Rodschou tager uhyre dramatisk på dette, men som den kampglade natur han er, nyder han samtidig situationen. Aarestrup drives til desperation. Han skal slæbes for magistraten på rådstuen for at afgive skriftlig erklæring, men han møder selvfølgelig ikke, selv om han i hidsighed lover det. I stedet flygter han fra Aalborg til Nibe, så Peder Rodschou må lade sig »fornøye med at føre det passerede til bogs til efterretning i tiden« og derudover »endnu give ham nogen tid til betænkning om hand kunde besinde sig og komme på andre tanker.« Det kom Aarestrup et års tid senere, da han syg og ødelagt vendte tilbage til Aalborg for at dø.

Nogle år i forvejen, i slutningen af 1786 har Peder Rodschou en løn- og arbejdsconflikt med svenden Neuman, som har sagt op hos ham. Peder Rodschou vil ikke tage imod de 8 dages opsigelse som svenden har, men han vil heller ikke beholde ham på sit værksted.

Svenden har naturligvis kun et at gøre i denne situation, hurtigst muligt at komme i sving et andet sted. Han finder sig et job hos mester Bedsted, og prøver så senere gennem laugets at få sit tilgodehavende hos oldermænd — en håbløs opgave.

Bladet vendes, Neuman overbevises om, at han er Peder Rodschou skyldig. Han må ikke gå i arbejde igen førend han på en eller anden måde har krattet

de penge sammen, som oldermanden nu tilkender sig selv.

Laugsmester Niels Bedsted afstraffes som den, der havde taget ham i arbejde, »da han dog vidste, at vi ey vare adskilte fra hinanden« som Peder Rodschou selv udtrykker det.

Oldermanden får fuld tilfredsstillelse, for kort tid efter ryger mester Bedsted og svenden Neuman i totterne på hinanden. Bedsted beskylder aldeles ubegrundet Neuman for »utroskab«. Rodschou har igen noget, der skal ordnes.

1790 går det pinlige rygte i Aalborg, at mester Steinmetz i nattens mulm og mørke skal have sneget sig ned til Christian Thygesens pakhús og der have skrevet ærekrænkende uhøviskheder på døren om ejeren.

Dette sætter naturligvis straks oldermanden Peder Rodschou i aktion. Han lukker Steinmetz ude fra laugét og dets rettigheder indtil han har retfærdiggjort sig og manet de onde rygter i jorden. Komikken i denne affære forøges ved den alvor, hvormed Peder Rodschou omfatter den.

Svenden Peder Neuhaus, der i 1792 arbejder hos Peder Rodschou er letsindig nok til at arbejde lidt på egen hånd. Det resulterer i, at magistraten idømmer ham en bøde på 1 rd. til mestrene. Den kan han ikke betale, men Rodschou har en løsning i enhver situation. Han lover at holde pengene tilbage af svendens løn. Peder Neuhaus's sidste afdrag falder et halvt års tid efter.

En lignende forseelse begås i 1799 af Jens Erling, mens Peder Rodschou er oldermand. Han får samme straf og må ligeledes afdrage bøden. Da sidste afdrag falder holder oldermanden Peder

Rodschoú en forelæsning for byens svende om: »de kongl. allernådigst udgivne laugs artikler til underdanigst efterlevelse.«

Disse laugsartikler har han sikkert kunnet på fingrene som ingen anden. Han har været en mester i deres fortolkning, og han har været en mester i mødeteknik. Nutidige demagogers drevenhed overgik ikke Peder Rodschou. Følgende sag giver et indtryk af hans begøvelse.

Den 6. august 1789 kaldes mestrene sammen på borgmester Rübners ordre, fordi laugsbrødrene Niels Bedsted og Henrich Aarestrup har klaget over, at oldermanden Peder Rodschou og bisidderen Henrich Steinmetz holder håndlangere, eller mere rigtigt fuskere, laugét til prejudice.

Peder Rodschou indleder laugsmødet med en chokbehandling af de to formastelige klagere: Hvem skal betale for laugets samling? Det må man lige have klaret, inden man går over til det, som mødet egentlig drejer sig om. De to forurettede mestre føler sig ikke forpligtede hertil. Peder Rodschou henviser så til kongl. allernådigst forordning af 1. sept. 1767, den 2den artikel, om laugét, der samles i stridighed og uenighedsaffære, men de to klagende mestre vil alligevel kun betale for samlingen, såfremt magistraten pålægger dem det. De spørger oldermand og bisidder om de vil skille sig af med deres »håndlangere«, og oldermanden svarer: »Da det er skik og brug i Kiøbenhavn, at mestrene i Kiøbenhavns amt holder handtlangere, både soldater og matroser til deres arbejde, hvilket vi tilbyder at skaffe bevislig når forlanged, og der nu og bliver ved Kiøbenhavns amt

aldrig klaget derover, og da mester Bedsted selv har holdt handtlangere til professionen, så kand vi ey indsee, hvad der skulde tvinge os til at afskaffe dem her mere end i Kiøbenhavn's amt brugeligt er, allerhelst da her ingen svenne er, som ligger fyrige og kand klage over, at de ey kand faae arbejde«. Et godt grundlag for de to andre mestres bitterhed er lagt, et par af de ovenfor nævnte affærer må tillids ses som et resultat heraf.

Oprettelsen af en begravelseskasse i mesterlauget 1790 må uden tvivl skyldes et initiativ fra oldermændene Peder Rodschou. Herom meddeler han selv i laugsprotokollen: »Da vi havde besluttet imellem os, at oprætte en liig casse til begravelses omkostninger, hvoraf vi kunde ved paakommende dødsfald blive understøttet til hielp til begravelsesomkostninger, saa blev vi enige om, at udtage af laden til hielp til liig cassen 6 rd. — og tillige fra denne dato af ej at betale mere i tidepenge hver kvartal for hver persohn end 12 sk. til laden; men skulde da falde ved laden større udgift, end den kan udholde, bliver det en pligt hver for sig at betale sin part til samme«.

Peder Rodschou var kasserer, eller som det hed i datiden bogholder, ved flere selskaber og pensionskasser i Aalborg, således kan nævnes:

De borgerlige veltænkende Interessenters Liigkasse.

Det yngre Skipperlaug.

Den haabefulde Kasse for Enker stiftet 9 August 1804.

Enkekassen kaldet det forenede Aalborgske Enkepensionsselskab.

Det forenede Enkemandselskab.

Enkekassen: Den gode Hensigt.

I Skipper Liiglauget indmeldte han sig allerede 1775. De nævnte selskaber rummede tilsammen mere end 1200 medlemmer. Det beløb, som han oppebar ved regnskabsføring for disse selskaber, har sikkert medvirket til at styrke hans økonomiske stilling sammenlignet med kollegerne, som bevægede sig på et jævner plan, Hans åbenbare selvtillid er nok også blevet grundigt underbygget ved beskæftigelsen med alle disse tillidsposter.

Allerede fra hans første mesterår er han holder af Jydske Efterretninger, noget som ikke var enhver håndværksmester beskåret på denne tid. Han var underofficer ved Det borgerlige Militair.

Vel nærmest fordi han var indehaver af L. F. Weises gamle værksted, og dertil antagelig har medvirket ved L. F. Weises arbejde i Nørresundby kirke, fik han 1780 arbejdet her med at male og forgyldte epitafiet over præsten Knud Schott.

Peder Rodschou begyndte vistnok som mester i ejendommen i Jomfru Ane Gade som tidligere Christen Bruun og L. F. Weise havde ejet. Herfra flyttede han til Skolegade 344. Han døde 23. juni 1811, et års tid efter at være flyttet ud på Frue Kirkeplads. Han passede sin profession og sine tillidshverv til det sidste. 8. Januar 1821 døde Peder Rodschous enke.

Christopher Schioldborg, søn af »Maren Madsdatter Schioldborg, Senr. Jens Schioldborgs forhen skoleholder i Fladstrand, hans efterladte enke, nu opholdende sig i Tisted«, kom i lære hos malermester L. F. Weise 1766. Det var meningen at gøre ham til svend 1773, men forinden faldt han ned af et stilsel og blev dræbt.

Svendestykke af Lauritz Axelsen 1767.

Lauritz Axelsen, »som udi Skive, hos Trane haver været udi lære paa fire aar«, kom som forbundter til malermester Erich Ahrner i Aalborg. Her afsluttedes hans læretid fra 20. sept. 1765 til 20. sept. 1767.

Peder Wiibe blev af Peder Ifversen på Burholt sat i lære hos malermester L. F. Weise i Aalborg 1767, han skulde have været udlært 1773; men forinden var han for »adskillige omstændigheder, han udi sin læreaar for sin mæster begik, kommen af sin lære før hans tiid efter contracten var ude, med tilladelse at forsøge sig paa andet stæd«.

Jens Laustsøn Malli begynder sin læretid 8. november 1763 hos malermester Jens Slott i Aalborg. 28. nov. 1769 er han udlært. Han var antagelig en slægtning til Jens Slotts kone Anne Jensdatter Malli¹⁷). Fra 1775 kan man se, at han ikke arbejder i Aalborg, han dukker først op igen 1787 og har ustadigt arbejde i byen indtil 1789, hvor svendenes laugsbog meddeler: »Jens Malli haver en kort tid arbejdet hos mester Rodschou, og efter laugsartiklerne burde (han) betale tidepengene til dette qvartal; men da han nu ey var mere i arbeide bad han amtet om at han derfor maatte være forskaaend, og da de i amtet tilstedeværende me-

*Svendestykke af
Jens Laurtzen Malli 1769.*

stere og ieg tog hans omstændigheder i betragtning, eftergav vi ham dem«. Det er sidste gang hans navn ses i byen.

Jørgen Mørck, søn af Kirstine Mørck i Aalborg, blev sat i lære 1761 hos malmester Erich Ahrner og skulle være udlært i 1767.

Lærekontrakten var sat omhyggeligt op og indeholdt følgende passus: Der imod lover Kirstine Mørck, at denne min søn Jørgen Mørck skal være og blive sin hosbonde og madmoder i alle maader hørig og lydig, samt troe og flittig, saaledes at ingen med ordsag over ham skal have noget at klage, underkastende ham den revselse loven byder udi 6. bogs 5. cap: 5. og 6. art., i vidrig fald determinerer«. Selve øver-

ste borgmester, justitsråd Grotum skriver under på kontrakten som forlover for drengen.

Men den forfjamskede mester Ahrner følte sig ikke forpligtet selv af borgmesterunderskrift eller lovens bog med samtlige dens capitler og artikler. Han søger ikke for, at få drengen udskrevet af sin lære. Lauget må tage affære, og lauget det vil i dette tilfælde sige mester Slott og L. F. Weise.

Sidstnævnte var oldermand, og på mange måder drengene og de unge svende en god støtte og hjælper. Vil-kårlighed trivedes ikke rigtigt i hans nærhed.

Lauget samles i januar 1769 på L. F. Weises bopæl i Jomfru Ane Gade tilstede var også borgmester Rübner, og

*Svendestykke af
Hans Nielsen Steinfeldt 1769.*

Svendestykke af J. W. Friderich Schurman 1771.

her må mester Ahrner så selv underkaste sig »revselsen« ved at »det blev ham betydet de laugets forundte articler at tilhaalde«. Modstræbende lader han drengen Jørgen Mørck stille nede hos oldermanden til svendeprøven, som han bestod.

Hans Nielsen Steinfeldt, født i Sæby, lærte hos malermester Jens Slott i Aalborg fra 1764 til 28. November 1769.

Johannes Wilhelm Friderich Schurman var søstersøn til Sophie Amalie Bruun, L. F. Weises første kone. Han kom »udi sin spæde ungdom« i lære hos L. F. Weise og var udlært 29. no-

vember 1771. Ovenstående skal sandsynligvis forstås på den måde, at Wilhelm Schurman allerede som barn er optaget i Weises hjem. Forældrene Marie Cathrine Kolding, født ca. 1721, død 1784, og skrædder Simon Schurman i Vejle havde en stor børneflokk at forsørge, og selv om skrædderen tog lidt tobaksplantning op, kneb det for ham at klare sig igennem.

Wilhelm Schurman tog godt ved lære. Weise har øjensynligt kælet særligt for denne slægtning, og det er ikke underligt, at det faldt ham for brystet, at mestrene i København 1775 kunne beklikke Wilhelm Schurmans faglige kvalifikationer.

*Svendestykke af
Niels Pedersen Bedsted 1775.*

En af L. F. Weises sidste handlinger, før han døde alt for ung, blev at slå et slag for byens unge svende. Han retter med Wilhelm Schurmans tilfælde som baggrund henvendelse til Cancelliet, hvilket får til følge at malerlauget i København får pålæg om, at svende fra en laugsmester i Aalborg »bør af mahlerlauget her i staden andtages og nyde rättighed som svende uden at være pligtig til at staae i forbundt eller nye lære hos mesterne«.

Niels Pedersen Bedsted

Niels Pedersen Bedsted, født i »Wiiberg i Thye« kom i lære hos malermester Jens Slott i Aalborg sankthansdag 1769. Han var udlært 6 år senere.

Han og Jens Olsen Madestrøm var i begyndelsen af året 1776 de eneste svende i Aalborg. Den netop afdøde

oldermand L. F. Weise havde sørget for, at svendene fra Aalborg, når de kom til København og naturligvis også andre steder, skulle tages for lige gode som svende udlærte der. Dette foranledigede Niels Pedersen Bedsted og J. O. Madestrøm til at oprette laug for malersvendene.

Mestrenes laugsbog fortæller herom:

»Videre fremkom for amtet samme gang de her i byen værende mahler-svenne og begiærede efter som lauget her i byen havde sin fulde og upaa-klagelige rigtighed, at de maatte oprette en lade imellem dem og nyde den rättighed her som svenne paa andre steder, hvilket blev dem og bevilget, og holt de da for den første gang deres kvartalsssamling«.

De to svende bekostede laugsbog, lade og en fattigbøse.

Niels P. Bedsted rejste sidst på året 1776 til København, her arbejdede han i omtrent 10 år, og vendte så tilbage til Aalborg i maj 1786 for at blive mester.

På dette tidspunkt har mestrene netop »ved en skrivelse fra oldermænden i Kiøbenhavn's amt faaet efterretning om, at der var udkommen en kongl. forordning, som fritager sven-dene fra det saakaldte mæsteraar«.

Niels P. Bedsted går den 29. maj 1786 i gang med at forfærdige sit mesterstykke efter de 2 udleverede forlæg. Det foregår i oldermænden Peder Rodschou's hus, og den 12. juni melder han færdig. Mestrene i byen går med ham på rådstuen, hvor han bliver gjort til mester.

I november 1786 tager N. P. Bedsted svenden Hendrich Neuman i arbejde, efter at denne har forladt oldermænden Peder Rodschous værksted.

Denne sag er der gjort rede for under omtalen af Peder Rodschou.

Oldermanden forlanger mester Bedsted afstraffet og antagelig er han blevet idømt en bod; for da laugets samles næste gang, i januar 1787, udebliver han. Men Peder Rodschou var ikke den mand, man løb om hjørner med, så han sendte mester Aarestrup af sted med brev til ham, hvori »han forespurgte sig, af hvad aarsag hand blev borte, og om han ey vilde betale ovenmælte penge, hvorpaa hand svarede, at hand nok skulde betale dem, men for nu værende tiid havde han ey nogen penge at betale med«.

Der var tale om 3 rdr. efter bevis og kvartalspenge.

En regning til laugets procurator Steenfelt, der har ført en sag for laugets, kommer som en gave fra himlen. Den er på 15 rdr. 4 mk. 4 sk. Peder Rodschou foregiver gang på gang bekymring over betalingen af denne regning. Han ser helt bort fra gammel kutyme og bruger den som påskud, idet han klemmer og generer kollegerne, som han har et horn i siden på.

N. P. Bedsted udebliver igen fra laugets møde i april. Det passer antagelig oldermanden glimrende, at han er gerådet i klammeri med svenden Neuman, som han har beskyldt for »utroskab«. Bedsted, der åbenbart må være bragt helt ud af fatning, holder sig borte, endskønt han ved, at han nærmere skal motivere denne beskyldning overfor laugets.

Oldermanden, der ikke før har været optændt af begejstring for svenden Neuman, viser nu en bemærkelsesværdig forståelse for dennes ønske om at få sagen bragt for magistraten. Han

gør ihvertfald ikke i første omgang noget for at få konflikten bilagt i mindelighed. Omsider glider alt igen i lave, og N. P. Bedsted betaler, hvad han er blevet laugets skyldig de gange, han er udeblevet, d. v. s. pengene for den ene gang får han eftergivet.

Julen 1788, medens N. P. Bedsted er bisidder ved laugets, opholder hans broder Thomas Pedersen Bedsted sig hos ham. Han må åbenbart have gået ham til hånde ved faget, for I. H. Steinmetz, som nu er oldermand, spørger, om han skal antages til professionen og indskrives. Bedsted ved det ikke rigtigt; men han lover at komme med lærekontrakten ved månedens udgang, såfremt han beholder broderen. Han udskød nu denne pligt indtil slutningen af marts, og det blev ubehageligt for ham ved en senere lejlighed, hvor Peder Rodschou bruger denne forsømmelse til at lukke munden på ham.

Broderen stikker af fra ham efter 8 måneders »læretid«.

En sag om brug af fuskere, som oldermanden Peder Rodschou legaliserer for sit og I. H. Steinmetz's vedkommende, rejses af N. P. Bedsted og Heinrich Aarestrup i august 1789. Der er gjort nøjere rede herfor under omtalen af Peder Rodschou.

N. P. Bedsted udebliver igen fra en laugssamling 20. oktober samme år, antagelig slikker han sine sår efter det mislykkede udfald mod oldermanden. Det kan vist kun opfattes som smålig hævnlyst fra Peder Rodschous side, når han i denne anledning straffer ham efter laugstiklerne.

N. P. Bedsted havde følgende drenge på sit værksted:

Jens Jørgensen	1786—1787
Jens Severin Erling	1787—1791
Thomas Pedersen Bedsted	1788—
Søren Nielsen Lund	1791—1792
Jens Blok Møller	1793—
Niels Friderichsen Hiort	1796—1799

Sidstnævnte læredreng tager Peder Rodschou sig af ved Bedsteds død. N. P. Bedsteds navn ses sidste gang i laugsbogen 15. oktober 1798. 22. Juli nævnes han som afdød.

Jens Olsen Madestrøm var medstifter af malersvendenes laug i Aalborg. Sammen med Niels Pedersen Bedsted skænkede han lade og fattigbøsse ved årskiftet 1775—1776; sidstnævnte år arbejder han på L. F. Weises værksted.

10. maj 1779 noteres i svendenes laugsbog »efter som ieg haver været syg, saa haver ieg af vores lade bekommet 2 rdr. med hr. aaldermandens og bisiddernes tilladelse. Madestrøm«.

Herefter ser man ikke mere til navnet.

Malersvenden *Friedrich Federhof* ses første gang nævnt i begyndelsen af 1776, men han kan meget vel på dette tidspunkt have været i byen en række år som tilrejst svend. I oktober 1777 ses navnet sidste gang.

Den tilrejste malersvend *C. B. Sotg* arbejder nogle få måneder om foråret 1776 i Aalborg.

Christian Bang Sølvtoft, brodersøn af »Madame Justine Sølvtoft sal. Dahlskovs til Raastrup« 18) blev sat i lære »til Lauritz Frederich Weise for at lære den berømmelige mahler profession udi 7 aar fra datum den 12 marty 1772 til

*Svendestykke af
Christian Bang Sølvtoft 1779.*

man skrivendes vorder 12 marty 1779«.

Før den tid var gået døde L. F. Weise, så det blev Peder Rodschou, der kom til at udlære drengen. Han fik en afkortning af læretiden på mere end et år, idet han udskrives som svend 12. januar 1778.

Han kan følges som svend i byen indtil slutningen af 1780.

Jacob Henrich Steinmetz

Ses første gang nævnt 15. oktober 1777. Han arbejder da som tilrejst malersvend i Aalborg. 1780 er han oldgesell hos svendene.

Derefter rejser han fra byen en række år og kommer først tilbage igen den 10. februar 1785. Han forlanger dette år lauet samlet, idet han vil forevise en kongl. bevilling af 31. december 1784 på »at hand imod at gjøre mesterstykke efter laugsartiklerne maatte indtræde i mahlerlauget her i Aalborg«.

Bevillingens afskrift i laugsbogen lyder således:

»Vi Christian den Syvende af Guds Naade Konge til Danmark og Norge etc. — — — Vor synderlige Gunst tilforn, Vi give dig hermed til kiende, at Vi, efter Jacob Henrich Steinmetz, af vor Kiøbstæd Aalborg, hans derom allerunderdanigst Ansøgning og Begiering allernaadigst have bevilget at hand, som efter at have lært Mahler Professionen, og i endeel år på adskillige Steder tient som Malersvend, blev i Aaret 1782 allernaadigst forundt Tilladelse med egen Hænder at ernære sig af Mahler Professionen i bemelte Aalborg, men og skal være i stand til uden Hiælp at forfærdige saa meget Arbeide som ham fornævnt bebuder, eller med egne Hænder at fortiene saa meget som til ham og hans Families Underholdning kan være tilstrækkelig, maae imod at forfærdige Mæsterstykke efter Laugsartiklerne antages udi Mahler Lauget udi for bemeldte Aalborg og der som Laugs Mester drive denne Profession, derefter du dig allerunderdanigst have at rette og vedkommende til Efterretning sligt at tilkiendegive, befalende dig Gud skrevet paa vort Kongl. Slot Christiansborg udi vor Kongl. Residentzstad Kiøbenhavn den 31 Dec. 1784.

Efter hans Kongl. Maystz. allernaadigst Befaling.

Luxdorph P. Aagaard«.

Måneden forud er der, via geheime-råd og stiftsbefalingsmand Theodor Levetzau, tilgaaet magistraten i Aalborg meddelelse om denne bevilling, men det ser ud til, at magistraten har haft i sinde at feje bevillingen til side, for den 30. marts er lauget samlet og Jacob

Steinmetz fremkommer da med et kongl. rescript, der lyder således:

»— — — Da Vi under den 31 December sidstleden haver bevilget, at Jacob Henrich Steinmetz maa, imod at forfærdige Mæsterstykke efter Laugs Artichlerne, antages udi Mahler Lauget i vor Kiøbstad Aalborg, og der som Laugs Mester drive denne Profession; og bemeldte Jacob Henrich Steinmetz nu for os allerunderdanigst har andraget at efter at han i Oldermændens Huus har forfærdiget det ham foresatte Mæsterstykke skal Magistraten i førbemeldte Aalborg nægte ham at ville antage samme til Eftersyn og Bedømmelse.

Saa er i Anledning af ovenbemelte Jacob Henrich Steinmetz der hos allerunderdanigst giorte Ansøgning her med vores allernaadigste Villie og Befaling, at han nu uden videre Indvending indtages i Lauget; derefter du dig allerunderdanigst haver at rætte og Vedkommende sligt til Efterretning at tilkiendegive. Befalende dig Gud, skrevet paa vort Slot Christiansborg udi vor Kongl. Residentzstad Kiøbenhavn den 18 Marti 1785.

Efter Hans Kongl. Mayst. allernaadigste Befaling

Luxdorph. Aagaard«.

Malerlaugets oldermænd, Erich Ahrner får nu gennem stiftsbefalingsmand og magistrat påbud om uden videre vrøvl at indskrive Jacob Steinmetz som mester i lauget, hvilket også sker.

Lige indtrådt som laugsbroder bliver han rodet ind i Peder Rodschous intriger mod oldermænden Erich Ahrner.

Senere, i 1789, slipper han som Peder Rodschous bundsforvandede godt fra at benytte fuskere i faget.

Peder Rodschou var dog en streng og rethaverisk ven at have, det fik Steinmetz at føle, da lauet samles den 25. okt. 1790. Der går på dette tidspunkt et ubehageligt rygte om Steinmetz i byen, så han foretrækker at kravle til sengs, »han undskyldte sig med (at han) ey var frisk, men sendte nøylen til laden til oldermenden.« Han var altså bisidder ved lauet på dette tidspunkt. Men hans flugt til sengehalmen hjalp ham ikke, det vil fremgå af oldermanden Peder Rodschous grav alvorlige beretning om affæren i laugsbogen, den lyder in extenso:

»Da et rygte nu her over hele byen udspreed, at mahlermester Jacob Henrich Steinmetz havde om natten den 18. oktober klokken 2 $\frac{1}{2}$ sent indfunden sig som en uberettiget persohn paa hr. Christian Tygesens pakhuus plads her i byen og som et slags beviis derpaa skulde paa en dør i gaarden være skrevet noget ærerørigt om ham, saa begjerede oldermanden af de 2de tilstedeværende mestere nembl. mester Niels Bedsted og mester Henrich Aarestrup om de vilde gaee med til det pakhuus eller saa kaldede slagterhuus for at eftersee om slig en ærerørig skrift fandtes skreven paa døren som rygtet gik og i saa fald at tage en afskrift af samme ord til andet saaledes som de i sin tiid, om det var fornøden samme vilde med deres eed bekræfte — de 2de mester gik der paa med til ovenmælte slagter huus og fandt skreven paa en dør med hvid kride efterfølgende ord som er ligelydende med afskriften som med deris hænders underskrift er stadfæstet og blev lagt i laden nembl.

Den 18. oktober om natten kl. 2 $\frac{1}{2}$ slet indfandt sig Steinmetz Mahler som

en uberettiget persohn — — —. I anledning af ovenmældte rygte og denne skrift saae amtet sig nødsaget til at udelukke ham fra lauet og dets rettigheder saa længe hand kan retfærdiggjøre sig for samme onde rygte.«

Hvad plankeværkspoetens litterære indsats gik ud på, ved vi ikke, men ihvertfald afstedkom den lykkelige inspiration fnisen blandt borgerne og heftig ophidselse hos Peder Rodschou. Ja, selv magistraten måtte ulejliges, bytinget erklærer efter behørig undersøgelse rygtet for dødt og magtesløst, og den fredsommelige Christian Thygesen vidnede at »mester mahler Steinmetz aldeles ikke udi nogen ulovlig henseende har indfundet sig udi hans slagtehuus.« Steinmetz opnåede igen sine rettigheder i lauet.

J. H. Steinmetz blve oldermænd 16. juli 1787, han sad indtil 17. juli 1789.

Følgende drenge passerede hans værksted:

Jens Christian Sørrøe	1785—1787
Emanuel Rosse	1785—1786
Christian Christensen	1786—1788
Ole Petersen Berstrøm	1792—

Hans første dreng skulle stå i lære i 10 aar, det er forståeligt, at han stak af i utide. Emanuel Rosse, der kom som forbundter fra Kristiania, var den eneste, som holdt tiden ud, men for hans vedkommende drejede det sig jo også kun om et år.

1804 er sidste gang man hører noget til Steinmetz i forbindelse med faget, han bor da Allgaden No. 203. Den 24. oktober 1822 dør han 77 år gammel. Hans enke Maren Hansdatter dør 31. december 1830.

*Svendestykke af
Henrich Jacobsen Aarestrup 1780.*

Henrich Jacobsen Aarestrup

Søn af murermester Jacob Aarestrup i Aalborg, blev sat i lære hos malermester Peder Rodschou 1776. Foråret 1780 bliver han svend, og endnu i november måned arbejder han i Aalborg. Så rejser han bort og vender først tilbage fra København i oktober 1785.

Han har egentlig tænkt sig at blive mester og kommer så vidt, at han betaler de 3 Mark, som er vederlaget, når man begærer laugets samlet; men af en eller anden grund ændrer han beslutning, opgiver tanken og vender tilbage til København.

1786 er han igen tilbage i Aalborg. Nu skal det være alvor med mesterprøven: »men da han blev tilspurgt om hand havde nogen beviis fra amtet i Kiøbenhavn svarte han ney; men han

havde skrevet derom til Kiøbenhavn og lovede at skaffe det saa snart som muligt, og »før samme bliver viist her for amtet, bliver han ey antaget til at gjøre mesterstykke.« Daværende oldermand Peder Rodschou var et frygtindgydende ordensmenneske!

I juli måned har Aarestrup skaffet de forlangte beviser fra »amtet« i København. Han får udleveret de to »kaaberstykker«, der er forlægt ved mesterprøven, og den 18. august blev »mesterstykket af den høyædle magistrat approberet.«

Hvordan han i juli 1789, sammen med Niels Bedsted brækker halsen ved at lægge sig ud med oldermanden i en fuserisag, er der gjort rede for under Peder Rodschou. Hele denne affære ebber ud med at »Henrich Aarestrup, som havde lovet at give en skriftlig erklæring, at hand vilde ey have mere med amtet at bestille, reyste pludselig uden enten at gjøre amtet eller nogen anden efterretning derom til Nibe, uden at betale enten det hand skyldte til vores eller svennenes lade.«

Først et år senere, 25. oktober 1790, meldte han sig igen for laden. For at generhverve sine mistede rettigheder i laugets må han nu ikke alene betale det han skyldte ved afrejsen, men også hvad han i den mellemliggende periode egentlig skulle have svaret i »kvartalspenge«.

Det blev vanskeligt for ham. Han var en syg og knækket mand. Gennem hele 1791 udeblev han fra laugets møder, fordi han var sløj. Han dør 17. jan. 1792, 32 år gammel. På dette tidspunkt skylder han til mestrenes lade 2 rdr. 2 mk. og 12 sk. Dette beløb bliver laugets ved at plage enken for, indtil hun sidst på året rejser til København.

Henrich Aarestrup sad til leje i Kattevad. Foruden enken Anne Marie Bioegaard, efterlod han to smådrengene Jacob og Christian, fem og fire år gamle. Hans bohaves værdi 9 rdr., var for ringe til blot at dække omkostningerne ved begravelsen. Iblandt hans efterladte effekter bemærkes: 3 store skilderier, 11 smaa og 4 gibsdukker.

Johan Damgarten nævnes som malersvend i Aalborg 1780.

Andreas Peter Ostensfeldt var en tilrejt malersvend, som 1785 arbejdede nogle få sommermåneder i Aalborg. Han blev udnævnt til oldgesell 18. juli 1785.

Mestrene førte ved procurator Steenfelt en fuskerisag mod ham, hvilket kostede dem et større beløb.

Christen Pedersen Møyndrup, søn af Mathias Lassen i Aalborg, kom i lære hos malermester Jens Slott 1777. Han skulle efter lærekontrakten være udlært 1783, men blev først svend 31. august 1784, idet Jens Slott dør før Christen P. Møyndrup blev udlært. Erich Ahrner påtog sig at udlære ham i årene 1781 til 1783.

Han arbejdede en række år som svend i Aalborg, 7. januar 1788 udnævnes han til oldgesell; men dette hverv røgter han ikke længe, for i slutningen af marts samme år har han forladt Aalborg for ikke senere at vise sig her.

1780 sætter fattiginspektøren i Aalborg, justitsråd og borgmester Rübner, den forældreløse dreng *Anders Guldager* i lære hos malermester Peder Rodschou, hvor han skal lære i otte år, fra

*Svendestykke af
Christen Pedersen Møyndrup 1784.*

1780 til 1788, men 1784 løber han af lære.

Knud Poulsen Hass, søn af Karen Hansdatter sal. Poul Hass, blev sat i lære fra 1777 til 1785 hos »Peder Rodschou borger og mahlermester i Aalborg for at lære den berømmelige mahler profession med teignog og deslige med kiærlig og god undervisning«.

Han fulgte traditionen pænt for det værksted, hvor han lærte, idet han må regnes til det dusin af lærlinge gennem hundreder af år, som virkelig blev så dygtige, at de ragede over gennemsnittet.

Knud Hass bliver kun kort tid i byen, sommeren 1785 forsvinder han.

*Svendestykke af
Knud Poulsen Hass 1785.*

I okt. 1796 arbejder han en tid i Aalborg og er da oldgesell i svendelaug.

Bag en senere bemærkning i svendenes laugsbog, indført 22. juli 1805, øjner man den tragedie, det er, når menneskelige evner ikke udnyttes: »til oldemanden blev betalt de af ham til en fremmed reisende svend Knud Hass udlagte 3 mk.«

Petter Ahrner blev svend i Aalborg 30. marts 1785. Han var søn af daværende oldemand Erich Ahrner og stod i lære hos faderen. Han ses ikke at have virket som svend i Aalborg.

Hendrich Leonhard Nymand (Nyman), født i Stockholm, var malersvend. Han kom til Aalborg sidst på

sommeren 1786 og fik arbejde hos malernes oldemand Peder Rodschou.

Mester og svend bliver imidlertid straks uenige, og svenden siger op med otte dages varsel, som laugsartiklerne påbyder det; men Peder Rodschou vil øjeblikkelig afregne og af med ham. Nymand, som ikke ønsker at gå med til denne ordning, må finde sig et andet job i byen hos mester Niels Bedsted.

Herefter søger han gennem laug et at få de penge af Peder Rodschou, som han juridisk har krav på. En håbløs sag når man tænker på magtforholdet mellem mestre og svende på denne tid. Der er gjort nøjere rede for sagen under Peder Rodschou og Niels Bedsted.

En udløber af sagen er den kontrovers, som opstår mellem mester Bedsted og Nymand, sidstnævnte beskyldes af Bedsted for »utroskab«. Her er Nymand heldigere, først og fremmest fordi sagen passer i oldemandens kram.

Svendestykke af Petter Ahrner 1785.

Hendrich Nymand blev oldgesell 7. januar 1788. Han dør 17. december 1790, samme dag samles svendene i laugget. Deres beretning herom lyder: »1790 d. 17. dec. var amtet samlet i anledning af, at Gud ved døden havde bortkaldt Henrich Leonhardt Nymand, og da hand ey havde saa meget, at han kunde lade sig begrave, saa udtog vi af laden dertil
 4 rdr. 5 mrk. 10 sk.
 og af voris
 fattigbøsse 1 rdr. « — 10 sk.
 er 6 rdr. « — 4 sk.

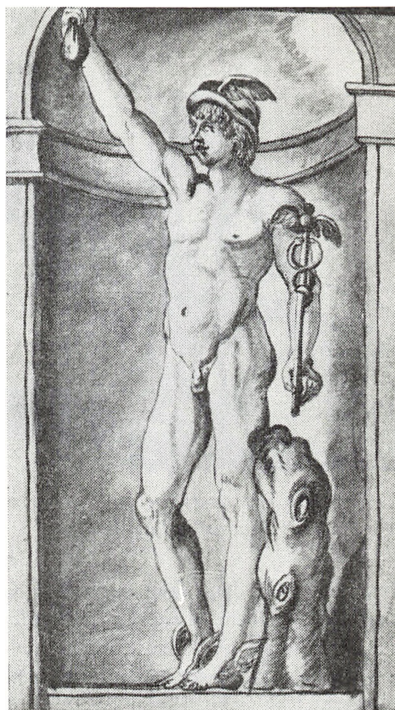
Kommer saa laden tilgode af auctionspenge fra sal. Nymands efterladenskaber 6 rdr. 2 mrk. 3 sk.«

18. juli 1791 oplyser laugsbogen: »vinder inkom auctionspenge efter salig Nymand 4 rdr. 4 mrk. 11 sk.«

Emanuel Rosse kom som forbundter til Aalborg fra Kristiania, hvor han havde stået i lære hos malermester Schæffer. Han blev udlært hos malermester Steinmetz fra mikkelsdag 1785 til 2. oktober 1786. Han blev som svend i Aalborg til sommeren 1788.

Jens Jørgensen, søn af værtshuusmand Jørgen Rasmussen, blev sat i lære hos malermester N. P. Bedsted i Aalborg 1786. Han skulle være udlært nytår 1793; men løb af lære i april 1787.

Jens Christian Sørrøe, søn af Niels Sørrøe, kom i lære hos malermester J. H. Steinmetz i Aalborg 1785. Han skulle være udlært 1795, men løb af sin lære 1787.

Svendestykke af Emanuel Rosse 1786.

Christen Christensen, søn af Kirsten, sal. Christen Nielsens enke, blev sat i lære hos malermester J. H. Steinmetz i Aalborg 24. juni 1786. Han skulle være udlært samme dato 1793, men han løb af lære 1788.

Thomas Pedersen Bedsted var broder til malermester Niels Bedsted, hos ham kom han i lære påsken 1788. Det var meningen, at han skulle lære 5 år, men han stak af i november samme år.

Måske var de to brødre ikke oprindeligt indstillet på at oprette lærekontrakt. Thomas Pedersen Bedsted gik vistnok broderen lidt til hånd ved

*Svendestykke af
Jens Severin Erling 1791.*

faget, men da dette ikke var velset og forholdet mellem mestrene indbyrdes ikke var særlig godt, måtte man tvunget af omstændighederne oprette lærekontrakt.

Jens Severin Erling

Kommer i lære hos malermester Niels Pedersen Bedsted i Aalborg 1787. 3. oktober 1791 er han udlært. Han arbejder herefter til stadighed som malersvend i Aalborg.

Da kollegaen Peder Neuhaus i april måned 1795 står uden kondition og må aflevere sin nøgle til laden, overlades denne indtil videre til Jens Erling. Først i oktober det følgende år kommer han af med den igen: »i anledning af at der var en ældre svend navnlig Knud Hass ankommet her til byen, saa afstod jeg Jens Erling fra at være altgesell og overleverte nøglen til laden til ham«.

I april 1797 får Jens Erling igen nøglen og laugets casse overladt. Han er den eneste svend gennem en række år, som er nogenlunde fast beskæftiget i byen. Først ved årsskiftet 1800—1801 forsvinder han fra Aalborg for længere tid. Lige forinden, 1799, begår han den forseelse at arbejde lidt »på egen hånd«, derfor rammes han af Peder Rodschous lange arm. Oktober 1803 ses hans navn igen mellem byens svende.

Samme måned 1804 forlanger han mesterlauget samlet i anledning af, at han har opnået kongelig bevilling til: »uden mesterstykkets forfærdigelse, (at) må nedsætte sig som malermester i Aalborg, og til sin professions drift holde fornødne svende og drenge«.

Han er herefter mester i Aalborg indtil 12. juli 1819. Derefter ses navnet ikke mere i forbindelse med faget.

Wilhelm Eldberg var en tilrejt svend, der opholdt sig i Aalborg i to perioder. Fra begyndelsen af 1791 til slutningen af 1792, han var da oldgesell. Dernæst arbejdede han gennem første halvdel af 1793 i byen.

Peder Neuhaus (Nyhus) var tilrejt malersvend, han kom i arbejde i Aalborg om sommeren 1791, og blev udnævnt til oldgesell 29. oktober 1792. I hans tid fik svendene deres nye laugspokal. Foråret 1795 var han uden arbejde og rejste fra byen. En fuserisag, som han var indblandet i, er omtalt hos Peder Rodschou.

Søren Nielsen Lund, søn af Niels Terkelsen i Gudum, kom i lære hos malermester Niels Bedsted i Aalborg 1791. Han skulle være udlært 1797,

Malersvendenes laugspokal fra 1793.

men på grund af sygdom kom han af lære 1792.

Malersvend *Johan Fred. Vanilius* kom til Aalborg ved nytårstid 1792. Han arbejdede ca. et år i byen.

Olle Petersen Berstrøm, søn af Anne Marie Berstrøm, boende i Askestrand i Steenklippen, blev sat i lære hos malermester J. H. Steinmetz i Aalborg 1792. Han skulle være udlært ved århundredskiftet, men gik med mesters tilladelse ud af sin lære.

Jens Blok Møller, stod først i lære hos sin fader Peder Møller, kom derpå som forbundter til Aalborg og blev udlært hos malermester Niels Bedsted fra st. johanni 1793 til sankthansdag 1794. Han forsvinder straks efter sven-
deprøven fra Aalborg.

Jens Neuhausen

Navnetrækket Jens Neuhausen ses første gang i svendenes laugsbog 9. marts 1795.

Allerede den 13. samme måned foreligger en kongelig bevilling for Jens Neuhausen, »at han som skal have lært Maler Professionen i Vor kongelige Resedentz Stad Kiøbenhavn, samt Tegning ved Academiet sammesteds«, må nedsætte sig som mester i Aalborg og indtræde i malerlauget, uden mesterstykkets forfærdigelse.

I Jydske Efterretninger 2. januar 1795 ses følgende annonce: »Malersvend Neuhausen i condition hos malermester Rodschou, tilbyder om aftenen nogle timers information i tegning, foreviser noget af sit arbejde og lover enhver bedste fremgang«.

Er antagelig identisk med Jens Neuhausen født 1774 i København, død samme sted 20. januar 1816. Søn af slagter Jens Neuhaus og Sidse Marie Pedersdatter. Han var ugift.

Svendestykke af Jens Blok Møller 1794.

På akademiet fik han den lille og den store sølvmedaille. Han fik borgerskab som malermester i København 6. maj 1801 efter at have forfærdiget mesterstykke, og han oparbejdede en stor forretning. Det kan ikke undre, at Aalborg var for lille til Jens Neuhausen.

Ved testamente af 10. juni 1812 skænkede han sine samlinger af bøger, kobber og tegninger og desuden sin formue til akademiet til oprettelse af et legat for kunstnere.

Han viste stor interesse for håndværkerundervisningen og indsendte 1815 et forslag til kancelliet om reform af mesterstykkevæsenet. I Teatermuseet findes en akvarel af Hans Chr. Knudsens færgegaard ved Jægerspris 1805, antagelig malet af Jens Neuhausen.

Niels Friderichsen Hiort kom i lære hos malermester Niels Bedsted i Aalborg 1796. Han skulle være udlært 1804, men man ser ingen steder, at han bliver svend.

Claus Hansen var født i amtet Hütten. Han stod i lære i Holsten, og kom som forbundter til Aalborg, hvor han efter oprettet kontrakt skulle lære færdig hos oldermanden Peder Rodschou fra påske 1797 til påske 1798.

Han døde 14. november 1797, altså adskillige måneder førend hans læretid var udløbet. Det virker derfor noget ejendommeligt at finde malermester Peder Rodschous særprægede håndskrift i svendenes laugsbog. Han omtaler blufærdigt sig selv i tredje person: »1797 den 14. nov. døde hos oldermanden en forbundter ved navn Claus Hansen fra amtet Hütten, og da hans

tiid var accurat efter deris accord udløbet, at han skulle være gjort til svend saa i betragtning deraf, og af hans fattige omstændigheder blev af svenne laden til hans begravelse udbetalt 4 rdr. til oldermanden.

Den kvikke hjerne, der så ofte karakteriserer den fremtrædende personlighed, var Peder Rodschou udstyret med til overmål.

Søren Hansen

Søren Hansen kom i lære hos malermester Peder Rodschou 1790. Han blev svend 15. oktober 1798. Han arbejder en ganske kort tid i Aalborg, men rejser så fra byen år 1800, og vender tilbage tre år senere.

Den 23. januar 1806 forlanger han malerlauget samlet i anledning af, at han »begærte at maatte vorde indskreven til at gøre mesterstykke. Amtet

Svendestykke af Søren Hansen 1798.

havde intet derimod at indvende, da han havde lært og reyst paa professionen, han blev altsaa given maalet til de 2de stykker, som han har at forfærdige til mesterstykket. De stykker, han skal male efter, skal blive leveret«.

Der sker det usædvanlige, at mestrene kasserer hans arbejde. Han er den eneste maler i Aalborg, denne tort overgår gennem århundreder, endskønt man har det indtryk, at han ingenlunde hører til blandt byens dårligste. Hans svendestykke var ihvertfald hverken værre eller bedre end så mange andres. Af samme grund citeres laugsbogen mere udførlig her:

»1806 den 19. februar var med magistratens tilladelse amtet forsamlet i anledning af, at ovenmelte mahler-svend Søren Hansen vilde forevise mesterne de af ham forfærdigede 2de mahlerier, der skulde være det af ham saa kaldte mesterstykke, men da samme af os befandttest yderlig slet baade i teigning og colorit, at det af os som et mesterstykke paa ingen (maade) kunde antages, saa blev samme af os casset, hvilket vi da ovenmelte Søren Hansen var tilstæde og declareredes for ham, men da han dermed ey var fornøyet, men begiærte at det næste raadstuedag maatte for den høyvise magistrat vorde foreviist, hvilket da ey kan ham af os nægtes, erklærede vi at ville gierne forevise magistraten samme til bedømmelse, det passerede stadfæster vi med vore hænders underskrift datum ut supra Peder Rodschou, J. H. Steinmetz, C. H. Wandall, Poul Pedersen Poulsen.

1806 den 5 marty var amtet med magistratens tilladelse samlede i an-

ledning af (at) Søren Hansen havde paa Raadstuen forevist for magistraten det forommælte mesterstykke, som og der blev casset, altsaa havde han igien mælt sig at forfærdige et andet, som ham tilladt, og da han nu havde meldt sig for at mestrene i amtet kunde bedømme samme, besaae vi samme, og da vi var af ulige meninger derom, saa spurgte vi bemelte Søren Hansen om han igien vilde foreviise det for magistraten paa raadstuen, da det der skulde blive bedømt, hertil han svarte ja paa næste fredag vilde han fremvise det.

Videre blev ikke forrættet men det passerede med hænders underskrift stadfæstet. Datum ut supra

Peder Rodschou J. H. Steinmetz
C. H. Wandall

1806 den 7 marty mødte alle mestrene paa raadstuen for at forevise for magistraten ovenbenævnte mesterstykke. Magistraten saavel som mesterne, ansaae ikke stykkerne antagelige for mesterstykker, men i betragtning af, at han var opfødt her i byen og havde lært her, og i betragtning af, at han havde dog foreviist efter sin evne at vilde følge de kongl. allernaadigst udgivne laugs articler og anordninger, blev han saavel af den høy og velvise magistrat som samtlige mestere antaget som laugsmester«. Han aflægger sin borgered og indskrives som mester. Man lod altså nåde gå for ret i en magistrat, der øjensynligt har bestået af lutter gode mennesker. Efterverdenen kan kun laste dem for manglende opfindsomhed, når erklæringer skulde udstedes i en ulden sag. Deres begrundelse for at gøre Søren Hansen til mester er ikke videre antagelig.

Hos Søren Hansen kom følgende to drenge i lære:

Christopher Fagernes	1806—1812
Christian Enghausen	1813—

1812 er han indblandet i nogle tvistigheder, af denne årsag forlanger han lauet samlet, men inden det sker bilægges striden på venskabelig måde.

12. november 1813 bliver han oldermann for lauet, det vedblev han at være indtil foråret 1816.

Han dør i juni 1816 40 år gammel. 9. juli 1832 ses følgende post i laugsbogen »afdrag til maler Hansens enke af fattigbøssen 4 mrk«.

Christian J. M. Bruun

Christian J. M. Bruun, født i København, kom som malersvend til Aalborg 1799. 29. juni samme år blev han »forundt allernaadigst bevilling til at antages som mester i lauet her i Aalborg uden at forfærdige mesterstykke.

Allerede året efter maler han en alttertavle til Bierstedt kirke. Centralbilledet, malet direkte på træværket forestiller nadveren. Det er signeret »Malet af C. J. M. Bruun d. 16 Decbr. 1800 i Aalborg«. Det er et morsomt, men mildest talt tarveligt arbejde, som man med lidt god vilje kan undskylde, fordi snedkerens uhyrlige opstalt ikke kan have virket særlig inspirerende på Bruun.

Han var oldermann fra 20. april 1816 til 13. april 1818.

1804 bor han Kattesundsgade no. 179 og kaldes maler. 1810 derimod har han detailhandel med tegnerkvisitter og kalder sig nu tegnemester.

En annonce i Jydske Efterretninger no. 49 1810 lyder: »Hos mig undertegnede kan faaes fineste sorter farvelader

til forskellige priiser, pensler og sort kride af fineste sort. J. M. Bruun tegnemester«.

C. J. M. Bruun var en sværmerisk sjæl, som havde svært ved at forstå aalborgensernes lidt robuste stilling til de mere luftige materier. Man ser det af en række annoncer i byens avis for november 1810, først: »Kunde en offentlig udstilling af kunst-flid ikke ligesaavel finde sted i Aalborg som i hovedstaden? Dette spørgsmaal ønskes at blive besvaret, da jeg agter at udarbejde en plan desangaaende«. Dernæst: »En plan er mig undertegnede udarbejdet til en offentlig udstilling af kunstflidens arbejder i Aalborg. Enhver der ønsker at deltage i samme, er af den godhed at henvende sig til mig, hvor planen forevises, da de derefter kunde bestemme sig for, hvor mange stykker, de agter at udarbejde. Jeg er hjemme hver dag om eftermiddagen fra kl. 1 til 2, og hver tirsdag fra 3 til 4.

Expositioner af elevers arbeide kunde ogsaa finde sted ved denne udstilling. — De udenbyes, som ønsker at tage deel i samme, er af den godhed at meddele mig skriftlig underretning om samme, da jeg er villig at sende dem skriftlig kopia af planen, for deraf at see dens hensigt, da de siden kunde bestemme sig for, hvor mange stykker, de vilde udarbejde, som kunde sendes til samling der. Bruun, tegnemester, boende paa Allgaden no. 412 hos hr. G. Ravnkilde«.

7. december 1813 averterer han »Hos undertegnede faaes forskellige sorter nyttaarsvers, trykt paa silke og atlask, fine farvelader og egne — penseler. C. I. Bruun tegnemester, boende paa Algaden no. 412«.

Akvarel af C. J. M. Bruun. Privateje.

I maj måned det følgende år meddeler han: »Undertegnede er flyttet fra Algaden til mad. Jepsens leisted ved Østeraa skrodsover for apoteket C. M. Bruun, tegne — og malermester«.

I juli 1815 anbefaler han sig med »Decorationsstykker til kroningshøitideligheden, saavel transparente som til at vise om dagen, kunne faaes hos undertegnede, naar samme bestilles saasnart som muligt; ideen til samme kan faaes i det seneste til 22 juli. Aalborg den 14 juli 1815, C. I. M. Bruun, tegnelærer og decorationsmaler«.

Udover sin egen søn Julius, oplærte han ingen ved faget, men han har sandsynligvis haft adskillige elever til tegning. Undervisningen heri har åbenbart interesseret ham stærkt, eftersom han gennem årene ofrer så meget herpå. 1818 støder man på følgende meddelelse i pressen gennem marts og april måneder: »Undertegnede agter at oprette en systematisk eller videnskabelig undervisningsanstalt i tegnekunsten, efter den plan, som er antaget og bestemt for søndagsskolernes undervisning i det nye skoleaar 1818. Planen findes hos mig til behagelig eftersyn. Saasnart et tilstrækkeligt antal haver meldt sig tager undervisningen sin begyndelse. De forældre eller foresatte, som ville betro mig deres børn til undervisning, ville behage at melde sig saa snart muligt, for at jeg derefter kunne bestemme undervisningstimmernes antal i forhold til elevernes antal. I henseende til betalingen, da skal samme blive meget billig, C. M. Bruun, boende i hr. N. Brix's gaard bag ved raadstuen.«

Ovenstående annonce følges op i april af følgende: »Den af underteg-

nede forhen anmeldte undervisningsanstalt i tegnekunsten, tager sin begyndelse fredagen den 1ste maj d. a. Undervisningstimerne ere for det første bestemte fra 5 til 7 hver eftermiddag. De forældre eller foresatte, som ville betro mig deres børn til undervisning, ville behage at lade samme møde hos mig onsdag eftermiddag den 29de april i hr. cancelliraad Brorsons leisted paa hjørnet af Adelgaden, for at blive indskrevne. Aalborg den 18de april. C. M. Bruun, regnelærer ved søndagsskolerne«.

13. maj meddeler han »Undertegnede er flyttet fra Hr. N. Brixes gaard bag raadstuen til hr. cancelliraad Brorsons leisted paa hjørnet af Algade og Adelgaden. C. M. Bruun, tegne- og malermester«.

Den 28. februar 1828 dør malermester Bruun 56 år gammel.

Nicolai Severin Rodschou

Født 1780, død 16. juli 1838, var søn af malermester Peder Rodschou i Aalborg. Han blev udlært fra faderens værksted 26. maj 1800, hvorefter han arbejdede som svend i Aalborg indtil 26. februar 1808, da han aflagde mesterprøve.

Han blev gift med Anne Susanne Hjelm, f. 1792, d. 26. august 1853 i Aalborg. Sammen havde de 6 børn, heraf døde een spæd, en anden, Frederich Christian Rodschou, blev malermester i Aalborg ligesom faderen og bedstefaderen havde været.

N. S. Rodschou blev første gang valgt til oldermænd 27. august 1818, næste gang 30. april 1827, da han sad indtil 6. juli 1827, og sidste gang han havde hvervet, var fra 23. april 1838 til sin død.

Akvarel af C. J. M. Bruun. Aalborg historiske Museum.

*Svendestykke af
Nicolai Severin Rodschou 1800.*

I Aalborg Stiftstidende for 14. februar 1818 findes følgende annonce »Hos undertegnede faaes masker til forrestaaende maskerade for billig priis, N. Rodschou, malermester«.

Nedennævnte drenge lærte hos N. S. Rodschou:

Hans Rode	1800—1814
Niels Peter Lynge	1818—1826
Michel Petersen	1827—

Blot Niels Peter Lynge blev udlært, de andre to drenge var Rodschou uheldige med.

N. S. Rodschous enke oppebar understøttelse af laugets.

Christen Heug Wandall

Var søn af residerende kapellan i Aalborg, Johan Pedersen Wandall, den egentlige grundlægger af Stiftsbogtrykkeriet og Jydske Efterretninger, og Christiane Marie Heug. Han blev døbt i Aalborg 9. oktober 1772 og døde i Aarhus 19. april 1817.

Han var gift med Anna Lorentzen, døbt 23. april 1767 i Valløby, død 5. april 1830 i Aalborg. Ægteparret fik en datter Christiane Marie døbt i Aalborg 16. maj 1803, desuden havde de en søn.

Chr. H. Wandall gennemgik Akademiets skoler fra 1791 til 1799. Han fik den lille sølvmedaille 1796, da han præsenterede »Wismars Beleiring efter Lorentsen af Wandall«, og den store guldmedaille 1797, da han fremviste »Et Bondestykke, Copie efter samme«.

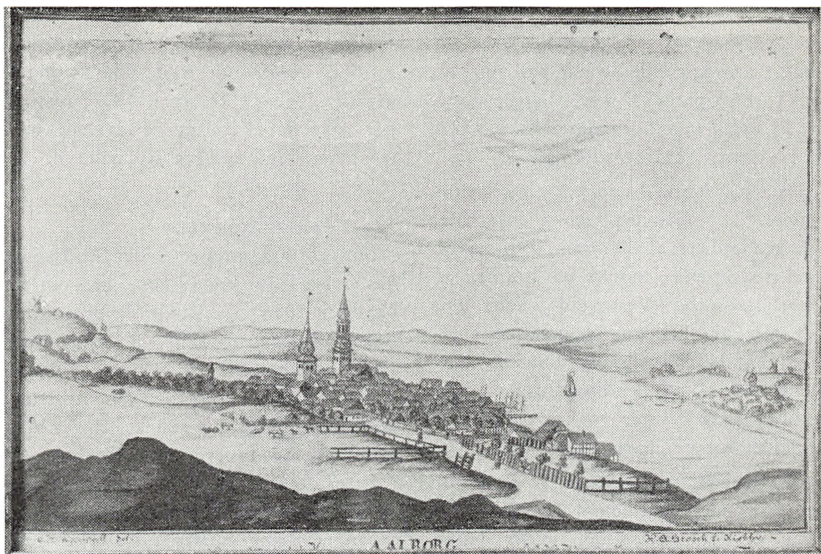
Han tegnede en del byprospekter, som kendes gennem små tværfolio akvatinter af H. A. Grosch; de er svage efterligninger af C. A. Lorentzens norske prospekter. På Aalborg historiske Museum hænger et af disse, »Aalborg 1800«, det er påførfarvet og som alle de øvrige »Hans Majestet Kongen allerunderdanigst tilegnet«.

I Den gamle By i Aarhus findes et oliemaleri på lærred, »Udsigt over Aarhus fra Nordvest med Randers Landevej« malet 1816.

Efter endt uddannelse på Akademiet drager Wandall tilbage til Aalborg, og gennem Aalborg Stifts-Contoir får magistraten og malerlauget den 21. januar 1801 påbud om at indskrive »Portrait Mahler og Tegne Mester, Christian Heug Wandahl« i laugets ifølge kongelig bevilling givet 27. december 1800.

I bevillingen pointeres det som sædvanlig »dog at han holder sig de ovenmelte laug meddelte laugs artidler i alle maader efterrettelig«.

I hans broders hovedværk som bogtrykker »Aalborgsk Lommebog 1804« anføres han som commandersergeant ved »Det borgerlige Militaire« og som

Prospekt af Aalborg 1800. Akvatinte af Christen Heug Wandall.

Mahler, tillige Tegnemester og Portrætmaler«, han er da bosat Store Nygade no. 446. 18/1 og 6/5 1803 averterer han i Jydske Efterretninger: »De moderne og nu brugelige malte rullegardiner forfærdiges af mig, og enhver som ønsker sig af disse, kan om forlanges, faae paa samme anbragte egne ideer; iøvrigt tvivler jeg ikke om, at jo enhver skal blive fornøiet med arbeidet som og med prisen

Wandall
tegnemester og portrætmaler boendes i
Nygade i Aalborg«.

Laugsmødet den 7. juli 1806 for-
sømmer han, fordi han opholder sig i
København, han er tilbage i Aalborg
i oktober, da han igen tager del i lau-
gets møde.

To drenge blev udlært hos ham:

Jørgen Friderich Bech	1801—1806
Johan Olesen	1801—1807

Straks sidstnævnte dreng er udlært
går C. H. Wandall ud af lauguet. Her-
om hedder det i laugsbogen »Mahler
mester Heug Wandahl erklærede, at
han frasagde sig længere at være i
amtet og ville herefter ey have videre
dermed at forrætte, men frasagde sig
ald ræt og rettighed dertil«.

Han er formodentlig rejst fra Aal-
borg umiddelbart efter, man hører ikke
mere til ham her. Han nævnes senere
i 1808 som sekondløjtnant, i 1812 som
premierløjtnant og som afskediget 1815,
da han udnævnes til krigsassessor.

Poul Peter Poulsen
1803 kom den københavnske maler-

svend Poul Peter Poulsen, f. 1770, død 6. november 1836, til Aalborg. Den 17. august næstfølgende år gør han mesterstykke og optages i mesterlauget, samme år vies han til Johanne Riis, f. 1777, d. 17. marts 1837 i Aalborg.

De fik 7 børn, hvoraf 3 blev malermestre, 2 i Aalborg, een i Hjørring, alle tre oplært af faderen, som havde værksted i en ejendom på hjørnet af Urbangsgade og Vestergade, som han var ejer af. I denne rummelige ejendom havde Wilhelmine Starcke forøvrigt sin »Undervisningsanstalt« indtil hun 1821 flytter for at oprette et »Institut for pigebørn midt i byen«.

En episode, malermester P. P. Poulsen har med svenden Lars Christian Krag, er der berettet om under denne svends navn.

1834 ses P. P. Poulsen nævnt som formand for det i 1790 oprettede borgerlige veltænkende Begravelses-Liig-Laugs-Societet, (selskabets navn varierer med årene).

Poulsens hustru førte malerværkstedet videre efter hans død 6. november 1836, hjulpet af de 2 sønner Thomas Stange og Peter Tank, men få måneder senere døde også hun.

Poul Peter Poulsen blev oldermann første gang 2. august 1811 efter Peder Rodschou. Han gik af 12. november 1813; men valgtes igen 29. januar 1825.

Følgende drenge var i lære hos ham:

Nic. Christensen Stausholm	1806—1812
Jens Olsen Holm	1812—
Søren Pedersen	1812—
Lars Peter Poulsen	—1826
Thomas Stange Poulsen	—1832
Peter Tank Poulsen	—1834

Navnet *Johannes Georgius Reys* træffes første gang blandt malersvendene i Aalborg sommeren 1805. Han udnævnes til oldgesell 27. april 1807; men et par måneder herefter rejser han bort fra byen. Han var fra København.

Peder Biering Rodschou

Søn af malermester Peder Rodschou, hos hvem han stod i lære, blev svend 28. april 1806, og giftede sig med Anne Beate Morian, f. 1787, d. 17. januar 1841. Sammen fik de 5 børn, een søn døde spæd, en anden, Niels Andreas, døbt i Aalborg 7. august 1819, blev maler ligesom faderen og bedstefaderen.

Efter 9 års arbejde som svend får P. B. Rodschou kongelig bevilling til at antages som mester i Aalborgs malerlaug uden at gøre mesterstykke. Hans kongelige majestæts bevilling er dateret 11. maj 1810, men det gode gamle bureaukrati sørger for, at den først når frem til malerlauget i Aalborg til november samme år.

1812 er P. B. Rodschou ejer af ejendommen Søndergade nr. 627, her har han værksted til sin død ved nytårstid 1852.

21. november 1820 bliver P. B. Rodschou oldermann, han afgang igen 25. januar 1823. Følgende drenge stod i lære hos ham:

Johan Christopher Coltz	1811—1814
Niels Christian From	1816—1822
Johannes Christian Hansen	1822—1831
Niels Andreas Rodschou	—1846

Johannes Christian Hansen skulle efter lærekontrakten blot have stået i lære 6 år, af en eller anden grund er læretiden blevet forlænget.

· Svendestykke af Peder Biering Rodschou 1806.

Lars Christian Kragh var en tilrejt svend, som arbejdede en kort tid i Aalborg 1806. Om ham meddeler mestrenes laugsbog:

»Ao. 1806 den 25 september var amtet med magistratens tilladelse samlet i anledning af, at mester Poul Poulsen havde begieret amtet samlet formedelst nogen uenighed, som var kommet imellem ham og hans svend Lars Christian Kragh, som han muligt vilde ved amtet have afgjort. — Mester Poulsen beklagede sig over bemeldte svend, at han var forsømmelig og efterladet i sit arbejde, og viist sig meget uhonet imod ham paa adskillige stæder og leyligheder, og uagtet han havde meget arbejde og ey kunde bestride samme af mangel paa folk, var han dog nødiget

til at give ham afsked. Svenden var ey dermed fornøjet at faae afsked, da mesteren havde lovet ham vinterarbejde, men da amtet paa tilspørgsel, om han vilde have det afgjort her eller ey, svarte han ney, saa anviste ham amtet til at ansøge sin ræt, om han havde nogen, paa høyre stæder, hvorpaa han blev fra amtsamlingen dimiteret«. Sagen ordnes i mindelighed og L. C. Kragh får rejspenge.

Peder Bragenes, søn af tidligere nævnte J. P. Jacobsen Bragenes, ankom til Aalborg 1806 og »var ansagt at møde i amtet, mødte ikke, men undskyldte sig for denne gang og lovede at betale denne kvartals tidepenge til neste kvartal«.

Hans og faderens optræden i byen blev af kort varighed, de forsvinder igen samme år, som de kommer.

Jørgen Friedrich Bech kom i lære 1802 hos tegne- og malermester Christian Heug Wandall.

Han og en anden dreng, Johan Olesen, der kom i lære samtidig der, måtte i lærekontrakten forpligte sig til at »forholde sig troe skikkelig og flittig i alle sine forretninger og steder, saa vel i min nærværelse som i min fraværelse, baade inden og uden huset. Fremme og befordre mit gavn og bedste, og mig i nogen ting hverken hemmelig eller aabenbar paaføre skade, men samme saa vidt muligt forhindre og afværge, og ellers i alle maader beviise mig ærbødighed og lydighed udi alt hvad samme befaler, og aldeles intet foretage sig at gjøre eller forrette uden mit forvidende eller ordre«.

*Svendestykke af
Jørgen Friedrich Bech 1806.*

Svendestykke af Johan Olesen 1807.

Jørgen Friedrich Bech blev svend 20. oktober 1806 og rejste så fra byen.

Gerh. Ludv. Fried. Andersen underskriver sig et sted som »naver Lübeck«. Han kom til Aalborg 1806, og arbejdede flere år som svend her. 24. oktober 1808 udnævnes han til oldgesell. Det følgende forår rejser han fra byen.

Johan Olesen kom i lære 1801 hos tegne- og malermester Christen Heug Wandall i Aalborg. 24. april 1807 blev han udlært.

Hans svende tegning er vel nok den bedste, der er lavet i Aalborg op til nutiden.

Et lille farvelagt prospekt af Aalborg 1807, som nu hænger på Aalborg historiske Museum er sikkert hans værk. Det er lavet i den maner, som hans læremester yndede, og bærer signaturen »Tegnet af Olesen 1807«.

Farvelagt prospekt af Aalborg 1807. Johan Olesen.

Straks efter at være udlært rejser han fra Aalborg.

Malersvend *Johan Mathis Schmidt* kom til Aalborg sidst på sommeren 1807. Her arbejder han en kort tid hos malermester Poul Peter Poulsen og rejser fra byen ved årsskiftet 1809.

Malersvend *Christen P. Møller*, udlært hos Repholz i København, kom til Aalborg samtidig med J. M. Smidt 1807. Han fik arbejde hos mester Hansen og han forsvandt igen fra byen, da J. M. Smidt rejste ved årsskiftet 1809.

August Estrick nævnes 24. oktober 1808 hos svendene, som »en reisende mahlersvend, der ej kunne faae arbejde her«, han får 1 rd. i rejsepenge.

Jens Michael Høxbler, »født i Nibe, med opfødt og opdraget her i Aalborg« kom i lære hos malermester Peder Rodschou 1805. Han var udlært 24. oktober 1808 og arbejdede så som svend i Aalborg et års tid.

Drengen *Hans Rode* fra Aalborg, kom i lære hos malermester Nicolai Severin Rodschou 1808. Han skulle stå i lære 8 år, men blev ikke udlært.

*Svendestykke af
Jens Michael Høxler 1808.*

Diderich Mayntzhusen, senior

Er den ældst kendte farvehandler og »farve- og lakfabrikant« i Aalborg; ja, sandsynligvis en af de ældste i landet, idet nemlig Jacob Holmblad, der vist ellers regnes for ældst, først starter sin farvemølle, med udsalg af maskinrevne farver og fernis, i København i 30'erne i forrige århundrede og »De forenede Malermesteres Etablissement for Farverivning« i St. Kongensgade i København først startede i 1845. De to sidstnævnte firmaer eksisterer endnu. Mayntzhusens forretning derimod har ikke efterladt sig mange spor.

Diderich Mayntzhusen stammer ifølge en »Optegnelse over de svende, som er

udlært i amtet, og fremmede svende, som har været her i arbejde«, i malersvendenes laugsbog i Aalborg, fra Frederiksstad. Han ses da også livet igennem at have bevaret en vis forbindelse med Slesvig. Ved familiefester deltager personer fra Flensborg, og på posthuset henligger med mellemrum uafhentede breve til ham fra samme by, ligesom hans børn ses at have besøgt denne by.

Diderich Mayntzhusens navn træffes første gang i malersvendenes laugsbog 1807. På dette tidspunkt må han som 20 årig ungsvend være kommet til Aalborg, og det følgende forår er han i arbejde hos malernes oldermand, Peder Rodschou, hvor han bliver i 8 måneder. Juleaften 1807 forlader han Rodschous værksted med en anbefaling i lommen. Han vil prøve noget nyt, men byen har åbenbart tiltalt ham, for han bliver her for at udnytte de chancer, der findes for en ung malersvend på den tid.

Malermester Diderich Mayntzhusen.

Forude venter krigsår og statsbanke-rot med svigtende råvareimport, som kaperi og tilfældige strandinger bliver ene om at bøde lidt på. Det er ikke den fineste start, han får, men han søger at få det bedste ud af forholdene, som de er, melder sig til »Frue Søndagsskole«, datidens eneste form for tekniske skoler, for at deltage i undervisningen.

På søndagsskolens stiftelsesdag den 5. marts 1809 nævnes han for at have udmærket sig i tegning.

Den 8. juli samles malerlaugets mestre i Aalborg for at indskrive Diderich Mayntzhusen i laudet, efter at han har fået kongelig bevilling som »Mahler og Laqiermester« i byen. Han fritages for at forfærdige det befalede mesterstykke, imod at han for sin optagelse i malerlauget erlægger det som forordningen af 23. decbr. 1682 § 2 har fastsat.

Op nøjagtig en måned senere ses hans første annonce i Jyske Efterretninger:

»At jeg har nedsat mig her i byen som maler og lakeermester, og tillige vundet borgerskab paa samme, det tager jeg mig den frihed at bekendtgjøre for det ærede publicum. Min bopæl er paa Algaden i S. T. Fr. Branddirekteur Lunds leiværelse.

Aalborg den 5. august 1813.

D. Maintzhusen.«

Den 24. juli og den 14. august året efter følger en annonce, der fortæller, at han nu er flyttet. Samtidig røber den, at Mayntzhusen ikke er bange for at beskæftige sig med petitesser:

»Damesko saavel gamle som nye, faaes lakeret med hvilken couleur for meget billig priis hos

D. Maintzhusen
mahler og lakerer
boendes i Skolegade.«

Mayntzhusens første medhjælper på værkstedet ansættes i november 1813; det bliver en af de rejsende svende, som nu i stigende antal invaderer byen. Omkring arhundredets midte bliver disse idag så glorificerede tiggere en utålelig økonomisk byrde for fastboende svende og familieforsørgere.

Mayntzhusens første læredreng, Peder Christensen, begynder sin 6 årige læretid michelidag 1814. Aldersforskellen mellem mester og læredreng er ikke større end, at der opstår et stabilt venskab mellem dem, som varer livet ud. Hvad der nok især har bidraget til at stimulere dette venskab, var læredrengens lidt ældre søster Karen Marie, som Mayntzhusen giftede sig med; de fik 7 børn sammen. To af drengene blev malere. Den ældste opkaldt efter faderen, født 1. september 1816 i Aalborg, dør ganske ung få år efter sit ægteskabs oprettelse, og netop som han har fået en nystartet forretning i drift i den ejendom, som han købte på Nørregade i Aalborg.

En yngre broder, Frederich Wilhelm Mayntzhusen, født 18. juli 1821 i Aalborg, bliver den, der kommer til at føre faderens virksomhed videre, efter at moderen en række år som enke har drevet den.

Mayntzhusen er den første malermester i Aalborg, der specialiserer sig; han skiller sig ud fra de andre mestre ved at kalde sig »Lakerer«.

Lakering var ikke dengang så almindelig som i dag. Arbejdet var omstændeligt, for man havde ikke så bekvemme materialer til rådighed, som vi i dag har. Brugen af kopallakker var så småt ved at slå igennem. Mayntzhusens første

annonce for copalfernis ses 1833; før den tid brugtes hovedsageligt bernstensenfernis eller spritlakker, når man ville lakere. Førstnævnte fernis egnede sig ikke for lysere farver, og sidstnævnte fremstilledes så godt som udelukkende af bløde kopaler eller harpiks.

Man bemærker ved gennemgang af forretningens annoncer, at Mayntzhusen især har taget sig af forgyldning og opforgyldning af gardinstænger og skilderammer.

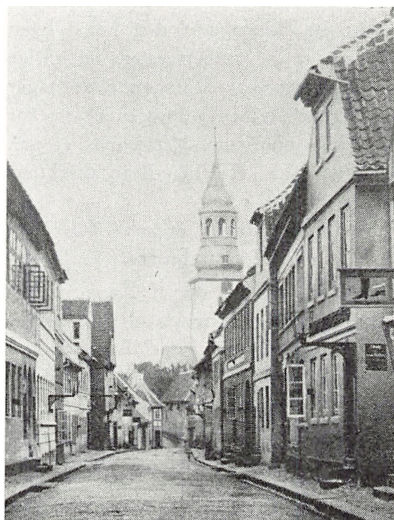
Tiden var, målt med vor alen, fattig på forlystelser; når endelig der foregik noget i byen var man taknemmelig. Gennem første halvdel af forrige århundrede, indtil daguerrotypien bliver almindelig, opsøges Aalborg jævnlige af forskellige »Kosmoramaer« eller »Dioramaer«, Vor tids ugerevuer på en anden måde. Malede naturpanoramaer, mærkelige bygninger og bloddryppende krigsoptrin udsattes for raffinerede belysningseffekter, og blev så iagttaget af publikum gennem forskellige lenser. Disse scenerier gjorde et dybt indtryk på folk, som nysgerrige strømmede til; de var villige ofre for de udspekulerede og smarte malere, som rejste rundt med denne form for forlystelse. Enkelte af dem var samtidig prospektkunstnere, silhuetteurer eller portrætmalere. Når sådanne var i byen, ser man, at det giver Mayntzhusen anledning til at reklamere i den stedlige avis med: »Forgyldte rammer passende til silhuetter«.

Andre begivenheder kan også give anledning til annoncering som f. eks. »Kroningsstykkets udsendelse i 1841: »Maler Mayntzhusen forfærdiger forgyldte — broncerede og med hjørne — Zirater belagte rammer, passende til kroningsstykket a 2 rbd. 2 mk. pr. stk.«.

Eller i 1846: »Forgyldte rammer, passende til det nu udkomne lithograferede portræt af etatsraad rector emer. E Tauber a 1 rbd. faaes hos maler og forgylder D. Mayntzhusen sen.«, eller da hans egen søn Frederich Wilhelm, som senere overtager forretningen, en ganske kort tid forsøger sig som daguerrotypist i byen: »Forgyldte rammer til daguerrotyp - portraiter faaes a 2 mk. pr. stk. hos maler Mayntzhusen paa Allgaden«.

Mayntzhusen blev ikke boende i Skolegade. Omkring 1815 ejer han gavlhuset Algade nr. 415, denne ejendom afhænder han til skræddermester Anders Ingstrup, men må tage den tilbage. Det er hans udsalg herfra, der bliver kendt i byen.

I 1835 er han ejer af »Stedet nr. 297 i Skomagergaden med tilhørende leiesteder i gaarden«. Han er altså, trods

*Gavlhuset til højre,
malermester Mayntzhusens ejendom.*

starten i tider så vanskelige som vel tænkes kan, blevet velstillet.

I »Tillægsblad til Communaltidende« no. 1, 1843, der giver en: »Udsigt over de af kommunalbestyrelsen i Aalborg som skatteligningscommittee, fra 40 rbd. og derover, paalignede personelle commune — skatter for 1843«, ses da også at maler Mayntzhusen må betale 40 rbdlr. han nævnes blandt byens 83 højstydende skatteborgere, om man da tør tage dette som udtryk for velstand.

1839 står der temmelig kraftig blæst omkring den stilling byens borgerrepræsentanter har taget til opførelsen af et nyt arresthus; i lange tider er »Arrestbygningssagen« hovedtemaet i diskussionen om byanliggender. 2 borgerrepræsentanter, kbm. J. M. Cohen og smedemester Balling, indtager et særstandpunkt overfor den øvrige kommunalbestyrelse, og flere borgere i byen bekendtgør, at de bifalder denne stilling ved at tegne sig på en offentlig liste. På denne ses Mayntzhusens navn.

Offentlige anliggender har altså haft hans interesse, han levede jo også i en tid, da håndværkerstanden begyndte at indtage den plads i det offentlige liv, der naturligt tilkom den, og som den alt for længe blev holdt udenfor.

Efter nyvalg af 3 borgerrepræsentanter i januar måned 1841 udnævnes på et efterfølgende rådstuemøde forskellige kommunale bestillingsmænd. Malermester Mayntzhusen bliver tinghører. Samme år fungerer han som fattigforstander for 7de rode.

Allerede 1818 foreligger der annoncer, som viser, at Mayntzhusen har øje for de muligheder, der ligger i handel med malerverer:

»Hos undertegnede boende paa Al-gaden no. 415 udsælges bedste engelske bleghvidt, reven i hollandsk linolie, til at male og anstryge med, for 4 mk. pr. pund.

D. Mayntzhusen
maler og lakerer«.

Værkstedet med svendene og læredrene var naturligvis vigtigst for virksomheden, men annonceringen op gennem årene tyder på, at fremstillingen og handelen med malerverer efterhånden indtager en jævnbyrdig plads hermed. Kombinationen af de to virksomheder var da heller ikke dårlig. I ledige perioder om vinteren kunne Mayntzhusen holde sine svende og læredrenge beskæftiget med farvefremstilling til salget om foråret, han måtte tilmed have en arbejdsmand til hjælp.

Værkstedet med farvemøllen var ikke den sundeste arbejdsplads for læredrene. Fabriklovgivning og arbejderbeskyttelse eksisterede ikke, ej heller ordnede arbejdsforhold; det sidste reguleredes vel nok til en vis grad efter, hvad der var skik og brug og almindelig sædvane. Den patriarkalske stilling, som laugsvæsenet gav mester på arbejdspladsen, havde overlevet sig selv længe før laugsvæsenets ophævelse, derfor virker en politiplacat fra 1846 som et paradoks sammenholdt med almindelig praksis, men i ganske god overensstemmelse med de strenge lærekontrakter, der var almindelige på den tid:

»Skal politiet med kraft kunne virke til ordenens overholdelse, især på gaderne om aftenen, saa maae navnlig haandværksmestrene have indseende med deres læredrenge, saa at disse ikke tilstædes spadseretoure, der give anledning til complotter og gadeuorden, eller

ophold paa dandseboder og værtshuse, da haandværksmesterne i andet fald ville efter anordningerne blive dragne til ansvar for, hvad der af lædrengene under saadanne omstændigheder maatte forøves.

Aalborg Politikammer, den 15de november 1846.

Wølfferdt«.

Meget af lærekontrakternes ordlyd var altså blevet formalia uden betydning; lædrengene kunne indenfor rimelighedens grænser gå og komme i mesters hus, som de ville i fritiden. Politiplacatens udsendelse skyldtes dels forvorten ungdoms optræden på gaden om aftenen, og dels opdagelsen af en udbredt ungdomskriminalitet i byen. Begge dele er vel vanskeligheder, enhver generation må forsøge at ordne.

Gennem alle årene er linoliefernis en hovedartikel i farvehandelen. Der averteres med »Særdeles gode afklarede linoliefernisser, fortrinlige til perle- og andre lyse oliefarver«, men også specialartikler fremstilles, i 1835 leveres »sort lakfernis til at overstryge kakkellovne og rør med. Da denne fernis forebygger jernets rustning, saa er den meget anbefalende«. I 1834 leverer forretningen hvid oliefarve i dunke på 20 a 30 pd. og gennem alle årene: »Tillavede oliefarver, af første kvalitet, i alle couleurer, færdige til påstrykning, i smaa og store kvantiteter til særdeles billige priser«.

Tillavede limfarver til påstrykning leveres også. Og prisen for et pd. oliemaling i 1838 ses af denne annonce: »Smukt engelskgrønt, meget anbefalende til skibsbrug, havebænke, og stakitter, faaes for 2 mk. pr. pd. hos maler Mayntzhusen paa Algade«.

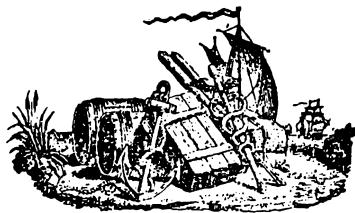
Omkring 1821 kom de første vestafrikanske kopaler til Europa i ganske små mængder. 1825 androg importen 833 engl. pd. 20 år senere androg importen 768 engl. pd.; de anvendtes til ringere lakkvaliteter. Til finere lakker som f. eks. vognlak anvendtes østafrikanske kopaler. Udviklingen på et så specielt område afspejles også i annoncerne, i 1838 leveres »Copalfernis til vognfernisering«.

I 1844 er Mayntzhusens omsætning så stor, at han udsender trykte »Priiscouranter«.

Endnu i den ældre Mayntzhusens tid havde Aalborg en anseelig handelsflåde, af de jydsk byer kun overgået af Fanø i antal, men ikke i tonnage. Mayntzhusen var opmærksom på det marked, der lå her. Hans selskabelige omgangskreds skal til en vis grad søges i maritime kredse. Gennem en lang række år leverer han smuk, durabel lysegrøn og engelskgrøn oliefarve til skibsbrug. Og han leverer en »fortrinlig god, tørrende skibssvæerte« for 24 sk. pr. pd. og: »Godt tørrende terpentinfernis, til skibsbrug, a 20 sk. pr. pund; elasticumfernis, til vandtætte søklæder a 4 mk. pr. pot«.

Et år før han dør, i 1847 henvender han sig direkte til: »d'herr. skibshedere og landmænd« i annoncerne. Han tilbyder: »engelskgrønt og chromguult i forskellige nuancer af eget chemiske præparat, fortrinlig til skibsbrug«. Tilskyndelsen til produktion af disse farver kommer sikkert fra konkurrenten, købmand O. Chr. Green, der driver en fabrik ved Gammel Mølle.

Diderich Mayntzhusen var oldermand for malerlauget første gang fra 25. januar 1823 til 29. januar 1824. Derefter fra 25. juli 1831 til 13. januar 1834, og

Preis=Courant.

Hos Undertegnede, boende paa Algaden Nr. 415, udsælges alle Slags tillavede Diefarver, som især ere tjenlige og fordeelagtige for Dhrr. Skibscaptainer og Landmænd, og hvoraf enhver paa en let Maade kan betjene sig, da Farven er færdig til Anstrykning og tillavet af de bedste Sorter. Udsalget stæer saavel i smaa som store Qvantiteter til de billigste Priser.

	Rbd.	Mf.	§.
Bedste engelsk hvid Diefarve p. Pund	—	—	4
Dito Diefarve	—	—	8
Lysgrønt	—	—	4
Mørk Dito	—	—	4
Blågrønt	—	—	8
Blågrønt	—	—	8
Mineralguult	—	—	3
Orangeguult	—	—	2
Spanfgrønt	—	—	3
Køge Bremergrønt	—	—	5
Brundbløgrønt	—	—	4
Melangegrønt	—	—	3
Mørkegrønt	—	—	2
Blågrønt, en smuk Farve til Begn:	—	—	5
Bruunt	—	—	2
Ordinar Dito	—	—	1
Rødbrunt	—	—	1
Rødt	—	—	1
Blåbrødt	—	—	1
Blåbrødt	—	—	1
Mørkebrødt	—	—	1
Sort	—	—	2
Bedste Bindeskitte	—	—	12
Fin engelsk Hvid, som bruges til Krimfarve	—	—	6
Krimfarve i alle Couleurer	—	—	—

Uf Fernis'er udsælges:

Blant-Fernis til Liggister, Linette, Terpentin, Hel-lands-, Copal- og Bernsteins-Ferrie.

D. Maitzhusen,
Maler og Kalerer i Aalborg.

Prisliste fra malermester Mayntzhusens farvehandel.

endelig fra 20. januar 1845 til 18. januar 1847, da han afløses af sin søn.

Han havde følgende drenge på sit værksted:

Peter Christensen	1814—1821
Chresten Estrup	1815—
Jacob Nissen	1820—1825
Berendt Lassen Hansen	1822—1826
Johan Jacob Mortensen	1826—
Christian Siemsen	1827—1831
Johan Christian Hansen	1827—1831
Fritz Meyr	1829—
Daniel Simoni Henz	1833—1838
Hans Frederich Jensen	1834—1841
Diderich Chr. Blicher	1835—1836
Diderich Mayntzhusen	—1836
Villads Villadsen	1838—
Gustav Th. Kindt	1840—1844
Fr. Wilhelm Mayntzhusen	—1841
Carl Bech	1841—1845
Daniel de Lemos	1845—1847

Den 25. november 1847 dør Diderich Mayntzhusen jun. 31 år gammel fra kone og 3 små børn. Tabet af denne søn kom den gamle Maynthusen ikke over; han blev alvorligt syg, og døde så 10 uger senere den 9. februar 1848, 62 år gammel.

Enken fortsatte både med farvehandelen og malerprofessionen, indtil sin død den 6. juni 1854. En annonce fra hendes tid fortæller, hvad forretningen og værkstedet kan levere:

»Tillavede oliefarver og fernisser. Fra farvemøllen paa Algaden no. 415, hos maler D. Mayntzhusen sen's enke, ud-sælges tillavede oliefarver i alle couleurer, færdige til paastrygning, linolie-, copal-, bernsteen-, damar-, harpix- og sort lakfernis, til særdeles billige priser, som anbefales til d. hrr. skibsrhedere, landmænd og andre forbrugere«.

De forgyldte gardinstænger med zirater og rammelister forhandles stadig-væk af forretningen.

Bemalingen af Svaneapotekets loft i Jens Bangs Stenhus er udført af Mayntzhusens værksted.

23. januar 1809 bemærkes hos sven-dene i Aalborg: »Da en mahlersvend *Blom* fra Bergen i Norge var her til rejst og kunde ikke faa arbejde, fik han af svennesen lahde 2 rd«.

Christopher Fagernes

For at bibringe forsømte unge menne-sker af håndværkerstanden nyttige og nødvendige kundskaber for deres fag, oprettes der i begyndelsen af forrige år-hundrede 3 »søndagsskoler« i Aalborg, de var den tids teknisk skole, hvor lære-drenge og unge svende vederlagsfrit kunne få undervisning i regning, skrivning og tegning.

Ledelsen af disse skoler bestod af embedsmænd og præster, der under-vises fra 60 til 80 personer årlig den første tid.

Skolerne, der hurtigt samledes under een ledelse, opretholdtes gennem frivil-lige bidrag fra byens borgere, og efter-hånden som de beviste deres levedygtig-hed, understøttedes de også af byens malermestre og svende.

Første gang, man støder på navnet Christopher Fagernes, er i forbindelse med højtideligholdelsen af Aalborg søn-dagsskoles stiftelsesdag, søndag den 5. marts 1809 på Aalborg rådstue. Her uddeles forskellige udmærkelser til ele-verne, bl. a. får Christopher Fagernes, ved malerprofessionen: »Støtterups Landschafts Zeichner«, for at have ud-mærket sig i tegning.

*Svendestykke af
Christopher Fagernes 1812.*

Christopher Fagernes var født i Aalborg; han kom i lære 1806 hos malermester Søren Hansen, og blev udlært 13. juli 1812.

1. juli 1816 vies han i Aalborg til jomfru Kirstine Eslef; kort tid forinden, den 19. april har han taget borgerskab som mester.

I 1817 dømmes Fagernes af lauget til at betale en mulkt på 2 rdr. til fattigbøssen for en forseelse, han har begået mod mester Steinmetz. Han har overtrådt laugsartiklernes paragraf 9 ved at gå en kollega i næringen.

Chr. Fagernes navn ses ikke længere 1822. Hans læredreng Berendt Lassen Hansen, 1816—1823, får en ny læremester Diderich Mayntzhusen.

Nicholai Christensen Stausholm, født i Aalborg, kom i lære 1806 hos malermester Poul Peder Poulsen. Han blev

svend 1812, og arbejdede herefter i Aalborg til 1817.

1819 er han igen i byen for at søge arbejde, men der er intet at få, så han må nøjes med at få rejsepenge udbetalt af svendene.

Søren Pedersen, født i Aalborg, kom i lære 1812 og skulle have været udlært 1820 hos malermester Poul Peder Poulsen; men han blev aldrig svend fra Aalborg.

I november 1813 kommer et par svende fra udlandet i arbejde i Aalborg »efter forskrivning«, som det hedder i svendenes laugsbog.

En af dem var *Frantz Pretz*, født i Bytzgau; han arbejdede hos oldermænd P. Poulsen og forlod først Aalborg igen ved sommerens begyndelse 1814.

*Svendestykke af
Nicholai Christensen Stausholm 1812.*

Svenden *Daniel Philip Joachim*, født i Danzig, kom til Aalborg 1813, samtidig med Frantz Pretz, og arbejdede hos malermester Hansen; han blev kun få måneder i byen.

Svenden *Frederich Wilhelm Gaertner* »aus Treuen Brytzden« kom til at arbejde hos malermester D. Mayntzhusen i Aalborg oktober 1813. Han forlod hurtigt byen igen. Han er samme år anført blandt staben på fajancefabriken Gudumlund.

Jens Olsen Holm, født i Aalborg, kom i lære 1812 hos malermester Poul Peter Poulsen, han skulle være udlært 1819, men ses ikke at være blevet svend.

Johannes Christopher Coltz, født i Aalborg, kom i lære hos malermester Peder Biering Rodschou. Han skulle være udlært 1818, men undveg.

I Jydske Efterretninger no. 2 1814 ses følgende notits: »Da min læredreng Johannes Coltz tredie juledag skulde et erinde til Østersundbye, men ei siden er kommen tilbage saa advares herved ingen, at huse eller hæle ham, ifald de vil undgaae lovlig tiltale. Aalborg den 6. jan. 1816 Biering Rodschou malermester«.

Antagelig er den bortrømte dreng blevet svend et andet sted, for 17. april 1826 dukker en rejsende svend, I. P. Coldt op i Aalborg, som svendene yder rejsepenge.

Christian Enghausen, født i Aalborg, kom i lære 1813 hos malermester Søren Hansen i Aalborg.

I lærekontrakten forpligtede Søren Hansen sig til at holde ham i skrive- og tegneskole søndag eftermiddag. Hvilket vil sige, at mestrene i byen nu begynder

at blive klar over betydningen af en teknisk skole.

Christian Enghausen skulle have været udlært 1820, men blev ikke svend.

Chresten Estrup, søn af Kirsten Estrup i Aalborg, kom i lære hos malermester Diderich Mayntzhusen 1815. Han skulle være udlært 1820, men blev ikke svend.

Asmus Hartvig

En ikke helt klar tekst i svendenes laugsbog meddeler: »d. 1. april 1817 var amtet med magistratens tilladelse samlet. Og blev dømt Asmus Hartvig af lauget at betale til amtet for den tid, han ikke har arbejdet i amten, som er 4 $\frac{1}{2}$ aar den summa 9 rbd«.

Året i forvejen er svendelaugene blevet dømt på lignende vis, muligvis fordi svendene har været forsømmelige og vist uvilje til at holde samling på lauget.

1. april 1817 får Asmus Hartvig borgerskab som mester i Aalborg. Få dage i forvejen den 28. marts har han i Aalborg Stiftstidende meddelt »At jeg undertegnede er flyttet fra Cortesgyde og boer nu i Svingelens Gade i det sted, som sidst boedes af mad. Rasch, det bekiendtgøres herved. Aalborg den 27. marts 1818«.

Da han i januar 1818 søger en læredreng, kalder han sig »Maler og lakkerer«.

Følgende drenge stod i lære hos A. Hartvig:

Chr. Johansen Møllendorf	1817—
Johan Daniel Petersen	1818—1826
Johan Peter Thomsen	1826—
Niels Lassen Schousgaard	1830—1835
C. H. M. Boldt	—1839
J. B. Petersen	1844—

1845 sælger A. Hartvig huset no. 334 på Skolegaden til værtshusholder Eisted for 700 rbd. Han kan følges i laugtet indtil 1849 og døde 65 år gammel den 18. september 1853. Hans ægteskab med Marie Agnete Høock havde da bestået 36 år. Hun døde 21. november 1858.

Christian Johansen Møllendorf, søn af »sal. Møllendorfs enke i Aalborg, blev sat i lære hos maler og lakerer Asmus Hartvig 1817. Han skulle have været udlært 1822, men blev ikke svend.

Malersvenden *Nicolai Larsen* viser sig første gang i Aalborg 1818; han bliver i byen til sommeren 1819.

Peter Christensen

Drengen Peter Christensen, søn af Peder Christensen i Aalborg, kom i lære hos malermester Diderich Mayntzhusen 1814. Han skulle efter sin lærekontrakt være udlært mikkelsdag 1820, men blev først svend 30. april 1821.

At drengen kom fra en af byens fremtrædende skomagerslægter, røbes på en morsom måde i lærekontrakten.

Mayntzhusen måtte, foruden at holde drengen med de fornødenheder en mester normalt skulle, også love: »at holde ham vedlige med hvad han slider paa sine fødder af skomager arbejde i bemeldte tid«. Mester og læredreng blev senere svogre.

Peter Christensen arbejder som svend i byen uafbrudt til 1830. Da tager han borgerskab som mester. Hans første hustru, Ane Marie, født Mørck, døde 6. december 1837 31 år gammel efter 7½ års ægteskab, tre børn var der i dette ægteskab.

Svendestykke af Peter Christensen 1821.

Han giftede sig igen 2. maj 1839 med jomfru Maren Magarete Lynning.

Følgende drenge stod i lære hos ham:

Ole Sørensen	1830—1835
Jens Peter Thomsen	1835—1840
Lorentz Emanuel Bohn	1840—1844

Man kan følge Peter Christensen i malerlauget indtil 1845; han døde den 2. april 1846. Hans anden hustru døde nogle år tidligere 7. juli 1844.

Joseph Henrich Sønie, født i Berlin, og *P. H. Schühork*, født i Königsberg, var to rejsende malersvende, som fik geskænk 1822.

Niels Christian From, født i Aalborg, kom i lære hos malermester Peder Rodschou 1806; han skulle have været ud-

Svendestykke af Niels Chr. From 1822.

lært 1812, men laugsbogen meddeler i slutningen af 1811, at da »han førend hans lære aar var forbi, absenteret sig fra sin mester, og ikke har indfundet sig mere i sin lære, saa bliver han imellem laugs amtets rettigheder udslettet af bogen, og (maa) ikke tage sig noget for ved mahleriet som kan være mahler amtet fornermeligt«.

1816 går han i lære igen, men hos Peder Rodschous søn, malermester Peder Biering Rodschou. 13. maj 1822 bliver han udlært, få måneder efter rejser han fra Aalborg.

Svend Svarstrøm og Terkel Jørgensen Momme var to rejsende malersvende, som fik geskænk i Aalborg 1822.

Reismand var en rejsende malersvend, der sommeren 1824 fik geskænk af svendene i Aalborg.

Svendestykke af Jacob Nissen 1825.

Jacob Nissen fra Aalborg blev sat i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1820. Han blev svend 19. juli 1825, og arbejdede herefter i Aalborg indtil 1827.

Johan Fr. Albrecht, født i København, søgte forgæves arbejde i Aalborg sommeren 1825. Malersvendene gav ham 1 mk. i rejsepenge.

Påsken 1825 får malersvend *Caspar Hollesen* en søn konfirmeret i Aalborg. Hans navn ses ikke blandt laugets svende.

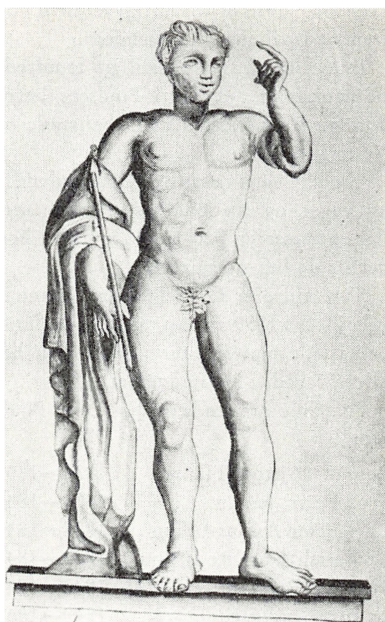
Lars Peter Poulsen

L. P. Poulsen var søn af tidligere nævnte malermester i Aalborg Poul Peter Poulsen; han lærte på dennes værksted på hjørnet af Urbangade og Vestergade; han blev svend 3. juli 1826, mester 8. august 1832. Han var da 25 år gammel.

L. P. Poulsen etablerede sig på Klosterjorden nr. 208, hvor nu indgangen til Helligåndsklosteret findes. Her påtog han sig samme arbejde som byens øvrige mestre; vognlakering og bygningsarbejde; desuden solgte han dekorerede rullegardiner, jalousier og skjærmbrædter.

De første mange år som selvstændig mester giver ham sig ikke af med farvehandel, hvilket derimod hans to brødre gør; først da han er blevet noget ældre, får han øje for de muligheder, som fremstilling af og handel med malervarer indebærer.

Fra 1848 foreligger der følgende annonce fra hans virksomhed: »At jeg har havt og endnu har udsalg af tillavede olie- og limfarver i alle couleurer, copalfernis, liigkistefernis, linoliefernise, en vandklar fernis til malerier og forskriv-

*Svendestykke af
Lars Peter Poulsen 1826.*

ter med mere, alt til nutidens billigste priser, bekendtgjøres herved. Maler L. P. Poulsen Klostergaden nr. 208«.

1849 nævner han i en annonce sin oliemølle, men eksistensen af en sådan er tvivlsom. Den enkelte næringsdrivende i dag lader sig jo heller ikke småligt afficere af virkeligheden, men averterer rask væk »Vi tilbyder i vort firma«.

L. P. Poulsen oparbejdede efterhånden en ganske betydelig kapitalkrævende virksomhed, som han vel sagtens selv har finansieret; faderen og broderen T. S. Poulsen derimod lånte penge, dels af Aalborg fattigvæsen og dels af Frue Kirke, som lånte sine forskellige »legatsummer« ud: »imod antagelig god sik-

kerhed«, hvilket naturligvis først og fremmest vil sige fast ejendom.

Frue kirke havde adskillige hundrede rigsbankdaler anbragt i Poulsens barndomshjem på hjørnet af Urbansgade og Vestergade.

Landets bankvæsen var ikke ordentlig udbygget, og Nationalbanken ikke særligt interesseret i at anlægge filial her, derfor de besynderlige lån.

Som ældre er L. P. Poulsen temmelig velstillet; i 1859 er han således den højst beskattede malermester i byen, han betaler 57 rbd. i kommuneskat.

Følgende drenge lærte hos L. P. Poulsen:

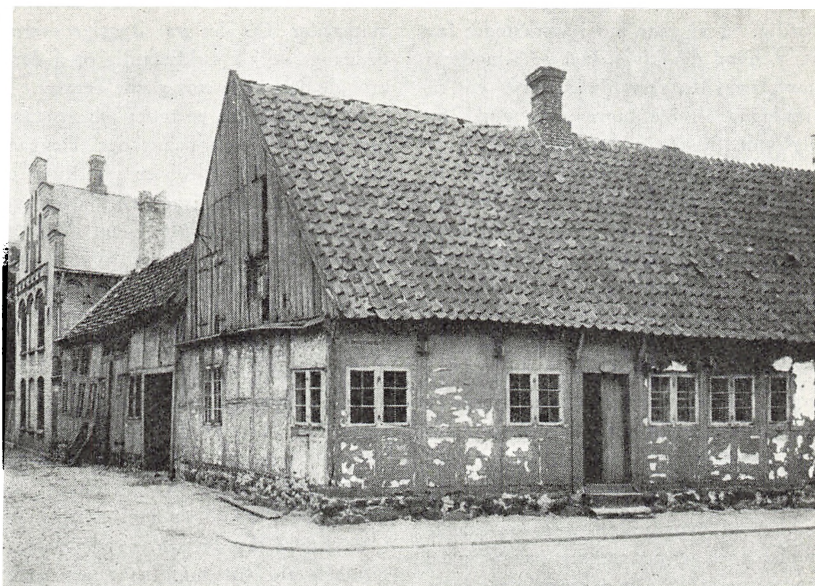
Berendt August Hansen	1833—1839
Jens Peter Jensen	1834—1840
Lars Peter Asmus Leleur	1838—1843
Frederich Chr. Rodschou	1842—1843
Nicolay Petersen	1840—1844
Lauritz Andersen	1842—1848
Anders Lassen	1844—
Hans Friis	1845—
Jens Lauritz Nielsen	—1851
Børge Christensen	—1852
Wilhelm Hald	—1855
Niels Christian Pedersen	—1856
Marinus Hartmann	—1856
Ole Ingervad Olsen	—1858
Jens Peter Andreasen	—1860
Povl Mathias Hansen	—1861
Herman Fischer	—1862
Carl Bang	—1864

Oldermand var L. P. Poulsen 1839. Antagelig er han død ca. 1865.

Det stiller sig så heldigt, at der eksisterer en beskrivelse af L. P. Poulsens værksted fra dets sidste år; den er givet af I. C. Christensen, søn af Børge Christensen, som kom i lære hos L. P. Poulsen i fyrrerne i forrige århundrede 19). Beskrivelsen giver et udmærket billede

af livet på virksomheden: »Forretningen var beliggende på hjørnet af Klosterjorden og nedgangen til Klosteret (nu C. W. Obels Plads). Indehaveren af denne, efter datidens forhold, store malerforretning hed Lars Peter Poulsen, imellem malere kaldet »Lars Peter Perlefarve«, medens han i byens bedre kredse blev kaldt »professoren«. Han var en middelhøj mand med et aristokratisk anstrøg, og som haandværksmestrene var i disse dage, hævet over den gemene flok. Han havde saa at sige alle storborgere som kunder og dertil en ret stor farvehandel, saa der var altid nok at bestille baade vinter og sommer for de 8 faste svende og 2 lærlinge. Arbejdstiden var om sommeren fra kl. 6 morgen til kl. 7-8 aften, og om vinteren fra kl. 7 morgen til kl. 8 aften — samt søndag formiddag.

»Da jeg for 71 aar siden blev sat til at være bydreng for forretningen, var der følgende svende: Min fader, mester-svend Børge Christensen, han havde dengang været der i 30 aar til den svimlende løn af 16 kr. om ugen. Den lille Hansen og Quistdorf, som havde arbejdet i forretningen i henholdsvis 21 og 10 aar, fik begge 14 kr. om ugen. Carl Stender, Gylche, Lorentsen, Markussen og Hegn, der alle havde været i forretningen i en aarrække, var lønnet med 12 kr. om ugen. Anton Lassen og Christen Christensen var lærlinge, og jeg selv bydreng. Om sommeren eller tidligt paa foråret kom der fra landevejen rejsende svende, som fik arbejde for kortere tid; det var som regel nogle fugtige fyre, og jeg maatte mange gange om dagen af sted med pøgleflasken efter brændevin, og om mandagen paa laanekontoret med den smule, de havde,

Malermester L. P. Poulsens værksted på Klosterjordet.

der kunde stampes; men i reglen var det godmodige folk. — Men sikke nogle udtryk, man lærte; de egner sig absolut ikke til at sætte paa tryk. Hvad bestilte nu disse mange folk? Ja, om sommeren var der fuldt op af nybygningsarbejde og mange store reparationer baade hos private kunder og i forretninger og fabriker. Det var altid i paaskedagene, at forretningerne skulde males, saa der blev aldrig tale om fritid i nogen af helligdagene. I pinsen var det ligesaa. Kunde vi faa fri pinedag kl. 4 om eftermiddagen, skulde vi være glade; dette gjaldt baade svende og drenge, og der var ikke tale om overbetaling. Disse metoder kunde ikke tænkes i vore dage.

Om vinteren var der nok at gøre for det faste mandskab. Vi maatte selv hen-

te vore materialer paa tolboden. Mester handlede med firmaet Flyger i Hamborg; og det var i store mængder, 25-30 tdr. linolie, store fustager med zinkhvidt, okker og mange andre ting i 1000 pundvis. Naar det saa kom i hus, begyndte vi med at koge linolien til fernis i store kobberkedler, der blev stillet op i gaarden paa en trefod og lagt ild under, og naar kedlen var fyldt, begyndte processen. Vi drenge skulde holde ilden vedlige, og far stod med sølvergløden, som skulde tilsættes olien, naar temperaturen var passende — hvad de havde paa fornemmelsen af erfaring — og saadan kogte vi i flere dage. Tørrelse kogte vi ligeledes selv, og ligesaa damarlak til hvidlakering — da kendte man ikke til japanlak.

Nu er fernis, tørrelse og lak blevet færdig, og vi gaar ind i værkstedet for at se, hvad der laves. Her er 3 møller i gang med farverivning. Først en til rivning af hvide farver som zink- og blyhvidt. Stenen er lige blevet billet af svenden; den er saa stor, at der skal to mand til at trække den rundt. Den næste mølle er til okker, grønne og blaa farver; den kan køres af een mand. Paa den tredie mølle rives der chromgult og pariserblaat; og saa har vi to store stenfliser til at rive stafferfarver paa. Det øvrige mandskab maler møbler og vogne. Særlig de store postdeligencer er nogle slemme krabater; de skal hejses op i taljer for at komme ind under dem.

Min far skriver skilte og stafferer bakker og gyngestole, tegner og skærer mønstre ud til paasætning paa vægge i stedet for tapet. Om aftenen, naar lyset skal tændes (petroleumslamper), sætter han sig til at binde pensler, for dem fik man jo heller ikke færdige som nu; og de firkantede limfarveanstrygere kendte man ikke dengang. Oppe paa loftet stod vi drenge og rensede kridt. Vi lignede møllere, naar vi var ved arbejdet. Da fik man ikke kridtet slemmet som nu; det kom i hele raa klumper og skulde først knuses med træhamre, og naar det saa var færdigt til brug, skulde der laves kit — og det i store mængder. Det blev omhyggeligt gjort og formet som smaa rugbrød og lagt i store baljer, saa blev der hældt vand over det hele, saa ingen luft kunde ødelægge det. Saadan blev alt omhyggeligt passet; der var jo tid til det. Hvad, der ikke kunde blive færdig i dag, kunde blive det i morgen. Jeg har senere hen, da jeg fik mere forstand paa malerarbejde, ofte tænkt paa, hvor smukt og omhyggeligt alt blev ud-

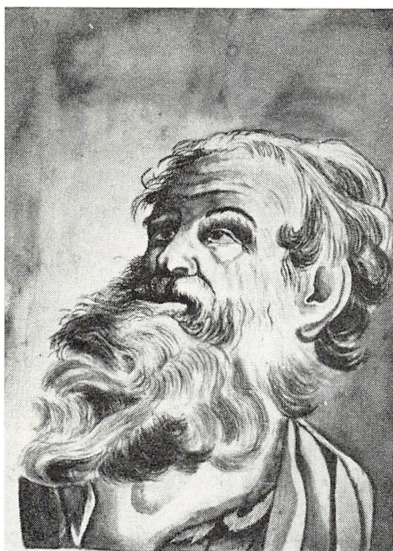
ført baade med hensyn til arbejde og materialer. Og det var dygtige svende dengang; de gik fuldstændig op i deres arbejde og havde stor glæde deraf.

Vi havde ogsaa et andet job dengang, der ikke var helt behageligt. Dengang skulde alle, der døde, i en sort kiste, og det var højfint at ligge i en klædestøvet kiste. Paa Kjærs Mølle og Wibroes Væveri blev opkøbt alle sorte klude-rester, man kunde faa, og naar de kom paa loftet derhjemme, skulde vi drenge staa og sortere dem og trække dem, til det rene snus, og komme det i tønder. Vi blev lige saa sorte indvendig som udvendig. Far var den eneste, der var betroet til at støve kisterne, der skulde se ud, som om de var betrukket med klæde. Det var jo en lang proces, før klædestøvet skulde paa, og det var en glædeløs tid for mig, naar jeg dagen igennem skulde staa og holde kisten i de forskellige stillinger lige fra først til sidst; men det lettede jo lidt, naar mester kom ud og sagde, at den var vi kommet smukt fra. Jeg tog jo rosen som om jeg havde været med til noget stort.

Ja, saadan gik dagen paa det gamle værksted, og da gamle Lars Peter Poulsen holdt op, fik min far og Hansen det overdraget, saa længe gamle mester levede. Min far døde 3 aar efter, og Hansen førte forretningen videre, indtil baade han og Lars Peter Poulsen døde nogle aar senere, og det gamle værksteds saga var ude.«

Hele ejendommen viste sig at være testamenteret til Hospitalet (Helligaandsklostret), hvor nu de gamle har aldersbolig.

Johan Peter Thomsen, søn af Anne Marie Adamsdatter, kom i lære hos ma-

Svendestykke af Niels Peter Lynge 1826.

lermester A. Hartvig i Aalborg 1826. Han skulle have været udlært 1834, men blev ikke svend.

Niels Peter Lynge, født i Aalborg, kom i lære hos N. S. Rodschou 1818. Han blev udlært 3. juli 1826 og arbejdede herefter som svend i Aalborg til 1827.

Johan Jacob Mortensen, født i Randers, søn af ugifte Kirstine Nielsdatter og Morten Christensen (på lærekontrakten søn af Johan Jørgen Ederbrock i Aalborg), kom i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1826. Han skulle have været udlært 1833, men blev ikke svend.

Berendt Lassen Hansen kom i lære 1822 hos malermester D. Mayntzhusen. Han blev svend 3. juli 1826 og arbejdede herefter det følgende år i byen.

Johan Daniel Petersen, søn af sal. Petersens enke, kom i lære hos malermester Hartvig 1818. Han blev svend 3. juli 1826. Nogle få måneder senere meddeler laugsbogen: »At Johan Daniel Petersen har bekommet af oldermændene Poul Peter Poulsen en seddel, hvorpaa han kunde bekomme pas hos politimesteren for at passere andet steds til, at forsøge hans lykke«.

Michel Petersen Gjerild, født i »Aggersted i Wrae sogn«, søn af skolelærer Peter Michelsen Gjerild i Hellum skole, kom i lære hos malermester N. S. Rodschou 1827. Han skulle have været udlært til påske 1831, men blev ikke svend.

Christian Julius Bruun, født 1808 i Aalborg, søn af malermester Chr. J. M. Bruun, Aalborg, lærte hos faderen, der

Svendestykke af Berendt Lassen Hansen 1826.

*Svendestykke af
Johan Daniel Petersen 1826.*

døde i februar 1828. Drengen gjorde svendestykke få måneder senere, den 28. april. Han arbejder som svend i Aalborg et årstid, men rejser så fra byen. 1835 får en maler Bruun sin søn døbt i Aalborg; han figurerer ikke mellem laugets svende, men måske er han alligevel identisk med ovennævnte person.

Første søndag efter påske 1828 konfirmeres i Frue sogn i Aalborg »Frederik Jensen Bruun hos maler Ewers«, en søn af ugifte Ane Cathrine Ewers og Lars Jensen i Aalborg.

Mathias Elias Gottlieb Lindrob

Kom til Aalborg i maj 1829. Han arbejder øjensynligt kun ganske kort tid i byen, men vender tilbage 6 år senere, hvor man i svendenes laugsbog ser, at han må betale kvartalspenge for hele perioden 1830 til 1836, i alt 5 rdr. 5 mk. og til fattigbøssen 9 mk. Han må altså

Svendestykke af Christian Julius Bruun 1828.

have været indenfor laugets interesseområde alle disse år.

Han ønsker at gøre mesterstykke i Aalborg, og derfor er han tvunget til at få dette mellemværende med Aalborgs svende ud af verden.

14. marts 1836 godkendes hans mesterstykke i oldermandens hus. Han forekommer dog ikke som mester i Aalborg, allerede i april er han forsvundet fra byen.

Den senere så fremtrædende og velstillede arbejdsgiver, malermester L. P. Poulsen, har rørende ubehjælpomt noteret følgende i svendenes laugsbog: »Jeg udskriver *Jul. Mand* For Medels strid denne Svend til Nytaar saa udskriver jeg ham til Vider«.

Navnet *Jul. Mand* ses både i juli 1830 og januar 1831. Udover ovennævnte bemærkninger hører man ikke videre til svenden, der åbenbart på en eller anden måde er kommet på kant med lauget.

Fritz Meyer, søn af skrædder Meyer i Aalborg, kom i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1829. Han skulle have været udlært 1835, men døde den 4. oktober 1833, 21 år gammel.

Johannes Christian Hansen kom i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1827. Han blev udlært 11. april 1831.

Hans tid som lærling har sikkert ikke været særlig munter; det røber en lille vedføjelse til hans lærekontrakt, der lyder således: »Tillige anmærkes herved, at da benævnte Chr. Hansen i sin prøve tid har været meget plaget af maler colik og dette i den grad, at han maatte holde sengen og at brygge medicamenter, skulde dette for eftertiden tage over-

*Svendestykke af
Johannes Chr. Hansen 1831.*

haand i den grad, at han er uduelig til at lære maler professionen, da at vælge sig en anden profession efter overenskomst med sin moder eller cautionister«.

»Maler colik« er simpelthen blyforgiftning.

I. Chr. Hansen arbejder som svend i Aalborg fra 1831 til 1835. 1832 arbejder han stadigvæk hos sin læremester, som havde arbejdet på Jens Bangs Stenhus. På bjælkeloftet har han med tidens »skilteskrift« meddelt efterverdenen: »I. Chr. Hansen Malersvend..... 1832 blev færdig«. Manglende ord skyldes nyere tids beskæring af bjælkeværket.

Malersvenden *Hans Peter Petersen* arbejdede i 1831 og 1832 i Aalborg.

Thomas Stange Poulsen

Født 1811 i Aalborg, død samme sted 9. juli 1865, var søn af tidligere nævnte malermester Poul Peter Poulsen og Johanne Riis.

9. juli 1832 bliver Th. S. Poulsen svend fra faderens værksted; efter dennes død driver hans moder værkstedet videre, hjulpet af to sønner, vel nok, Th. S. Poulsen og P. T. Poulsen, idet L. P. Poulsen allerede er selvstændig mester på dette tidspunkt. Hun overlevede kun manden nogle måneder, og brødrene skilles så helt.

Thomas Stange Poulsen overtager barndomshjemmet på hjørnet af Vester-

*Svendestykke af
Thomas Stange Poulsen 1832.*

gade og Urbansgade og bekendtgør sin etablering således: »Da jeg har etableret mig som malermester og derpaa vundet borgerskab her i byen, saa anbefaler jeg mig i denne egenskab og haaber jeg, at de ærede kunder, saavel inden- som udenbyes, der i en række aar have bærer mine afdøde forældre med deres arbeide, fremdeles vilde forunde mig samme, da reel og billig behandling stedse skal være formaalet for mine bestræbelser. Aalborg, den 15de april 1837, ærbødigt Thomas Poulsen«.

21. juni 1839 vies den da 28 årige Th. S. Poulsen til jomfru Marie Rotthuus, der er 8 år yngre end han; hun er datter af depot- og sygehusergeant Rotthuus og hustru, født Gjelstrup 1788, død 7. januar 1849.

1842 annoncerer Th. S. Poulsen første gang som farvehandler: »Hos undertegnede, boende paa hjørnet af Urbans- og Vestergade nr. 104 udsælges alle slags tilavede oliefarver, som er færdige til paastrygning, og tillaved af de bedste sorter; udsalget skeer saavel i smaa som store quantiteter til de billigste priser. T. S. Poulsen. Malermester i Aalborg«.

Han fortsætter med farvehandelen de følgende ti år; samtidig driver han en omfattende handel med nye og brugte vogne, såsom bræddevogne med betrukne stole, bræddevogne med agestole, kuskæde og magazin, børnevogne, hamburger-vogne, gig'er, tohjulede og firkhjulede trækvogne.

Malede skærmbretter sælger næsten alle malere i disse år, også Th. S. Poulsen. 1847 ser man, at han så småt er slået ind på møbelhandel, senere hans vigtigste arbejdsfelt, om man skal dømme efter talrige annoncer gennem årene.

En annonce 1848 lyder: »Meubel-Udsalg. Maler T. S. Poulsen paa Vestergade er forsynet med forskellige slags malede og lakerede meubler, saasom klæderskabe, sengesteder, natborde, frokostborde, piedestaler, comoder, chiffunier, servanter og flere smaa borde, skjærbrædter m. m. til særdeles billig priser«.

Ejendommen på Vestergade var ikke så helt lille; i årenes løb logerer en mængde forskellige lejere der. De talrige møblerede og umøblerede værelser, der var i gården, har åbenbart gjort det let også for tilrejsende at finde logi her, det tyder bl. a. denne annonce på: »Undertegnede agter under mit korte ophold her i byen at portrætere i olie paa lærred, dersom et æret publicum vil skjænke mig sin tillid. Ærbødigst Aug. Sander boende hos hr. malermester T. S. Poulsen paa Vestergade«.

Aug. Sander blev i byen en måneds tid; da han er rejst bort, tilbyder T. S. Poulsen, der ikke selv var nogen større kunstner, rullegardiner forsynet med »Landskabsmaling«.

1853 logerer en ornamentskjærer Hadre fra København hos ham, Hadre »anbefaler sig til d'hr. snedker- og stolemagermestre med propert og billigt arbejde, saavel i rococo som palmestil«.

T. S. Poulsen var officer ved brandcorpset. Brandmester 1837, secondlieutenant 1840, premierlieutenant 1844, capitain 1854, overbrandinspekturessistent (næstkommanderende) 1860.

Følgende drenge lærte på hans værksted:

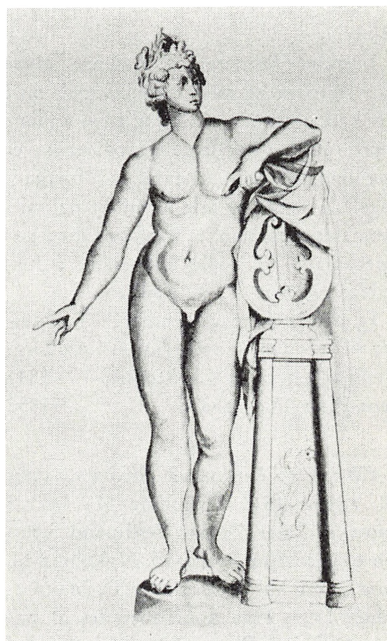
Jens Brøndum	1840—1845
Niels Mathisen Hammer	1838—1844
P. I. C. Wissing	1844—1849

David Jespersen Ørgaard	1845—
Jacob Pedersen	—1851
Ole Christian Olsen	—1856
Niels Christian Anton	
Schønning	—1857

Da T. S. Poulsen døde, var han oldermænd for laugene, den sidste før det opløstes.

Peter Tank Poulsen

Var søn af tidligere nævnte malermester Poul Peter Poulsen, og Johanne Riis. Han stod i lære hos faderen og blev svend 13. januar 1834. Han arbejdede herefter til 1837 i Aalborg; hans brødre var de to malere L. P. Poulsen og Th. S.

*Svendestykke af
Peter Tank Poulsen 1834.*

Poulsen. De tre brødre skilles efter faderens og moderens død. L. P. Poulsen etablerer sig på Klosterjordet og Peter Tank Poulsen slår sig ned som malermester og farvehandler i Hjørring. I maj 1838 reklamerer han: »Alle couleurer oliefarver tillavede til paastrygning kunne bekommes hos P. T. Poulsen. Hjørring, den 2. maj 1838«.

I 1843 bor han på Nørregade i Hjørring; antagelig ejer han allerede da gården matr. 19a, som senere i 1859, efter begæring af kammerraad, procurator Aagaard, på direktionen for De jydskes Creditforeningers vegne stilles til bortsalg ved 3 auktioner. En procurator Lund overtager stedet for 2005 rbd.

Gennem mange år annoncerer P. T. Poulsen flittigt som farvehandler i Hjørring.

Ligesom broderen i Aalborg giver han sig også af med møbelhandel, men i nok så beskedent omfang. Han annoncerer 1848: »Malede rullegardiner haves hos undertegnede bestandig i forraad. Ligeledes staaer til salg et smukt palisandermalet sengested, et nyt bord med poleret plade og nogle kobberstik i forgyldte rammer. P. T. Poulsen«.

Et par læredrenge sendte P. T. Poulsen til svendep prøve ved lauget i Aalborg: Thomas Christian Christensen —1844
Jens Peter Lyckegeaard —1852

Christian Ferdinand Siemsen, døbt 18. august 1813 Nykøbing M., søn af apoteker Peter Caspar Ferdinand Siemsen og Cathrine Søegaard, Nykøbing M. kom i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1827. Han konfirmeredes af pastor Gad i Aalborg 1828, bliver svend 13. januar 1834. Han arbejder blot året ud i byen, efter at han er blevet svend.

*Svendestykke af
Christian F. Siemsen 1834.*

I. M. Holst og *N. Lundgren* var begge malersvende, som arbejdede en kort tid i Aalborg omkring nytår 1835.

Drengen *Ole Sørensen* fra Nibe kom i lære hos malermester Peter Christensen i Aalborg 1830, han skulle efter kontrakten have været udlært 1834, men blev først svend 11. maj 1835. Han arbejdede i Aalborg til 1840.

Drengen *Niels Lassen Schousgaard*, søn af Dorethea Larsdatter, kom i lære hos malermester A. Hartvig 1830. Han blev svend 26. oktober 1835; men arbejdede kun kort tid derefter i byen. Han døde 27 år gammel som malersvend i København, januar 1843.

Svendestykke af Ole Sørensen 1835.

Drengen *Poul Møller*, søn af Anders Møller fra Gudumlund, kom i lære hos malmester D. Mayntzhusen 1835, han skulle have været udlært 1840, men blev ikke svend fra Aalborg.

Diderich Chr. Blicher

Blev født 3. december 1815 i Skovlunge og døde 21. oktober 1887 i Frederikshavn. Han var søn af kapellan Jens Christian Blicher og Pauline Adamine Kølle.

D. Chr. Blicher kom til Aalborg 1835 fra Hobroegnen; hans fader opholdt sig 1834 i Øls præstegård ved Hobro, og grunden til, at D. Chr. Blicher afbryder sin læretid for at flytte, må antagelig ses i forbindelse med, at faderen 1835 modtager kaldet som sogneprest ved

Understed Kirke nær Frederikshavn. Blicher antages som forbundter af malmester Diderich Mayntzhusen i Aalborg fra Michel 1835 til paaske kvartal 1836. 18. april 1836 gør han svendestykke.

22. september 1836 averterer han i Aalborg Stiftstidende: »Da jeg undertegnede agter at opholde mig en tid her i byen for at male portraiter, hvilket jeg smigrer mig med at udføre til enhver tilfredshed, saa tager jeg mig her ved den frihed at bekendtgjøre, at de, som maatte ønske mit arbejde, behageligen ville henvende dem til mig i mit logi hos hr. gjæstgiver Petersen, Ærbødigst D. C. Blicher.«

*Svendestykke af
Niels Lassen Schousgaard 1835.*

*Svendestykke af
Diderich Chr. Blicher 1836.*

D. Chr. Blicher malede 1834 et portræt af sin fætter St. St. Blicher, som nu hænger i Herning Museum, antagelig er det dette portræt, han har litograferet samme år. Desuden har han malet et portræt af Jens Fr. Blicher

Forskellige ting tyder på, at D. Chr. Blicher har drømt om en tilværelse som kunstner. Han kom fra et vidtløftigt hjem, faderen var så optaget af fantasifulde planer, at det gik ud over præstekaldet, som vist i grunden ikke interesserede ham synderligt. Han har haft alle mulige forudsætninger for at forstå ungdommen, der vil gøre sine egne erfaringer.

D. Chr. Blicher hvis evner der i øvrigt

ikke var noget i vejen med, løb mod den hindring, som den nyopdukkede fotografi var. Senere blev han jordbunden nok til at udnytte denne forhindring til sin fordel.

1838 opholder D. Chr. Blicher sig i hjemmet i Understed præstegård. Han annoncer i Aalborg Stiftstidende i januar: »Et nyt maleri til en altertavle kan faaes tilkjøbs, naar man inden maadag henvender sig skriftlig eller mundtlig til D. Chr. Blicher, portraitmaler, Understed præstegaard, den 10de jan. 1838«.

Efterhånden ophører hans koketteren med kunsten, han tager til København og arbejder som malersvend.

1841 slår han sig ned som malermester i Frederikshavn, og bekendtgør dette gennem følgende annonce: »Efter at have forfærdiget mesterprøve og derpaa taget borgerskab som malermester her i byen, tager jeg mig den frihed at recomandere mig til enhver, som vil bære mig med arbeide, saavel her i byen som i omegnen, og, da jeg har conditioneret i de senere aar i Kjøbenhavn, for at erhverve mig den fornødne duelighed, smigrer jeg mig med at kunne udføre mit arbeide til mine ærede kunders særdeles tilfredshed, saavel i decorations- som vognmaling og simpelt arbeide. — At vinde enhvers yndest og velvilie skal altid være mit formaal. Frederikshavn, den 14. juni 1841, D. C. Blicher. Malermester«.

Omkring midten af forrige århundrede er det almindeligt, at malerne giver sig af med møbelhandel, og egentlig er de skabere af den moderne form for møbelsalg. Denne udvikling tager D. Chr. Blicher del i; følgende annonce i Aalborg Stiftstidende viser dette:

»Meubel-udsalg i Frederikshavn. Een-deel nye meubler, deels polerede, deels palisandermalede, lakerede med forzi-ringer, ere af byens snedkermestre op-satte til salg i grosserer Owens Gaard paa Gammeltorv, bestaaende af divaner, divanborde, fine og ordinaire stole, com-moder, sengesteder, servanter, klæde-skabe, endeel mindre forskellige borde, dragkister, skrivepulte m. m. som alt udsælges til de muligt billige priser, hvilket herved anbefales til publicums opmærksomhed. Det bemærkes, at intet meubel modtages, uden at det er dura-belt i enhver henseende. Man behage at henvende sig til Frederikshavn, den 1ste october 1846, D. Blicher, malermester«.

I en lignende annonce 1848 tilbyder han endvidere: seletøj, jagttasker, læ-derarbejder, bordtæpper, sofa og bord-betræk. 1853 har han desforuden tapet-handel.

Ved en auktion 1854 køber D. Chr. Blicher for 1400 rbd. afd. købmand og skibsfører F. J. Bülovs ejendomme, skippergaden 86 og 87 i Frederikshavn.

1860 forlader han helt sit oprindelige felt for at tage del i udviklingen af fotografien som næringsvej; han får med andre ord lejlighed til at prøve alt det, som tiltrækker sig malernes interesse disse år:

»Photographisk atelier i Frederiks-havn. Lysbilleder i alle størrelser, saavel som paa voxdug til medaillons, panotypie (glas billeder), alabastbilleder, copier af malerier, kobberstykker o. s. v. udføres dagligt i mit dertil opførte glas-atelier. Frederikshavn, den 20. april 1860, D. Blicher.

Bestillinger bedes saavidt muligt an-meldt dagen før eller senest 2 timer forud«.

Han oprettede »Blichers fotografiske atelier Hjørring« senere »Blicher & Frantz Hagen, Hjørring«.

På Bangsbomusæet i Frederikshavn findes talrige billeder optaget af Blicher, man har nummeringer indtil 12.000.

Blicher var en lang årrække næstfor-mand for håndværkerforeningen i Fre-derikshavn og leder af fattigkassens be-styrelse. Han var første gang gift med Johanne Sophie Frederikke Rose, enke efter en tobaksspinder i Frederikshavn, død 1868, dernæst med Martha Larsen, død 1935 i Frederikshavn 94 år gammel.

Laurits W. Nielsen

Kom til Aalborg som malersvend 1836. Han arbejder uafbrudt i byen til slutningen af 1841, da han i Aalborg Stiftstidende bekendtgør: »L. W. Niel-sen, maler og laquerer har etableret sig i Mariager og anbefaler sig saavel til byens som omegnens ærede beboere med alt til malning, laquering og forgyldning henhørende arbeide, og ved at levere dette propert og billigt vil jeg søge at erhverve mig enhvers tillid og tilfreds-hed«.

Mestrene i Aalborg har 1846 en ud-gift på 4 rbd. til »en regning fra pro-curator Møller for en concept imod ma-lersvend Nielsen, som havde søgt om at blive mester«.

Diderich Mayntzhusen junior

Søn af tidligere nævnte malermester og farvehandler D. Mayntzhusen og Karen Marie Christensen. Han blev født 1. september 1816 i Aalborg og døde sam-me sted 25. november 1847. Han var viet til Lasine Dorthea Wang.

Diderich Mayntzhusen jun. ses første gang i svendenes laugsbog 1836, men

ingen steder meddeles der noget om, hvor han lærte og hvornår han blev svend; antagelig var faderen hans læremester.

Den 15. februar 1843 gør han mesterstykke i Aalborg, og meddeler herefter: »Undertegnede har etableret sig som maler & lakerer heri byen og anbefaler mig det ærede publicum, saavel inden- som udenbys, der maatte bære mig med deres arbejde. D. Mayntzhusen jun. boende hos hr. bagermester Cortzen paa Algaden«.

Samme år anbefaler han sig »med at lakere alle sorter blikarbejder, som præsentteerbakker, brødbakker, lamper osv. saavel gammelt som nyt i alle couleurer med guld- og bronze-bordter, aftryk af landskaber m. m. og rullegardiner med landskaber leveres færdige fra 1 rbd. 1 mk. til 2 rbd. pr. stk.«.

Fra svogeren, bagermester Cortzen, gift med søsteren Frederikke Wilhelmine, flytter Mayntzhusen jun. til Nørregade 19, som han køber af Frederik Haarslund. En lille beboelse i stueetagen lejedes ud, og resten af gården anvendte han så dels til værksted med vognsalg og dels til indretning af et møbelmagasin. 1845 averterer han: »Lakerede møbler. Klædeskabe, borde, senge, servanter, palisander couleur med forziringer, samt en noget brugt poleret birke-træs stolpeseng staae til salg hos maler Mayntzhusen jun. paa Nørregade«. I en større annonce for april og maj 1847 hedder det: »At jeg undertegnede idag har i min iboende gaard paa Nørregade i et dertil indrettet locale, med det høi kongelige danske cancellies tilladelse aabnet et meubelmagazin af malede meubler samt vogne, unnlader jeg ikke herved at bekendtgjøre, idet jeg paa

det bedste anbefaler mit etablissement til det ærede publicum. Meubelmagazinet vil stedse være forsynet med et stort udvalg af forskellige slags lakerede eller palisandermalede og paa anden maade smukt udstyrede meubler, nemlig skabe, commoder, piedestaler, borde, senge-steder osv., alt til særdeles billige priser.

Ligesaa haves ogsaa stedse flere forskellige vogne færdige, saasom fjeder-vogne, bræddevogne osv.

For durabelt og forsvarligt arbejde indestaas og om smagfuld udstyring ville de ærede kjøbere, ved at tage gjenstandene i øiesyn, stedse blive overbeviste. D. Mayntzhusen jun.«.

Ligesom Mayntzhusen senior drev junior farvehandel, det ses af en fortløbende annonce 1847 og af en annonce året i forvejen hvori han tilbyder »et stort udvalg af Eduard Heins (i Berlin) nyeste og smukkeste pauser, som anbefales d'hr. malere ved værelsens decorering i pompejansk stii«.

Mayntzhusen jun. døde kun 31 år gammel fra 3 småbørn, som enken alene måtte forsørge. Hun forsøgte at fortsætte både med mandens profession og møbelhandel, men allerede 1. januar 1849 overdrager hun bestyrelsen af værksted og udsalg til malermester Kindt, der forøvrigt kun førte værkstedet videre få år.

Sine Mayntzhusen fik rigelig med modgang. En søn, den otteårige Carl Theodor, blev syg af »brystbetændelse« og døde 1854.

Daniel Simoni Henz

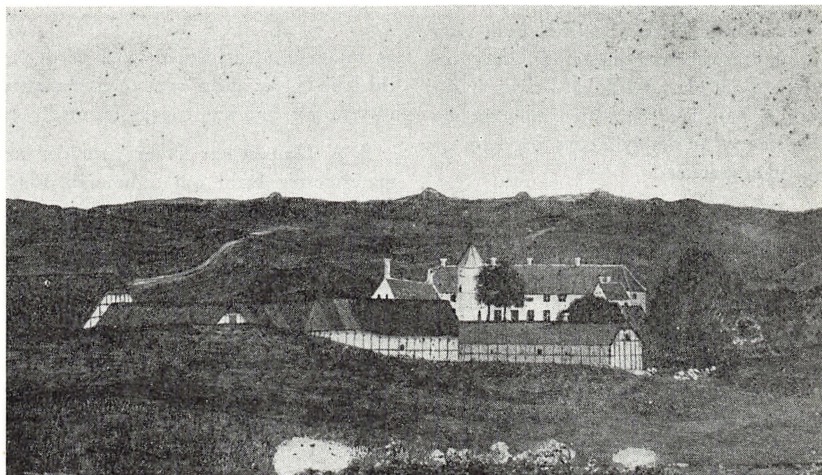
Fader eller væрге skræddermester Kok, kom i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1833. Han var udlært 9. juli 1838, og arbejdede herefter som

svend i Aalborg indtil 1841. 1839 har mestrene i Aalborg en udgift på 2 rbd. til en sag mod Henz.

Senere blev han malermester i Nibe. 1842 malede han et lille naivt prospekt af Lerkenfeldt. 1848 støder man på følgende annonce i Aalborg Stiftstidende: »Da jeg i vinter har forfærdiget et oliemaleri, som jeg agter at ofre til de for de danskes ære og frihed faldnes efterladte, ved at bortlodde samme til den 1608de københavnske trækning den 2den mai, saa haaber jeg, at ret mange ville bidrage til at alle nummere kunne blive besatte, hvert nummer til 2 mk. stykket, som er, »Aalborg malet fra Skovbakken« og indfattet i forgyldt ramme 3 kvarter bredt og 5 kvarter langt, henges til skue hos gæstgiver R. Petersen i Nibe, hvor nummere kunne erholdes. Hr. borgerrepræsentant Jespersen har den godhed at indcassere beløbet og besørge det tilstillet vedkommende. D. Simoni Hentz maler«.

*Svendestykke af
Daniel Simoni Henz 1838.*

Prospekt af »Lerkenfeldt« malet af Daniel Simoni Henz 1842. Privateje.

Resultatet af lodtrækningen bekendtgøres 11. maj 1848: »Det ved Kjøbenhavns Tallotheries 1608de trækning til bortlodning bestemte oliemaleri af Aalborg, blev vundet af hr. baron V. Juel til Lundbæk paa nr. 58. Det samlede beløb 23 rbd. 2 mk., har hr. borgerrepræsentant Jespersen modtaget til videre besørgelse. D. Simoni Hentz maler«.

18. marts 1849 får han kongelig allernådigst tilladelse til at lade afholde maskebal i Nibe, indtægten går til fordel for de sårede i krigen.

Endelig lader han atter høre fra sig i november 1854, men denne gang er de patriotiske følelser trængt lidt i baggrunden til fordel for den usminkede forlystelsesyge: »Maskebal i Nibe. Tirsdagen den 26. december d. a. bliver maskebal i hr. viinhandler F. Kochs lokale, billetter a 4 mrk. erholdes hos maler D. S. Hintz i Nibe. Samme steds faaes masker til billigste priis«.

Willads Willadsen, plejesøn af købmand Søren Nielsen, Nibe, kom som forbundt til malermester D. Mayntz-husen 1838. Han skulle udskrives af sin lære st. hansdag 1840, men man ser ingen steder, at det lykkedes for ham at stå tiden igennem.

Berendt August Hansen

Født i Aalborg, kom i lære 1833 hos malermester Lars P. Poulsen, Han blev svend 14. januar 1839 og kan følges som sådan indtil 1852.

Kirkebogen for Vor Frue sogn i Aalborg nævner 1847 en malersvend Lauritz August Hansen og hustru Dorthea Lovisa Feldmann, boende i Peder Barkegyde. Denne person og ovennævnte

*Svendestykke af
Berendt August Hansen 1839.*

er antagelig identiske, idet der på denne tid ikke findes andre svende eller mestre i byen, som han kan forveksles med.

B. A. Hansen har sikkert arbejdet hos malermester Dahl om sommeren 1847, idet begge bemærkes flere gange som rejsende med dagvognen mellem Randers og Aalborg på dette tidspunkt.

Den 24. december 1856 behandler malerlauget malersvend Behrendt August Hansens ansøgning til magistraten om at måtte drive malerprofession her i Aalborg, hvilket anbefales af lauget, dog at han ingen medhjælpere må holde. Af laugsbogen ser man, at Hansen gennem årene var stærkt plaget af sygdom.

Jørgensen

Malermester Jørgensen var en fremmed mester, som en kort tid om foråret 1839 arbejdede i Aalborg. Han havde ingen forbindelse med byens laug.

Den 25. april dette år løb en skonnertbrig af stabelen på skibsbygger Bonnesens værft. Den var bygget for købmand og borgerrepræsentant Poul Pagh og navngivet efter afdøde skibsreder Søren Winkler, hvis smukt udførte billede også prydede skibets forstavn, ligesom agterspejlet var smykket med hans blandt øvrige ornament, i basrelief anbragte portræt.

Disse udsmykninger var udførte af malermester og forgylder Jørgensen af Aarhus. 4 dage efter stabel afløbningen rejser samme Jørgensen med dagvognen

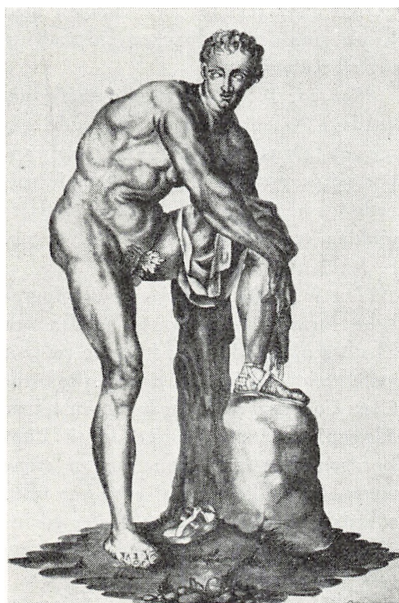
Svendestykke af Jens Peter Jensen 1840.

til Aarhus, men kaldes da portrætmaler Jørgensen.

Carl Johan Sigvardt Boldt, søn af kirurg C. H. M. Boldt i Aalborg, kom i lære hos malermester A. Hartvig. Han blev svend 8. juli 1839, og forlod straks byen.

P. Andersen var tilrejt malersvend og opholdt sig kun en ganske kort tid i Aalborg 1839.

Jens Peter Jensen stod i lære hos malermester L. P. Poulsen. Han blev svend 20. januar 1840. Straks som nybagt svend bliver han langvarigt syg, hvorved svendens kasse fuldstændig lænses. Efter sin helbredelse tager han fra byen,

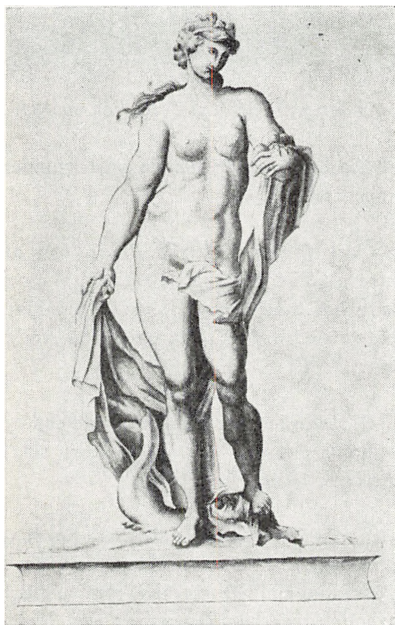

*Svendestykke af
Carl Johan Sigvardt Boldt.*

men vender tilbage igen 1844 til 1846. 1850 er han igen i byen og året efter, han bor da i Klokketøbergade, mister han en knap 3 år gammel søn. Han var gift med Mette Marie Nielsen.

Jens Peter Thomsen, søn af Mariane sal. Th. Nielsens, kom i lære hos malermester P. Christensen 1835. Han blev udlært 29. juni 1840.

Udover forpligtelsen til at gøre drengen til en god og duelig svend i malerprofessionen, måtte malermester Christensen love »at vaage over, at han ei afvænnedes fra gudsfrygt og christelige dyder«. Straks efter sin udlæring forsvinder J. P. Thomsen fra byen. 1850 er han malermester i Nibe.

*Svendestykke af
Jens Peter Thomsen 1840.*

Frederik Wilhelm Mayntzhusen

Søn af tidligere nævnte malermester og farvehandler D. Mayntzhusen og Karen Marie Christensen, blev født 18. juli 1821 i Aalborg, døde samme sted 28. februar 1890, blev svend fra sin faders værksted 5. juli 1841. Han blev viet 8. november 1851 i Skibsted til Ulrikke Elisabeth Windfeldt af Skibsted præstegård.

Han arbejdede i Aalborg, til han blev mester 12. marts 1850, muligvis afbrudt af enkelte ophold i København i slutningen af 1843 og begyndelsen af 1844, i disse perioder savnes han i Aalborg, men ses som rejsende med henholdsvis »Aalborg paquet, captain Petersen« i april 1843 og med »Iris« på dens første tur 1844.

Juni 1845 nævnes han sammen med Kindt som frarejst laug, sidstnævnte tog til København.

1846 gør F. W. Mayntzhusen sig bekendt i Aalborg gennem følgende annonce i februar og marts: »Daguerrotyp-portraiter optages daglig af undertegnede fra kl. 10 formiddag til kl. 3 eftermiddag, pris 2 rbd. a 2 rbd. 4 mk. F. W. Mayntzhusen«.

Han indstillede hurtigt sine fotografiske forsøg; konkurrencen udefra var hård og pågående. Hvad kunne en jysk malersvend stille op mod »professor Casse« og den rapkæftede københavner Alstrup, der kom anstigende til Limfjordsområdet med kone og en stime unger, der skulle mættes? Man kan uden overdrivelse sige, at de to herrer gik til sagen efter alle kunstens regler, her kom jysk sindighed til kort.

F. W. Mayntzhusen fik også hurtigt andet at tænke på, faderen døde i februar 1848, og moderen skulle så føre

en betydelig forretning videre. Hertil var sønnens hjælp nødvendig. Gradvis overtager han virksomheden, moderen dør 1854, men allerede året i forvejen averterer han: »Revne oliefarver, olie- og lakferniser. Maler F. W. Mayntzhusens farveudsalg, Allgaden nr. 415, er stædse forsynet med revne oliefarver i alle couleurer færdige til paastrygning, tørrende linoliefernis og forskellige lakferniser, alt i bedste varer, som sælges til muligt billige priser, i partier ud-sælges samme til fabrikspriser«.

Skifteretten stiller ejendommen på Algade til auktion i august 1854. F. W.

Mayntzhusen overtager den og fører farvehandelen videre samtidig med, at han passer malerprofessionen. Her på hans bopæl afholdt malerlauget sit sidste møde 1865. 1888 er F. W. Mayntzhusen bosat Kayerødsgade 18, derefter hører man ikke mere til ham.

Aalborg historiske Museum ejer en gouache signeret: F. W. Mayntzhusen 1853. Den hang tidligere på Vinkjærgård i Gjerding, og viser blomster i en skål anbragt på marmoreret basis. Den smukke ramme er sikkert også lavet på Mayntzhusens værksted.

Gouache malet af F. W. Mayntzhusen 1853.

Sommeren 1841 arbejder svenden *J. Gerdt* en kort tid i Aalborg.

Hans Frederich Jensen

Kom i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1834. Han blev svend 1841 og tog straks fra byen. 1846 vendte han tilbage for at blive.

Den 10. maj 1848 aflagde han mesterprøve, og fik værksted på Vestergade. Han handlede der en del med vogne.

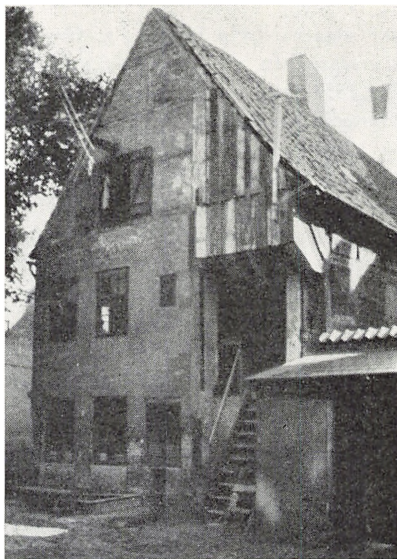
1849 averterer han »en stedfortræder, der har gennemgaaet exercerskolen, ønskes mod en god betaling«.

31. januar vies han til Marie Christensen Nørholm, samme år i august mister ægteparret en nyfødt søn, de er da flyttet fra Vestergade til købmand Wissings gård på Gravensgade.

I august 1854 averterer han: »Udsalg af maling foruden andre olierevne oliefarver anbefales, udmærket hvidt perlefarve og lyseblaat, som er uforsfalsket og indestaar jeg for, at det beholder den couleur, det ved paastrygningen har. H. F. Jensen, Gravensgade«.

1859 ejer Hans F. Jensen gården nr. 288 i Maren Turis Gade, et omfattende kompleks med lejligheder, pakhuse og værksted til udlejning. Denne ejendom har det åbenbart knebet for ham at sidde ved, for 20. maj 1863 meddeler Aalborg Auctionsret, at den maler Hans Fr. Jensen tilhørende gård nr. 288 i Maren Turisgade bliver stillet til offentlig auktion på rådstuen.

H. Fr. Jensen fortsatte dog sin virksomhed i ejendommen, han kombinerer stadig håndværket med farvehandel, hvilket ses af følgende annonce i Aalborgposten 2. maj 1866: »Hos undertegnede faaes ny farve for facader og udvendigt træværk som i mange tilfælde

Maren Turis Gade 3, bopæl for maler H. F. Jensen og I. C. Bruun.

erstatte oliefarve, da den indeholder oliedele og derfor holder sig godt. Den er især paa solsiden at foretrække, da den ikke afskaller. Den smitter ikke af og modstaar regn og uevir, ligesom den ogsaa meget villigt lader sig paastryge saavel mur som paa træ. Da denne farve, som er meget prisbillig (kun ubetydelig dyrere end limfarven) har vundet almindelig indgang i udlandet, og som jeg ogsaa selv har prøvet, tillader jeg mig at anbefale den, den faaes hos mig efter et par dages forudbestilling. H. Jensen maler Maren Turisgade nr. 288.

Smitfri tapetfarve til overstrygning af tapetserede vægge i alle kulører anbefales ligesaa«.

Følgende drenge stod i lære hos H. F. Jensen:

Jens Christian Westphal —1854
 Johan Rolff 1855—1856
 Andreas Chr. Thorsen —1860

1874 ses han ikke mere blandt Aalborgs mestre, han kan dog være død år forinden.

Malersvend *Hoppe*, som 10. august 1841 tager med »Delphinen« fra Aalborg til København, er sikkert en af de rejsende svende, der nu så ofte, uden navns nævnelser, i svendenes laugsbog figurerer som modtagere af geskænk.

Frederik Christian Rodschou

Var søn af tidligere nævnte malermester Nicolai Rodschou og Anne Hjelm, han blev født 20. august 1823 i Aalborg og døde samme sted 23. maj 1883. Han var gift med Marie Anine Frederikke Store, født 21. februar 1826 på Ellinggaard, død 21. maj 1869 i Aalborg, datter af Jens Store og Gottfriede Henriette Klein.

Hvor F. C. Rodschou begyndte sin læretid vides ikke, men 1842 kommer han som forbundter til malermester L. P. Poulsen, hvor han bliver udlært 22. september 1843. Han arbejder så en række år i Aalborg og gør mesterstykke 5. december 1849. Hans etablering som mester meddeles på følgende måde: »Da jeg har forfærdiget mesterstykke som maler og lakerer her i staden, saa anbefaler jeg mig til enhver, saavel udenbyes som indenbyes, som vil forunde mig sit til faget hørende arbeide. Prober, reel og billig behandling skal stedse vorde formaalet for mine bestræbelser. Min bopæl er i mad. Kjersgaards gaard paa Nørregade. Ærbødigst F. C. Rodschou«.

1851 flytter F. C. Rodschou fra Nørregade til »forhenværende mad. Svenstrup's sted« Skolegaden 348.

Svendestykke af F. C. Rodschou 1843.

Fornøjelige og perfide læserbreve har lige fra pressen blev almindelig udbredt, været offentliggjort som et væsentlig bidrag til den »folkelige« underholdning. Her skal gengives et fra 1851, fordi det gik F. C. Rodschou så nær, at han for i blækkuset for at forsvare sig: »At malerne kan bidrage meget til en byes forskjønnelse ved, hvor de dekorere, at give tegningen en smuk form og sammensætte farverne med smag, derom vil man blive overbevist ved at gaae ned igjennem Svingelensgade forbi hr. Gølstorffs, over hvis dør der er bleven anbragt et skildt, som nok er værd at tage i øiesyn, og som skal være malet af en maler i Skolegaden. Skriftet ovenover 3 karika-

Skolegade 19 »Trøstens bolig«, maler F. C. Rodschous bopæl.

turer oplyses om, at der sælges melk og fløde, som heldig nok er forstaaelig for enhver, der ellers ikke kan orientere sig i figurernes gruppering, som nok skal forestille 2 fruentimmere spændt for en kjerne og som ved den ideligen gaaen rundt har slidt fødderne halvt op; men er saa meget solidere i hænderne, der ere blevne ualmindelige brede af det kraftige tag om kernestangen, som den ene figur tydelig viser; den anden medhjælper ved arbejdet har vendt en saa ufordeelagtig side til, at man ei kan see om hendes hænder maaskee endnu ere større. Man kan ikke undres over at smørret er dyrt; thi hvor mange holder vel af at faae fødderne slidt af. En sort bom med 3 hvide mærker er fremstillet ved siden af og hvorved et kappeklædt fruentimmer (formodentlig meiersken)

er posteret med en pind i haanden; vel for at ingen kavalerer skal komme og forstyrre de 2de gratier i deres runde. En iagttager.«.

F. C. Rodschou, der formodentlig har haft en fornemmelse af, hvem den anonyme iagttager var, svarer: »I anledning af en indrykkelse i »Aalborg Stiftstidende« nr. 94 finder jeg mig foranlediget til da jeg boer i Skolegaden — at fralægge mig al lod eller deel i de skønne figurer, som findes anbragt paa et skildt over hr. Gølstorffs melkekjælderdør. Kun undrer det mig, at denne curiositet ikke for længe siden har tiltrukket sig en iagttagers opmærksomhed, da det synes at vedkommende har gjort sig megen umage for at gjøre fremstillingen saa pikant som muligt. Rodschou Malermester«.

1853 kommer koleraen til Aalborg, den rev også F. C. Rodschous moder bort. I en politiplacat fra denne triste periode, vedrørende manglende husnumre og gadenavne som vanskeliggjorde arbejdet for de fremmede læger hedder det: »For at afhjælpe dette har jeg (politimesteren) overdraget malermester Rodschou tillige at paamale hvert huus dets matricul nummer med tilhørende litra samt at opfriske disse hvor fornødent gøres, imod betaling af 8 skilling af hver huusejer, som derhos paa Rodschous opfordring har at forevise ham sit skjøde og skatteqvittringsbog, for at nummeret rigtigene derefter kan blive paamalet«.

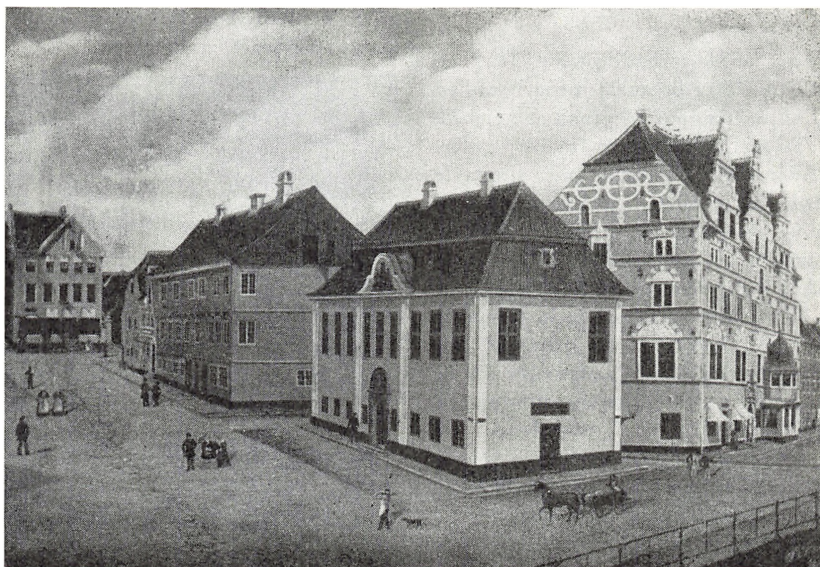
I marts 1858 tilbyder F. C. Rodschou sin 3 værelses lejlighed til leje fra april, fordi han har foretaget landejendoms-

køb. 1863 tales der om en lejlighed »i malermester Rodschous forrige sted paa Skolegaden«, som man kan leje, når accord afsluttes med procurator Høeg.

Under laugsbogens udgifter 8. april 1861 ses forøvrigt: »Et laan til maler F. C. Rodschou, som han kan betale tilbage, naar hans omstændigheder tillader det. rdr. 10«.

Fru Rodschou har åbenbart været en stridbar dame, ubetænksom med sin mund, for 24. juli 1859 underskrives et forlig i en politisag L. A. Lund contra madame Rodschou. Maler Rodschou på sin kones vegne erklærer: »At hun ikke har havt til hensigt at fornærme klageren eller hans kone paa ære, gode navn og rygte i nogen maade«.

F. C. Rodschou var officer ved Aalborgs Brandkorps. Han blev brand-

Prospekt malet af F. C. Rodschou. Privateje.

*Altertavle i Strandby kirke,
malet af F. C. Rodschou 1861.*

mester 1854, secondlieutnant 1859 og endelig ifølge begæring meddelt afsked af stiftamtet 1862 på grund af svaghed.

To små avisannoncer fra 1859 lyder: »Altertavle. En smuk ny altertavle staae billig tilsalg hos undertegnede: tillige modtages bestillinger paa al reparation af ovenstaaende. F. C. Rodschou maler Skolegaden nr. 348«.

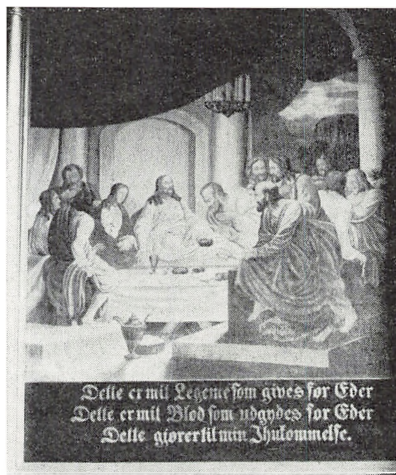
»Oliemaleriet, forestillende Gammeltorv og Østeraa, bliver afhændet den 29. januar 1860 hos restauratør H. B. Christensen ved Østeraa, eftermiddag kl. 5. Ærbødigst F. C. Rodschou«.

Sidstnævnte billede hænger idag hos apoteker Strøyberg, i Jens Bangs Stenhus. Afhændelsen på værtshuset er sikkert foregået ved lotteri, en almindelig benyttet fremgangsmåde for sultne »kunstnere« på denne tid.

Annonceringen 1860 med tilbud om to altertavler giver åbenbart resultat. Niels Poulsen til Gunderupgaard og hans hustru, bekoster nemlig F. C. Rodschous altertavle »Nadveren«, signeret 1861, opsat i Strandby Kirke. Denne tavle findes endnu i kirken. Fremstillingsformen er væsentlig anderledes ved altertavlen end ved ovennævnte prospekt, farverne er grelle, og stilen præget af almuekultur.

En lignende altertavle malet af F. C. Rodschou 1866 er i brug i Frejlev Kirke. Særlig den nye staffering af træværket omkring altertavlen underbygger fornemmelsen af, at selv det naive og dilettantiske bør værnes og bevares — det kan virke ejendommeligt rørende og smukt.

Et lille oliebillede, velnok malet efter forlæg 1873, visende en landlig scene, findes i privateje i Pandrup. Billedet er af F. C. Rodschou foræret til en bekendt i nærheden af Aabybro.

*Altertavle i Frejlev kirke,
malet af F. C. Rodschou 1866.*

Endnu i 70erne bor F. C. Rodschou i Skolegade, men 1878 er han flyttet til Urbangsgade og betegnes som decorationsmaler.

Følgende drenge var i lære hos F. C. Rodschou:

Christian Bjørn	1853—
Niels Olsen	—1858
Carl Andreas Julius Bonnesen	—1858
Christian Wilhelm Petersen	—1858
Johan Peter Bønnelycke	—1859
Peter Marinus Kjerulf	—1861

J. B. Gjørup

1843 træffes følgende annonce i Aalborg Stiftstidende: »Maler- og lakeer-etablisement. Undertegnede, der etablerer sig her i byen som maler og lakkerer, modtager fra 1ste november d. a. bestillinger paa alt decorations- og stfermaleriet henhørende arbeider, og vover jeg saaledes fra ovennævnte tid at anbefale mig saavel for de inden- som udenbyes ærede beboere; hvilket jeg herved foreløbigen tager mig den frihed at bekendtgjøre. Aalborg, den 18. september 1843. J. B. Gjørup maler«.

Denne annonce må nærmest betragtes som en gøglers kærlighedserklæring til Aalborg. J. B. Gjørup kalder sig også landskabsmaler. Han rejser land og rige rundt med et panorama.

I august 1843 kommer han fra København til Aalborg og fremviser foretagendet på Dramatiken formedelst 1 mk. for voksne og det halve for børn. Denne form for »kunst« passer som hånd i handske til byen, han er sikkert blevet behageligt overrasket over borgerskabets velvilje. Han bliver her en hel måned, og befinder sig så vel, at han påtager sig den gæld til byen, at vende tilbage og slå sig ned som mester.

År senere — i 1846 — dækker en malermester Gjørup sig blandt passagererne, der stiger i land fra københavnerbåden »Iris«. Han er et beskedent menneske, som ikke råber højt, for det er ikke Aalborgs malere, der tæller ham blandt sine mestre.

Lars Peter Asmus Leleur

Kom i malerlære hos malermester L. P. Poulsen 1838. Han blev svend 22. september 1843, og kan herefter følges i byen som malersvend til 1852.

1854 nævnes han i frue sogns kirkebog som malermester, gift med Marie Christensen f. 22. marts 1830. Ægteparret bor på »Engelsborg«. Han ses dog ikke på noget tidspunkt som medlem af mesterlauget i Aalborg.

Svendestykke af L. P. Leleur 1843.

Hans Christian Dahl

Viet 1842 til Anne Marie Gude, født 1816, tog borgerskab som malermester i Aalborg 22. marts 1843, ved flere annoncer i april bekendtgør han: »Da jeg undertegnede, som i flere aar har arbejdet hos hr. hofmaler Berg i Kjøbenhavn, har etableret mig her i byen som malermester, tager jeg mig den frihed at anbefale mig med alt til malerprofessionen henhørende, forgyldning og lakering saavel vogne som blikarbejder m. m., hvilket alt udføres billigt og i den nyeste smag. Min bopæl er paa Algaden hos guldsmed Krøyer. — En dreng kan antages i lære. Ærbødigt H. C. Dahl malermester«.

Han meddeler i september: »Til underretning for mine ærede kunder bekendtgjøres herved, at jeg er flyttet til Nørregade nr. 608 i madame Dochedahls gaard. H. C. Dahl malermester«.

Her fra Nørregade handler han med både nye og gamle oplakerede vogne og udstyr dertil, derforuden forgyldte gardinstænger og zirater.

1845 indrykker han denne notits i Aalborg Stiftstidende: »Da drengen Laurits Hastrup Thomsen ikke længere er i lære hos mig, saa advares alle og enhver ikke at betro ham noget i mit navn, da saadant af mig ikke bliver betalt. H. C. Dahl malermester«.

Denne offentlige udhængning af en dreng har vi svært ved at acceptere i dag, men metoden var almindelig anerkendt i datiden, man kan altså ikke herudfra tillægge arbejdsgiveren et særligt onskabsfuldt karaktertræk.

1847 meddeles: »Maler Dahl er flyttet til Slotsgade lige for Frisenborg i hr. skræddermester Svendsens sted, og an-

befaler jeg mig med alt til malerprofessionen henhørende«.

I forbindelse med røret om den nye grundlov og næringsspørgsmålet afholdtes der søndag den 4. maj 1849 i Aalborg et håndværkermøde; i en komite som nedsattes på dette møde til at varetage håndværkerstandens interesser indtrådte malermester Dahl.

Dahl var Aalborg Haandværkerforenings anden formand, fra januar 1851 til januar 52, da han nægtede at modtage valg til bestyrelsen. Han blev atter formand 1856 til sin død 1859.

1851 flytter han til hjørnet af Urbansgade og Kattesundet, hvor førhen hr. snedkermester Mørch har boet. Sandsynligvis er han ejer af ejendommen, idet han tilbyder lejere lejligheder.

Som medlem af borgerrepræsentantskabet fører han før og under koleraens tilsyn med renligholdelsen i Aalborgs 2den rode. Man var kun halvvejs klar over, hvori faren bestod, så disse anstrengelser var for så vidt spildte.

H. C. Dahl valgtes som valgmand til landstingsvalget 1859. Han var gennem alle år et politisk vågent menneske, der ofrede megen tid på andres affærer, en fin egenskab, som han lod gå i arv til sin søn Peter Albert Dahl.

Følgende drenge lærte hos H. C. Dahl:

Johan Andr. Frederichsen Kaars	—1845
Niels Christensen	—1847
Martinus Christian Krøyer	—1847
Jens A. Lund	—1848
Anders Mortensen	—1849
Gustav Valdemar Neidhardt	—1849
Niels Andreas Nielsen	—1851
Lauritz Christian Volkersen	—1857
Søren Christian Hansen	—1858

H. C. Dahl døde 46 år gammel den 10. dec. 1859, han efterlod 5 uforsør-

gede børn. Enken førte værkstedet videre en tid; hos hende udlærte Hendrik Verdict —1860.

Thomas Christian Christensen gjorde svendestykke ved laugget i Aalborg 1844. Han havde ikke lært her, men i Hjørring hos malermester P. T. Poulsen.

Ferdinand Ludvig Bech

Får sit mesterstykke godkendt i oktober 1844. Han tager borgerskab i Aalborg 12. februar 1845; og blev viet i Hjørring 1. november 1854 til Georgine Hansen.

I november 1845 averterer han: »Skjærnbrædter med 2, 3 og 4 fløe, samt smukke forziringer kunne hos mig faaes færdige. Alt gammelt blikarbejde, bakker etc. oplakeres, ligesom og alt

maler- og forgylderarbejde udføres billigt. F. Bech maler og lakerer«.

1846 flytter han fra Gunst's sted til Maren Turis Gade nr. 288. Et år herefter averterer han: »Skjærnbrædter samt vinduesskjærme, smukt forzirede, staa tilsalg; ligeledes udføres glasmalerier, blik- og vognlak propert og hurtigt af F. Bech maler.

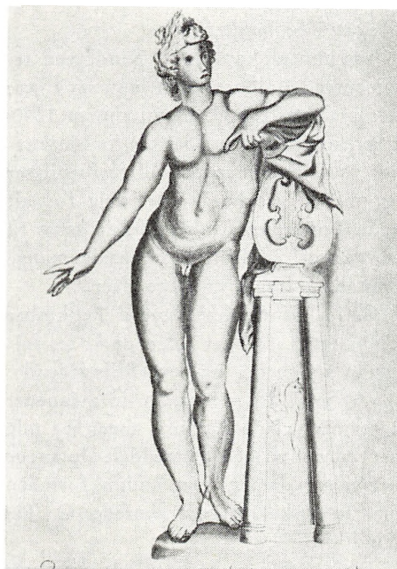
Figurerede gulvtæpper, hvoraf prøver forevises, kunne efter bestilling erholdes«.

Samme malede gulvtæpper tilbyder han stadig gennem årene, af og til sælger han også en vogn, og tilbyder i øvrigt værkstedsarbejde som: forgyldning og lakering af vogne, møbler og bakker.

Malermester F. L. Bech tog senere bopæl Store Vestergade 48 som han ejede. Sammen med købmand Wolfferdts køber han 1853 af Charles Garben Urbansgade 153 med tilliggende frugt- og urtehave på ca. 2 tdr. land for 5550 rbd. Den store have lejer han straks ud.

Ved valget 1854, hvor fællesforfatningen for det samlede danske monarki spiller en afgørende rolle, går han sammen med malermester T. S. Poulsen ind for konferenceråd Hansen's kandidatur (Hansen var forhenværende guvernør i Ost- og Vestindien, men født og opvokset i Aalborg). På en modsat fløj placerer andre af laugets mestre sig.

At malerne endnu ved midten af forrige århundrede har bevaret lysten til at fuske med kunst afslører følgende annonce fra 1855: »Altertavle. Et stort maleri i forgyldt ramme med dertil hørende forziringer og marmor-fodstykke, indrettet til altertavle, kan erholdes tilkjøbs naar man behage at henvende sig til maler F. Bech«.

*Svendestykke af
Thomas Christian Christensen 1844.*

F. L. Bech var oldermann for lauet 1851. Indførelsen af den frie næringsret nogle år senere har han øjensynlig opfattet som signalet til almindelig fribytterfærd, han isolerer sig fra kollegerne, der 1862 beslutter, at han og maler Falck er at betragte som udrådte af lauet, indtil de måtte have berigtiget deres skyldige restance og kvartalspenge og hvad senere måtte pådrages. De to mestres udlærninge kunne dog stadig udføre svendestykke hos oldermannen, men et dødsdømt laugs venlige henstilling om kollegial optræden havde ingen virkning på captain ved Aalborg Borgervæbning L. F. Bech.

Artier senere fik han det store arbejde på Aalborgs nye banegård, og han kom til at sidde i bestyrelsen for Teknisk Skole.

Følgende drenge blev udlært hos ham:

Rasmus Johan Hassing	—1849
Lauritz Andreas Jacobsen	—1851
Christen C. Christensen	—1855

Malermester F. L. Bech.

Jørgen Poulsen	—1860
Albert Bardram	—1861

F. L. Bech døde i september 1876.

Mathias Mathiesen

Malersvend Mathias Mathiesen ses første gang mellem Aalborgs svende 1844. Han arbejder uafbrudt i byen indtil juni 1850, da godkendes hans mesterstykke.

1859 averterer han i Aalborg Stiftstidende: »Oliemaleriet Amagerkonen afhændes 2den juledag, kl. 4 om efrtm. hos restauratør Bradsted. M. Mathiesen«. Senere meddeles det, at »Oliemaleriet Amagerkonen tilfaldt ved omslag hr. S. A. Jacobsen paa 43 points«.

1874 bor malermester M. Mathiesen Østergravensgade 611 b.

Gustav Theobaldt Kindt

Var søn af kaptajn v. Kindt ved regimentet i Aalborg. Han blev sat i lære hos malermester D. Mayntzhusen 1840. I lærekontrakten hedder det for Mayntzhusens vedkommende, »tillige forpligter jeg mig til at holde ham frie for alt gadebærme«, et fordringsfuldt krav til en gammel civilist, som havde mange svende og drenge at kigge efter.

G. Th. Kindt blev svend d. 7. oktober 1844, og 18. februar følgende år ses følgende annonce i Aalborg Stiftstidende:

»At jeg i det seneste om to maaneder agter at forlade Aalborg, tager jeg mig herved den frihed at meddele de ærede herrer og damer, som endnu forinden maatte ønske sig portraiterede. G. Th. Kindt«.

Juni 1845 har han forladt Aalborg; men vender tilbage 1848 for at få sit mesterstykke godkendt den 7. november.

*Svendestykke af
Gustav Theobaldt Kindt 1844.*

Året efter bliver han bestyrer af forretningen hos enken efter Diderich Mayntzhusen på Nørregade, hvilket gøres bekendt gennem følgende annonce: »Behag at mærke, at jeg fra 1ste januar 1849 har overdraget bestyrelsen af mit værksted og meubelmagazin paa Nørregade til hr. malermester G. Kindt, skulde jeg ikke undlade herved at bekendtgjøre, idet jeg beder enhver, som fremtidigt vil forunde mig sit arbejde, derom alene at henvende sig til ham. Alt muligt maler og lakearbejde besørges proppert, hurtigt og billigt. D. Mayntzhusens enke«.

G. Kindt fortsætter på samme måde som Mayntzhusen jun. med forhandling af møbler fra »Meubelmagasinet paa

Nørregade«, og af og til sælger han også en vogn.

1849 averterer han: »For de ærede damer, der male med oliefarve, tager jeg mig den frihed at anbefale et udvalg af de fineste blærefarver til meget billig priis. Man henvender sig til G. T. Kindt paa Nørregade«. Moderne former for emballage kendtes ikke, derfor opbevarede olierevne farver i tilbundne blærer eller tarme, som man prikkede hul på ved brugen.

Foruden forskellige annoncer for møbelmagasinet, træffer man endnu i 1849 følgende annonce: »Mærk! En hidtil ukjendt maade at male gulve og gulvtæpper paa, i en meget smagfuld maneer, især anbefalende for kahytsgulve, trappegange og comptoirculve, leveres meget billigt, naar man henvender sig til maler G. T. Kindt. Prøver forevises«.

Den 3. maj 1851 vies G. T. Kindt i Aalborg til Johanne Regine Andrea Schou.

At farvehandel ikke var en uvæsentlig side af hans virksomhed ses af, at han endnu 1851 averterer: »Farveudsalg. Til anstundende foraar tager jeg mig den frihed at anbefale mit velassorterede udsalg af revne oliefarver, saavel som flere sorter linoliefernis, copallak, terpentinfernis etc. Alt saa billigt som muligt. Velvillig underretning om farvernes brug meddeles enhver. G. T. Kindt, Nørregade, ligeoverfor købmand Kron«.

Han søger samtidig to læredrenge, så han må have haft planer på længere sigt i Aalborg. Alligevel ses han ikke længere blandt mestrene 1854.

Jørgen Brochman Petersen

Blev svend 7. oktober 1844 fra maler-

*Svendestykke af
Jørgen Brochman Petersen 1844.*

mester Hartvigs værksted. Hans tegning til svendeprøven rager betydeligt over gennemsnittet. Han kan følges som svend i Aalborg til 1853, hvor han siger sig fri af lauset.

Det er sandsynligvis denne maler, som mestrene i Aalborg den følgende tid gør sig svære bryderier over. Laugsbogen meddeler blot lidt herom: »Udbetalt d. 27. jan. 1854 ved en klages indlægning mod malersvend Petersen i Sundby 1 rbd. 1 mk. 3 sk. Ved sammes forkyndelse 2 mk. 4 sk. Ved tilsigelse til dommens forkyndelse 2 mk. 6 sk. — 1 rbd. 5 mk. 13 sk.

For oldermænden at møde i Sundby for at indlevere klagen mod Petersen er udbetalt 3 mk. For oldermænd og bisidder for at møde i forlig sammesteds hver 3 mk.

Udgifter for regning fra canceliraad Jensen, betræffende en sag mellem maler Petersen Westerbrønderslev 38 rbd. 4 mk. 7 sk.«.

En udgift mestrene i Aalborg har indført i laugsbogen 7. juli 1856: »Udgifter ved forhindringen af farveudsalget i Nørre Sundby 5 rbd. 2 mk. 5 sk.«, må sikkert sættes i forbindelse med J. B. Petersens virksomhed. Det samme er tilfældet 1858: »Udgifter til sagen i Sundby med Petersen, extra udgifter — 2 rdr. for Mathiesens ulejlighed og papirernes afskrivning 8 rdr.«.

Den langtrukne sag må nok ses som udslag af et almindelig udbredt hysteri over den nye næringslovs forberedelse, idet malermestrene i Aalborg hidtil med bemærkelsesværdig ro havde set ubehagelige ting passere, som gav udmærket

Svendestykke af Nicolai Petersen 1844.

grundlag for retstrætter gennem laugsvæsenets sidste årtier.

1863 bemærkes følgende annonce i Aalborg Stiftstidende: »Hos maler J. B. Petersen i Nørresundby faaes tillavet oliefarve, limfarve, ferneris, meubel- og vognlakker samt alt til faget hørende til nutidens billigste priser«. Lignende annoncer træffes i 1866.

Nicholai Petersen født i Hjørring, kom i lære hos malermester L. P. Poulsen 1840. Han blev svend 7. oktober 1844 og forlod Aalborg straks efter sin udlæring.

Lorenz Emanuel Bohn, søn af skomagermester Bohn, kom i lære hos malermester Peter Christensen 1840. Han blev svend 4. oktober 1844, og kan herefter følges i Aalborg til 1852.

Svendestykke af N. M. Hammer 1844.

Niels Mathisen Hammer

Født i Hals, kom i lære hos malermester Thomas Poulsen 1838. Th. Poulsen forpligtede sig til, når N. M. Hammers læreår var til ende, da »at anskaffe ham en passende svende klædning af værdi 24 rbd. dog (med) den forpligtelse, at hvis han ei øieblikkelig efter at være blevet svend, kan betale de for svendeklædningen udlagte penge, da er han pligtig til sit første svendeår i professionen at afarbejde indbemeldte pengesum, således at jeg med berørte forskud ikke lider nogen tab og skade«.

N. M. Hammer blev svend 7. oktober 1844. 1846 betaler laug et sygehusregning for ham. Han vælges til oldgesell 1852, ved den lejlighed vedtager svendene at oldgesellen for fremtiden skal

Svendestykke af Lorentz Bohn 1844.

Altertavle i Hjermelev kirke,
malet af N. M. Hammer.

være fritaget for at betale kvartalspenge, men han forpligtes samtidig til, at besøge laugets syge svende et par gange om ugen. Niels Hammer kan følges i Aalborg til slutningen af 1853. Han slår sig ned som mester i Hjørring; 1857 maler han en altertavle til Hjermelev Kirke forestillende Jesus som trøsteren, idag anbragt i kirkens skib. C. Klitgaard karakteriserer den lidt ubarmhjertigt som »aldeles ukunstnerisk udført«. Man får håbe, at menigheden alligevel vil nære veneration for Hammers arbejde.

Drengen *Anders Lassen*, født i Sebbesund, kom i lære 1844 hos malermester L. P. Poulsen. Han skulle være udlært 1849, men blev ikke svend i Aalborg.

Bøgild nævnes blandt Aalborgs malersvende i januar 1845, han bliver kun ganske kort tid i byen.

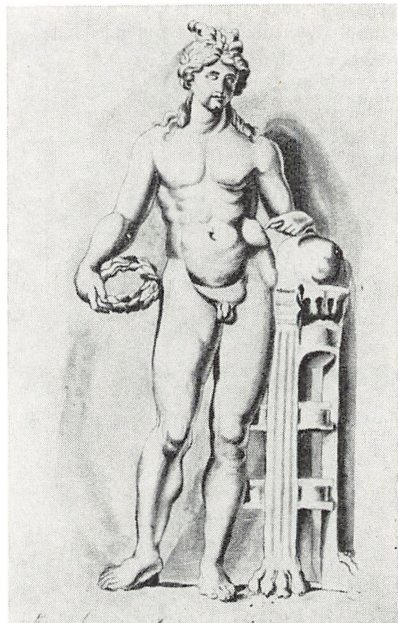
Johan Andreas Frederichsen Kaas blev udlært hos malermester Dahl 33. juni 1845. Han ses blandt Aalborgs malersvende til 1851, med tre års afbrydelse fra 1847.

8. april 1851 vies han i Budolfi Kirke til syypigen Nicoline Halvardine Pedersen.

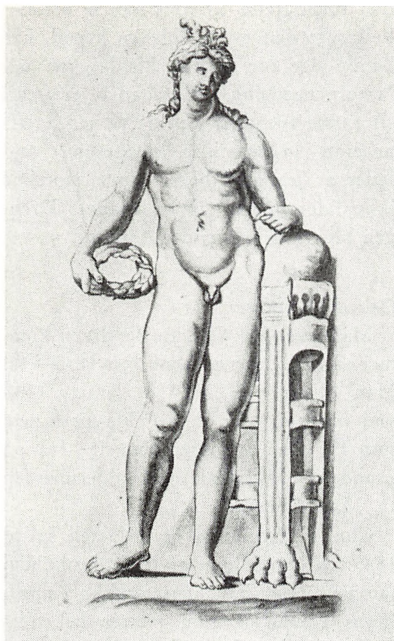
Malersvend *Windfeldt* kom til Aalborg omkring nytår 1845, han blev her til 1852.

Jens Brøndum

Drengen *Jens Brøndum* af Aalborg gik i lære hos malermester Thomas S. Poulsen 1841. Han blev svend 30. oktober 1845. Han skulle i læretiden have

Svendestykke af Johan Kaas 1845.

Svendestykke af Jens Brøndum 1845.

»Alle klædningsstykker i eet og alt, (men) reenlighed holdelse for sin person, klædningsstykker, samt linnedvaskning, bliver forbemeldte lærlings egen regning«.

Hans svendeklædning måtte han også selv betale, ligeledes ind- og udskrivningspenge; men på et område stiller mester sig velvillig: »Da just bemældte lærling J. Brøndum var ansadt som tambour, ved det her i staden værende militær regiment saa er det vedtaget, at i tilfælde han i hans egenskab, skulde afføres militær tjeneste pligter, har jeg som hans læremester i malerkunsten, indtet derimod at erindre; men bevilger ham de dage militær øvelsen som tambor maatte medføre, og når saadan er

tilendebragt har han atter at indfinde sig udi sin lære«.

J. Brøndum arbejdede som svend i Aalborg til foråret 1850. Han averterer i januar måned 1849: »Jalousier og rullegardiner males i forskellige faconer og sælges til billigste priser i Nygade nr. 421 hos malersvend J. Brøndum«. Antagelig har denne handel stødt mestrene, for umiddelbart efter fører de en retssag mod ham, hvilket koster laug 2 rbd. 1 mk. 13 sk.

1851 er han malermester og farvehandler i Sæby, der foreligger to annoncer fra dette år, den første fra april lyder: »Udsalg af oliefarver i Sæby. Tilledede oliefarver i alle couleurer, færdige til paastrykning, copal, harpix- og linoliefernis, alt til nutidens billigste priser, faaes hos J. Brøndum maler og forgylder«.

Den anden annonce fra december lyder: »Udsalg i Sæby. Malede skjærmbrædter samt kakkellovnskjerme og landskabsmalede rullegardiner sælges til billigste priser hos J. Brøndum maler«.

Endnu 1863 søger han arbejdskraft som mester i Sæby. Han var gift med Christine Elisabeth Olesdatter. En søn Jacob Valdemar, født d. 17. december 1855 fortsatte som malermester i Sæby; blev byrådsmedlem, formand for teknisk skole og håndværkerforeningen m. m.

Carl Frederik Jansen Bech var søn af skolelærer Bech i Thisted, han blev sat i lære 1841 hos malermester D. Mayntzhusen, og var udlært 6. oktober 1845; derpå tog han straks fra Aalborg, men nævnes igen hos svendene 1848 som en rejsende, der får 3 mk.

Svendestykke af Carl F. J. Bech 1845.

St. Hansdag 1845 går den 16 årige *Hans Friis* af Thisted i lære hos malermester L. P. Poulsen. Han skulle være udlært 1850, men blev ikke svend i Aalborg.

Laurits Hastrup Thomsen, se under H. C. Dahl.

Malersvend *Eibye* kom til Aalborg omkring årsskiftet 1845—46 og arbejdede hos malermester L. P. Poulsen.

1845 kommer drengen *David Jespersen Ørgaard*, født Nykøbing Mors, i lære hos malermester Th. S. Poulsen.

Som denne mester har for sik ved oprettelse af lærekontrakter pointerer han også her, at drengen nok skal have en svendeklædning til 24 rbd. »dog med

den forpligtelse, at hvis han ei øieblikkelig efter at (være) bleven svend, kan betale det for svende klædningen udlagte pengebeløb, da er han pligtig til i sit første svendeår i professionen at arbejde indbemeldte pengesum, saaledes at jeg med berørte pengeskud ikke lider nogen tab og skade«. Drenge blev aldrig svend i Aalborg.

Chr. E. Bendtzen

Malersvenden Chr. E. Bendtzen kommer til Aalborg ved årsskiftet 1845—46. Han bliver oldgesell 18. januar 1847 ved omvalg, idet F. W. Mayntzhusen, som får flest stemmer, må sige fra på grund af slægtsskab med oldermænd D. Mayntzhusen.

Chr. E. Bendtzen er oldgesell indtil 1849, da han afløses af F. C. Rodschou, samme år gør han mesterstykke i april. Hans etablering som mester bekendtgøres gennem følgende annonce: »Da jeg har forfærdiget mesterstykke og erholdt borgerskab her i byen, tager jeg mig den frihed at anbefale mig til enhver, der vil forunde mig sit arbejde, og skal jeg søge ved billigt og durabelt arbejde at vinde mine ærede kunders yndest og tilfredshed. Aalborg, den 18de april 1849. C. Bendtzen maler og lake- rer. Allgaden nr. 489 (Mad. Kroiers sted)«.

1853 er han flyttet og driver farvehandel jævnsides med professionen, hvilket man ser af følgende annonce: »Da jeg er blevet forsynet med et større parti malerverer, er jeg saa fri at anbefale mig med alle sorter revne oliefarver i alle couleurer samt fernisser til nutidens billigste priser. Gode varer og reelitet skal stedse være formaalet for mine bestræbelser. Min bopæl er i Jom-

fruannegade nr. 276 i hr. smedemester Jessens gaard tætved Vesteraa. C. Bendtzen, maler«.

Endnu 1861 bor malermester C. Bendtzen i Jomfru Anne Gade; men 1874 er han flyttet til Hjelmestald 498. Han sidder 1888 i bestyrelsen for Den konservative Klub for Aalborg og Omegn.

Følgende drenge blev udlært hos ham:

Frederik Jensen	—1855
Rudolph Gløde	—1856
Svend Larsen Svendsen	—1860

1893 ses E. Bendtzen som medlem af mesterforeningen i Aalborg. På generalforsamlingen 18. januar 1898 vælges han til formand. Han trækker sig tilbage fra denne post 1899, og nævnes

*Svendestykke af
Niels Andreas Rodschou 1846.*

*Svendestykke af
Marthinus Chr. Krøier 1847.*

endelig som æresmedlem af foreningen 1906.

Niels Andreas Rodschou var søn af malermester Peder Biering Rodschou i Aalborg. Han er døbt sammesteds 7. aug. 1819 og ligeledes viet her 1852 til Karen Mathiasdatter, f. 17. juli 1825.

N. A. Rodschou blev udlært hos sin fader 18. juni 1846. Han blev i Aalborg som svend. 1874 bor han i Jens Bangsgyde 86.

Marthinus Christian Krøier blev udlært hos malermester Dahl 12. juli 1847. Han forsvandt straks efter udlæringen fra Aalborg, men er allerede tilbage igen det følgende efterår, og bliver så i Aalborg til 1852.

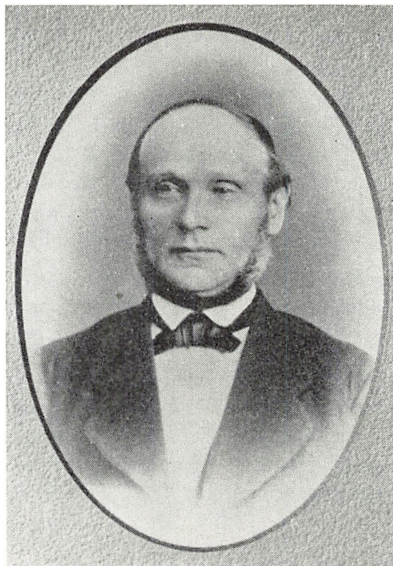
Niels Christian Christensen

Født i Aalborg den 9. juni 1828, søn af vejopsynsmand Mads Christensen og hustru Sofie Bartholine, f. Krantz, blev udlært fra malermester Dahls værksted 1847.

Han arbejder en række år som svend i Aalborg og gør så mesterstykke 16. april 1855; herom hedder det i laugs bogen, 16. april: »Fremvistes et mesterstykke udført af malersvend Niels Christensen bestaaende af et ornament og en figur tegnet i sortkridt og malet i oliefarve, som af de tilstedeværende mestere med undtagelse af den i oliefarve malede figur blev antaget«.

Svændestykke af Niels Christensen 1847.

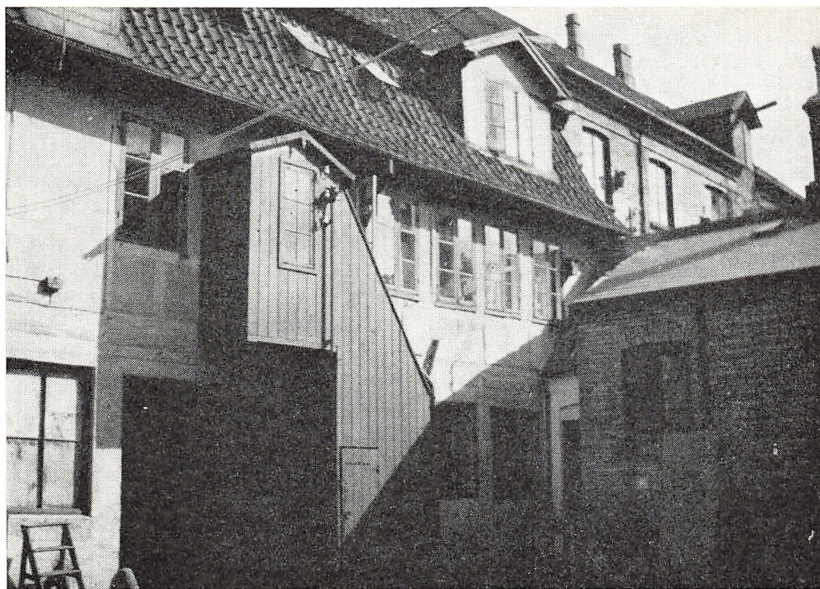

Malermester Niels Christian Christensen.

Det sidste undrer, når man ser hans svendetegning, den var langt fra så dårlig som det brede gros præsterede den, han har åbenbart været uheldig, men blev altså alligevel mester.

I april og maj måned samme år averterer han: »undertegnede, som efter foreviist mesterstykke har taget borgerskab som maler, anbefaler sig med alt til faget hørende. Min bopæl er paa Nyhavn hos vognfabr. Bonne. Samme-steds kan en dreng blive antaget paa favorable vilkaar. Aalborg, den 28de april 1855. N. C. Christensen«.

27. maj 1851 vies Niels Chr. Christensen i Budolfi Kirke til Ane Marie Nielsen, født 1826. Sammen fik de 5 børn, hvoraf 3 døde som små, efter 9 års ægteskab døde Ane Marie Christensen.

Nørregade 18, hvor malermester N. Chr. Christensen havde værksted.

Seks år senere, 4. november 1866 gifter malermester Christensen sig igen med Charlotte Marie Overlade, født 30. marts 1837 og død 20. november 1902, af 2 børn, de fik, døde den ene spæd.

1859 averterer N. Christensen: »Oliefernis og lakfernisser kunne stedse faaes i større og mindre partier til billigste priser hos maler N. Christensen Nørregade 606«.

N. Christensen havde i årenes løb mange tillidshverv, han var oldermand for malerlauget, medlem af Aalborg Haandværkerforenings repræsentantskab fra 1871 til 1890, bestyrelsesmedlem for foreningen af 28. januar, i ligningskommissionen fra 1872 til 1875, og endelig var han brandmajor.

Daniel Schobius blev 1860 udlært hos ham.

Drengen *Daniel de Lemos*, søn af madame Lemos, blev indskrevet i lære hos malermester Diderich Mayntzhusen den 30. oktober 1845.

Forældre på den tid har ofte haft ringe tillid til resultatet af deres børneopdragelse. Man ser besynderlige sætninger indføjet i lærekontrakterne, således også i dette tilfælde. Mayntzhusen skal vise en sådan omsorg for den lille Daniel, at denne ikke søger værtshus eller har omgang med slette drenge eller søger deres selskab.

Daniel de Lemos skulle efter lærekontrakten stå i lære 4 år, men allerede den 8. december 1847 frigjorde malermester Mayntzhusen sig for det tunge ansvar, og gjorde drengen til svend, Daniel de Lemos forlod straks herefter byen.

Svendestykke af Daniel de Lemos 1847.

Meier, Meinburg, Gætkens, F. Boro, Carl Bruun, Vester og Dettmer, alle syv kom som rejsende svende til Aalborg ved årsskiftet 1847—48 og fik den obligatoriske geskænk, hver 4 mk.

F. Boro lod byens svende betale en regning for sig hos doktor Zimmermand, på 2 rdr. 3 mk., antagelig var det også hans regning på 3 mk. 12 sk. svendene måtte betale på »det nye apotek«.

Malersvend *Boisen* kommer til Aalborg foråret 1848, for på svendenes regning at blive indlagt på byens sygehus og derefter forsørgt til han er rask. Han figurerer flere kvartaler i svendenes laugsbog med syge- og forplejningsregninger, men ses ikke at have været i

arbejde. Han har antagelig straks forladt Aalborg, da han blev rask.

Jens Andreas Lund

Drengen Jens Andreas Lund blev svend fra malermester Dahls værksted 10. april 1848; samme nytårskvartal noterer svendene en udgift: »For en klage imod Lund 1 rbd.«; J. A. Lund bliver svend nogle måneder efter dette notat, hvordan det så hænger sammen. 1851 bliver han mester.

Han vies i Skelund Kirke til Kirstine Sophie Horne af Veddem 17. maj 1853, men ægteskabet blev af kort varighed, koleraen kommer til Aalborg og Jens A. Lund dør pludselig den 11. aug. 1854, 34 år gammel.

Svendestykke af Jens Lund 1848.

I januar 1842 kommer drengen *Lauritz Andersen*, søn af Anders Jensen i lære hos malermester L. P. Poulsen.

Som drengens værger slutter medlemmer af fattigvæsenet i Nørre Sundby lærekontrakt med L. P. Poulsen. Drengen skal stå seks år i lære og i denne tid forpligter Nørre Sundby fattigvæsen sig til »at betale malermester Poulsen til klæder for ham 10 rbd. aarlig i de to første aar, og 5 rbd. i det tredie, ligesom og det stemplet papier til lære contract; hvilke penge bliver af commisionen for fattigvæsenet i Nørre Sundby udbetalt, saa snart forstanderen faar opkrævet for første qvartal i 1842, første gang med 5 rbd. og siden hver 1. november og micheli halvdelen af aarets bidrag«.

Af en eller anden grund skifter drengen læremester, for han bliver ifølge laugsbogen svend fra malermester Bechs værksted 16. oktober 1848. Man kan følge svenden i Aalborg indtil 1852, men antagelig har han også efter dette tidspunkt arbejdet i Aalborg.

Foråret 1848 kommer malersvend *Axel Harald Hammerum* i arbejde i Aalborg. På en fortegnelse over udskrevne af »den hidtil for værnepligt fritagne befolkning i Aalborg amt« fra marts figurerer han. Hans navn ses sidste gang i Aalborg i juni 1850.

Anders Mortensen blev svend fra malermester Dahls værksted 16. april 1849. Han arbejdede som svend i Aalborg ca. 3 år.

Rasmus Johan Hassing

Blev svend 16. april 1849 fra malermester Bechs værksted. Han arbejder

som svend i Aalborg til slutningen af det følgende år.

Sandsynligvis bliver han mester i Aalborg 1862, idet han det følgende år i maj og april annoncerer: »Maler R. I. Hassing er flyttet til hr. snedkermester Bonnes gaard i Jomfruannegade nr. 266 og anbefaler sig fremdeles med alt hørende under bygnings-, meubel- og vognarbejde, der besørges hurtigt proppet til nutidens billigste priser.

Endvidere anbefales et udvalg af revne oliefarver og lakfernisser«.

En dameskrædderinde, Trine Hassing, der samtidig giver meddelelse om flytning til ejendommen er velsagens hans hustru.

1874 er Hassings adresse Vester-gade 34 d.

Svendestykke af R. J. Hassing 1849.

Jomfru Ane Gade 23, hvor malermester R. J. Hassing havde værksted.

P. I. C. Henrich Vissing blev udlært 3. juli 1849 fra malermester Th. S. Poulsens værksted. Han forlod straks derefter Aalborg.

Büchman nævnes som en fremmed svend, der sommeren 1849 får geskænk af svendene.

Gustav Valdemar Neidhardt blev svend fra malermester Dahls værksted 8. oktober 1849. Han forlod straks Aalborg.

H. Falck

Var antagelig aalborgenser udlært i København; som lærling ses han rejse mellem Aalborg og København i juli 1841, dels ombord på dampskibet

»Dronningen« under dettes mislykkede tur, og dels med paquetten »Delphinen«; med »Iris« rejser han til København fra Aalborg i april 1846 og han vender tilbage 1850, arbejder så en række år som svend og gør mesterstykke 18. maj 1858.

1861 bor han Tiendeladen 4b.

Han og malermester Bech trækker sig bort fra kollegerne 1862, de undlader at betale skyldig gæld og kvartalspenge til mesterlauget, som ganske vist på dette tidspunkt er en udlevet organisation.

Lauritz Larsen kom til Aalborg sommeren 1850. Han arbejder i byen til sommeren 1854 som malersvend.

1851 arbejder malersvend *F. Snorr* en kort tid i Aalborg.

Svendestykke af Henrich Wissing 1849.

Niels Andreas Nielsen

14. april 1851 bliver Niels Andreas Nielsen svend fra malermester Dahls værksted. Han arbejder med enkelte afbrydelser i Aalborg, indtil man 1863 ser ham som mester. I april 1866 annoncerer han »Maler N. A. Nielsen er flyttet fra Møllegade nr. 512 til hjørnet af Urbangsgade og Kattesundet (forh. afd. maler Dahls værksted)«.

Da det gamle »Lakerhus« april flyttedag 1882 belagdes første gang som stiftelse for Haandværkerforeningen, var enken efter maler N. A. Nielsen mellem de første indflyttere.

Ifølge svendenes laugsbog blev lærling *Jacob Nielsen* svend 3. maj 1851, fra hvilket værksted ses ikke, man kan

heller ikke følge *Jacob Nielsen* som svend i Aalborg, så der kan måske være tale om en fejlskrivning i laugsbogen.

Lauritz Andreas Jacobsen blev svend fra malermester Bechs værksted 20. januar 1851. Han arbejder som svend i Aalborg til slutningen af 1855.

Jacob Pedersen blev udlært hos malermester Th. Poulsen 3. maj 1851; han forlod byen straks efter. Fra 1857 ses navnet *Petersen* i svendenes laugsbog.

Carl Marinus Gjerum

Født i Aalborg 1831, blev udlært 11. august 1851. Han kan derefter følges mellem byens svende til 1856. 30. april 1854 bortlodder han ifølge avisannoncer et oliemaleri.

Svendestykke af G. W. Neidhardt 1849.

Svendestykke af L. A. Jacobsen 1851.

Han gør mesterstykke 3. juni 1856, dette mesterstykke består af: »1 ornament tegnet i sortkridt og samme malet som gips i oliefarve, og basrelieffet Amor og Løven ligeledes i sortkridt og oliefarve«.

28. september vies han i Aalborg til Christine Magdalene Jensd., f. i Aalborg

1830. Parret opgives på dette tidspunkt at bo i Kattevad hos værtshusholder Balzer Gjerum. 31. december samme år får de en søn døbt og bor da i St. Hansgade. Fra 1865 til op mod århundredskiftet har Gjerum værksted i Møllegade.

Jens Lauritz Nielsen, f. 20. juni 1831 i Dronninglund, d. 23. marts 1911 i Nørresundby, lærte hos malermester L. P. Poulsen Aalborg, han blev svend 22. december 1851. Arbejdede derefter et halvs århundrede ved faget, de 38 år uafbrudt hos malermester Grøndahl i Nørresundby. 1890 er han initiativtager til stiftelsen af Malernes Fagforening i Aalborg. Han deltog ivrigt i det faglige og politiske arbejde lige til 1911, de sidste år som æresmedlem af fagforeningen.

Malersvend *Lafontaine* arbejdede en kort tid i Aalborg i slutningen af 1851.

Malersvend *S. C. Berg* får arbejde i Aalborg hos malermester Dahl i slutningen af 1851. Han kan følges i svendenes laugsbog til 1858.

H. C. Jacobsen og *C. F. Wind* nævnes begge som rejsende svende, der får geskænk af Aalborgs svende i januar 1852.

Antagelig er det ovennævnte *H. C. Jacobsen*, der 1855 vender tilbage til Aalborg og arbejder et halvt år.

Børge Christensen

Børge Christensen blev udlært hos malermester L. P. Poulsen 26. april 1852. Han arbejdede gennem mange år på læremesterens værksted, og overtager driften af dette sammen med »den lille Hansen« en kort periode i L. P. Poulsens sidste år.

1887 nævnes et malerfirma B. Christensen & Hansen i Aalborg.

Jens Peter Lyckegaard

Født 2. marts 1832 i Lyngby, Børglum Herred, søn af lærer Christian Madsen Lyckegaard og Inger Jensen, blev udlært 3. februar 1852 fra malermester P. T. Poulsens værksted i Hjørring. Han aflagde svendep prøve ved lauet i Aalborg.

1860 etablerer han sig som mester i Hjørring. Gennem ca. 25 år var han bestyrelsesmedlem af Arbejderf., medlem af ligningskomm. var han i 18 år.

Han blev viet 1. januar 1857 i Rakkeby til Ane Kirstine Nielsen, født 12. septbr. 1831 i Rakkeby, død 8. febr. 1904 i Hjørring.

Malersvend *Woldbye* nævnes i svendenes laugsbog sommeren 1853; måske er han identisk med den svend, som i laugsbogen kan følges til 1858, hvis navn staves Kolbye eller Kaalbye.

Malersvend *Fogth* kommer i arbejde i Aalborg 1853. Det følgende forår har han forladt byen igen.

Til malersvend *Schrøder* henligger i maj måned 1853 på Aalborg Postcomp-toir et uafhønt brev; antagelig er denne svend identisk med malersvend Krøyer, som nævnes i laugsbogen sidste gang det forudgående år.

I september 1853 indrykker malermester F. C. Rodschou følgende annonce i Aalborg Stiftstidende: »Da drengen *Christian Bjørn* ikke længere er i lære hos undertegnede, advares enhver imod

at betroe ham noget i mit navn. F. C. Rodschou maler«.

De to er altså ikke kommet særligt godt ud af det, alligevel tabte drengen ikke modet, han ville være maler, kunne han ikke blive det i Aalborg, måtte han søge andre steder hen. Han ses i Aalborg 1860 og nogle år frem, han bor da i Roldgyde og er gift med Juliane Marie Svendsen, født 1838.

Malersvend *Johannes Berg* ses i arbejde i Aalborg nytår 1854, han opholder sig i byen til 1856 og arbejder hos malermester Rodschou. Han nævnes som oldgesell juli 1856.

Koefod

Koefod nævnes som svend hos malermester Dahl 1853. Man ser på svendenes udgifter ved hans ophold i byen, at han har været langvarigt syg. Vel restitueret forlader han Aalborg 1854.

1859 søger han som mester i Nibe svend og dreng.

Malersvend *Bruun* arbejder en ganske kort tid i Aalborg sommeren 1854, han kan være identisk med Carl Bruun, der 1847 nævnes som rejsende svend.

Alsing og *Hasselbok* er to malersvende, som arbejder en kort periode i Aalborg ved årsskiftet 1853—54.

Albert Thorvaldsen Møller

En maler Møller som 23. august 1853 kommer til Aalborg med »Iris« fra København, er sikkert malersvend Albert T. Møller, som kommer i arbejde hos malermester Bech. Han var søn af apotheker L. C. Møller, Nørre Sundby.

I maj 1855 annoncerer han: »At jeg har etableret mig som maler her i byen tillader jeg mig at bekendtgøre, anbefalende mig til det ærede publicums velvillie. A. T. Møller malermester boende i Skolegade nr. 532«.

1861 er han flyttet til Nørresundby og driver farvehandel ved siden af professionen. På Nørre Sundby rådhus hænger et naivt malet billede af Nørre Sundby kirke set fra vest, som han har udført.

Januar 1855 arbejder malersvend *Enelund* i Aalborg, han forlader byen det følgende år.

Jens Christian Westphall blev udlært hos malermester H. Jensen 26. april 1854. Hans svendestykke »bestod i at tegne et ornament med sortkridt og et andet malet med oliefarve efter gibs, som er bestemt ved forrige laugssamling, han fik characteren meget godt«.

J. Chr. Westphall kan følges som svend i Aalborg til slutningen af 1857.

Kolbye (Kaalbye). Se under Woldbye.

Malersvend *Sjødberg* ses i arbejde i Aalborg efteråret 1854 og foråret 1855.

Malersvend *Hjællenberg* arbejder en kort tid i Aalborg ved årsskiftet 1854—55.

Malersvend *Urban* opholdt sig en kort tid i Aalborg 1855, en del af denne tid var han syg.

Malersvend *Trap* arbejder i Aalborg sidst på sommeren 1855. Antagelig bliver han i byen også efter 1858 til hvilket år han kan følges.

1855 og 56 arbejder malersvend *Schaumborg* i Aalborg.

Frederik Jensen blev udlært 22. januar 1855 hos malermester Bentzen. Han arbejder herefter nogle få måneder i Aalborg.

Christian C. Christensen blev udlært 17. oktober 1855 hos malermester F. Bech. Han forlader herefter byen nogle år.

1857 ses to svende ved navn Christensen i laugget, antagelig er det den ene af disse, som endnu 10 år senere bor i byen.

Frederik Wilhelm Hald blev udlært 17. oktober 1855 hos malermester L. P. Poulsen. Han blev i Aalborg som malersvend. 1874 bor han Nygade 423.

Malersvend *Olsen* begyndte at arbejde i Aalborg 1855, man kan følge ham i svendenes laugsbog til den afsluttes 1858. Antagelig er han blevet i Aalborg.

Malersvend *Jacobsen* arbejder en kort tid i Aalborg 1855.

Malersvend *Wildenstrik* ses arbejde i Aalborg fra januar 1856, muligvis opholder han sig også i byen efter 1858, til hvilken tid man kan følge ham.

Fritsche. Maler Fritsche nævnes, selv om han ikke arbejdede ved faget i Aalborg. Antagelig 1856 starter han Fritsches »atelier for daguerotypie«, som han 1856 afhænder til H. Tønnies for 2000 rdr.

1855 averterer han: »Det photographiske atelier af E. Fritsche er aaben hver dag fra om morgenen kl. 9—12 og fra 2—5 eftrm. Daguerreotypbilleder saavel som photographier (lysbilleder paa papir) baade af levende personer og efter büster, oliemalerier og andre tegninger udføres, med de fortrinligste franske instrumenter i hr. toldassistent Flechtner's have Skolegaden nr. 345 litr. a., hvor der ogsaa er udhængt prøver til behagelig eftersyn.

Da opholder her kun bliver af kort varighed, udbedes ærede bestillinger snarest muligt. Ærbødigst Fritsche, maler og photograph«.

1858 har Fritsche fotografisk atelier i Hamburg.

Rudolph Alfred Mathæus Gløde blev udlært hos malermester Bentzen 29. januar 1856. 1859 er han gift med den 21 årige Ane Marie Andersen og bor Frue Kirkeplads i Aalborg.

Ole Christian Olsen blev svend 29. januar 1856; hans læretid som afsluttedes hos malermester T. S. Poulsen, var påbegyndt hos malermester Brøndum i Sæby, som selv havde lært i Aalborg.

Svendestykket »blev for sit slette omrids og skattering og maleriets mådelige udførelse casseret, og det (blev) betydet ham at (han) kunne udføre et nyt svennestykke førstkommende paaske kvartal«.

Allerede 14 dage senere blev O. Chr. Olsens svendestykke godkendt.

Man kan ikke afgøre, om det er ham eller tidligere nævnte Olsen (1855), man kan følge i svendenes laugsbog til den afsluttedes i 1858. En malersvend Olsen lader sig i 1866 fotografere hos fotograf Tønnies.

Niels Christian Petersen

Blev udlært hos malermester L. P. Poulsen 13. februar 1856. Han bliver i byen som svend, er 1865 bosiddende i Peder Barkesgyde og gift med den 32 årige Josephine Cathrine Bondrup.

1874 bor der en malersvend Petersen, Algade 490, som muligvis kan være identisk med ovennævnte.

Marinus Hartmann

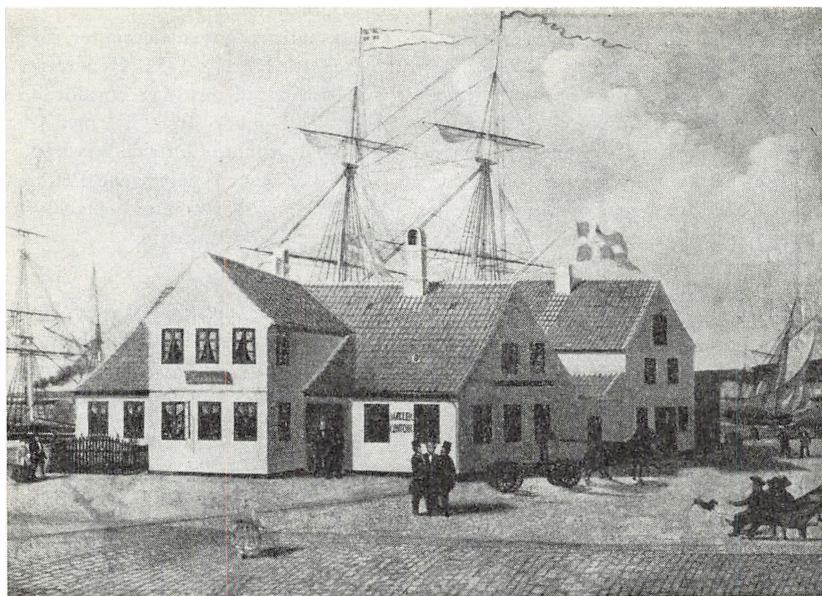
Blev udlært hos malermester L. P. Poulsen 6. oktober 1856. Han blev som svend i Aalborg, er 1874 mester boende Jomfru Anegade 276.

Johann Rolffs blev udlært hos malermester H. F. Jensen 28. oktober 1856. Endnu 1860 er han svend i Aalborg.

Malersvend *Andersen* arbejder nogle sommermåneder i Aalborg 1856.

*Tegning antagelig lavet af
Niels Chr. Petersen 1856.*

Prospekt af »Snorren«, malet af I. C. Bruun.

I. C. Bruun

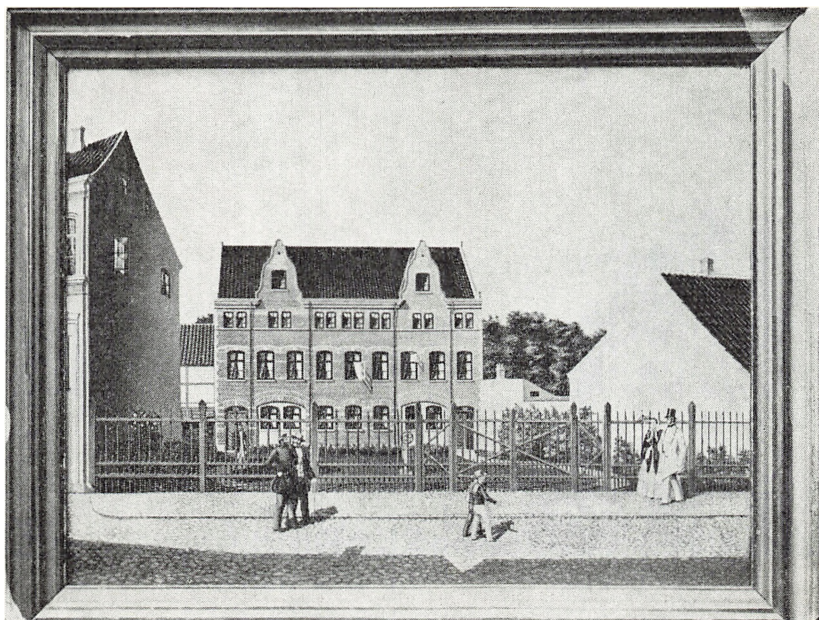
Før fotografiens opfindelse besøges Aalborg jævnligt af portrætmalere, landskabsmalere og silhuetter, men de opholder sig som regel kort tid i byen og skal ikke nævnes her. Med I. C. Bruun gøres der en undtagelse, fordi han så vidt man kan se, er den første deciderede kunstmaler, byen har, der slipper forbindelsen med håndværket.

I. C. Bruun bliver man opmærksom på første gang i marts og april måned 1859, hvor han gennem en annonce gør bekendt, at et: »Prospekt af »Snorren«. Generemaleri af I. C. Bruun afhændes i »Snorren« søndag den 1ste mai kl. 4 eftermiddag. Adgangskort a 2 mk. faaes i »Snorren«.

Besidder af dette prospekt blev hr. cancelliråd Brink efter lodtrækning. Billedet hænger i dag på stadsingeniørens kontor i Aalborg. Et andet af samme motiv fra modsat side er i privateje hos værtshusholder Jensens efterkommere.

I juli samme år annoncerer han: »Frimurerlogen. Prospect af logebygningen med omliggende (oliemaleri) af landskabsmaler I. C. Bruun, er udstillet for medlemmer med familie i logens forhal den 24de juli, formiddag kl. 10—12, eftermiddag kl. 4—6, — til bortlodning«.

Den 20. august meddeler han: »Paa grund af indtrufne omstændigheder falder logebygningen først i 5te trækning den 10de oktober 1859. I. C. Bruun«.

Frimurerlogen i Slotsgade, malet af I. C. Bruun.

De indtrufne omstændigheder er antagelig en nær forestående flytning fra hans bopæl, en 4 værelses lejlighed, som han har lejet hos malermester Hans F. Jensen i Maren Turisgade.

Betty Henriette Bruun i samme ejendom, som giver sig af med fin herre- og damevask, må høre til hans husstand. I oktober samme år opgiver hun adressen Nørregade 544.

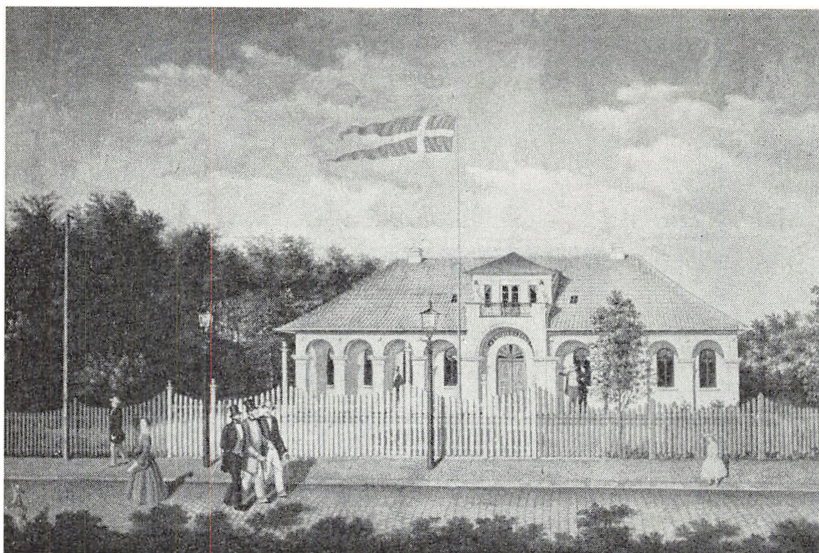
Prospektet af frimurerlogebygningen blev vundet af købmand Grønning.

Søndag den 2den oktober 1859 afhænder I. C. Bruun igen et prospekt, denne gang af »Enighedslund«. Lødrækningen foretoges hos restauratør Jensen på Gammeltorv, og billedet blev vundet af Hansen & Co. I dag hænger det på Aalborg historiske Museum.

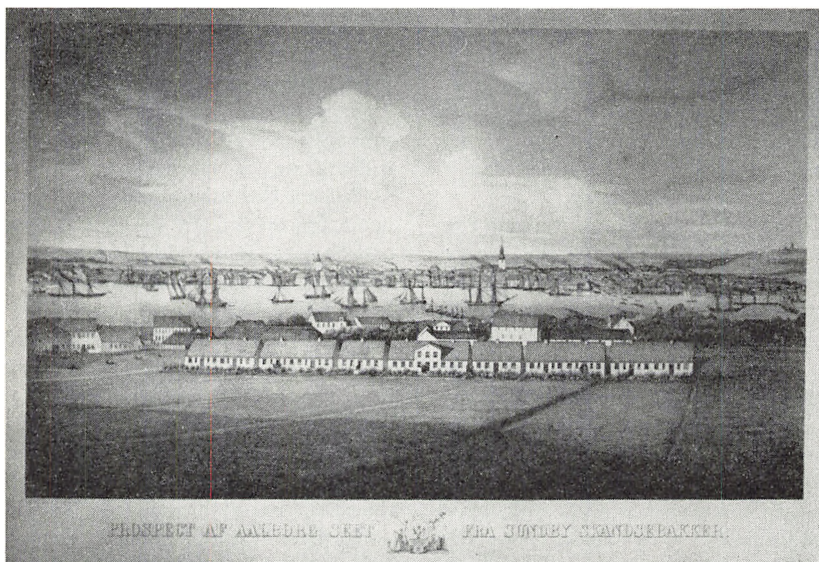
I. C. Bruun lavede en del litografier; bl. a. portrætter af embedsmænd fra provinsen og et detailrigt billede af Aalborg set fra Nørresundby.

1861 bor han Søndergade 622. Skatteledningens oplysninger om I. C. Bruun understreger, at det altid har været en skidt forretning at producere kunst, i hvert fald i Aalborg.

I. C. Bruun var ikke nogen himmelstormer. Den præcise skildring er gerne temmelig fantasiløs, blot billedet af »Snorren« tyder på en vis farvesans; men den historisk interesserede er ham megen tak skyldig for hans vederhæftighed. Et par af hans billeder gør det ud for flere fyldte fotoalbums og megen ordrig spekulation over byens topografi.

»Enighedslund« på Vesterbro, malet af I. C. Bruun. Aalborg historiske Museum.

PERSPECT AF AALBORG SEET FRA SUNDBY STANDEBARKER.

Aalborg set fra Nørre Sundby. Litografi af I. C. Bruun. Aalborg historiske Museum.

Laugsvæsenets ophævelse

De nye forhold ved laugsvæsenets ophævelse, og Aalborgs voldsomme vækst i de følgende årtier, gav faget vokseværk. Ulykkeligtvis opstod samtidig et organisationsmæssigt tomrum, som i ordets sande betydning gav plads for kræfternes frie spil — flovsen »på godt og ondt« kan man roligt stryge i den forbindelse. Licitationerne blev drevet til en skarphed, som enten måtte give mester tab eller gå ud over kvaliteten af arbejdet. Svendene tjente ofte ikke mere end ufaglærte arbejdere og mange var arbejdsløse hver vinter.

Mestrene holdt sammen på laugets endnu nogle år, derefter var enhver sig selv nærmest. Man løb vel af og til sammen på værkstederne — men det forpligtede jo ingen. Det tog et kvart århundrede at overvinde den forvirring, som den liberale næringslov havde skabt og den industrielle revolution gav næring til.

I 1890 stiftedes malernes fagforening i restauratør Knaps lokaler ved Østerå. De 30 svende, der var mødt frem, valgte som første formand Hans Jørgensen.

Allerede året efter organiseredes en fjorten dage lang strejke, under hvilken mestrene frafaldt kravet om en tredelt lønskala for duelige og mindre duelige svende og udlærlinge, samt gik ind på en lønforhøjelse. 1896 oprettedes overenskomst om, at ingen svend måtte arbejde for nogen mester udenfor mesterforeningen — en rent laugspræget bestemmelse.

Frem til lockouten 1899 tilspidsedes situationen på arbejdspladserne gennem flere konflikter. Den lange kamp med arbejdsgiverne klarede malersvendene bl. a. ved at oprette et fællesværksted. Ved privat arbejde måtte de til fælles bedste afgive 25 pct. af beløb over 10 kr. Konflikten afsluttedes som bekendt med det forbløffende sejglivede septemberforlig; indtil denne dag arbejdsmarkedets retsgrundlag.

Året efter lockouten ændrede mesterforeningen navn til malerlauget. Mestre og svende havde da efterhånden tilpasset sig en ny tids ændrede vilkår og samtidig reddet den levedygtige del af laugstankerne med sig over i den nye tid.

Henvisninger

2. G. Stemann og J. Lindbæk: Danske Helligaandsklostre 1906, Dipl. nr. 290, F. Beckett: Danm. Kunst II, 1926. Weilbachs Kunstner Leksikon.
 3. C. Nyrop: Gilde- og Lavsskraaer, I, 1900. F. Beckett: Danm. Kunst, II, 1926. Weilbachs Kunstner Leksikon.
 4. F. Beckett: Danm. Kunst.
 5. C. Klitgaard: Gildebrødre i Guds Legems Lav i Aalborg 1537—1624. Fra Himmerland og Kjær Herred 1912.
 6. Kæmnerregnskaber og Raadstuekopibøger, Landsarkivet i Viborg. P. C. Knudsen: Aalborg Bys Historie.
 7. Chr. P. Christensen: Hvorup Kirke Kjær Herred, Fra Himmerland og Kjær Herred 1923. Danmarks Kirker, Thisted Amt, bd. I.
 8. Chr. Axel Jensen: Håndværkerforeningens Panelstuer i Aalborg museum, Samlinger til jydsk Historie og Topografi 3. Rd., 3. Bd.
 9. C. Klitgaard: Af Aaby og Biersted Kirkes Regnskaber, Vendsysselske Aarbøger 1937.
 10. Chr. P. Christensen: Fra Kejserens Tid, Fra Himmerland og Kjær Herred 1912. C. Klitgaard: Nogle Vendsysselske Kirkesyn, Vendsysselske Aarbøger 1948.
 11. Weilbachs Kunstner Leksikon.
 12. Weilbachs Kunstner Leksikon.
 13. Trap: Danmark, Hjørring Amt. C. Klitgaard: Af St. Katrine Kirkes Regnskaber, Vendsysselske Aarbøger 1918. C. A. Jensen i Vendsyssel Tidende 28/12 1905 og 2/1 1906. Weilbachs Kunstner Leksikon.
 14. Weilbachs Kunstner Leksikon.. Aalborg Byes Grundtaxt 1682. Skiftebrev 29. aug. 1691, Aalborg historiske Museum. C. Klitgaard: Nogle Vendsysselske Kirkesyn, Vendsysselske Aarbøger 1948.
 15. Skiftebrev 1691 Aalborg historiske Museum.
 16. Skiftebrev 29. aug. 1691 Aalborg historiske Museum. C. Klitgaard: Nogle Vendsysselske Kirkesyn, Vendsysselske Aarbøger 1948. Register over uforfærdiget skiftebreve. Pers. T. 11 rk. I 1940. Weilbachs Kunstner Leksikon.
 17. En broder til A. J. M., Jørgen Jensen Malli, var fæstebonde i Hasseris.
 18. Navnet Dahlskov er sikkert misforstået, der må være tale om Joh. Justine Søltoft og hendes anden ægtefælle Iver Dalsgaard, død 1771, ejere af godset Raastrup i Thy.
 19. Chr. Kjøller: Aalborg og Nørresundby Malerlaug 1895 — 17. December 1945.
- Maler Laugs Bøeg 1706. Landsarkivet Viborg.
- Aalborg Mahler Amtz Boog 1749. smst. Mahler Svennes Bog i Aalborg (1776). Aalborg historiske Museum.
- Malernes Laugs Tegne Boog i Aalborg 1732. smst.
- Malernes Laugs Tegne Bog i Aalborg 1821. smst.
- Malermestrenes laugslade. smst. Kirkebøgerne Frue Sogn i Aalborg. P. C. Knudsen: Aalborg Bys Historie. Chr. P. Christensen: Nørresundbys Historie.

- Vendsysselske Aarbøger.
 Papirer fra Skifteretten 1691.
 Fra Himmerland og Kjær Herred.
 F. Baumgarten; Det gamle Horsens og
 Horsens Slægter.
 Aalborg Skipper Liig Laugs Protokoller.
 Aalborg historiske Museum.
 Kr. Værnfelts optegnelser vedr. Aal-
 borgs gamle ejendomme.
 Personalhistorisk Tidsskrift.
 Vendsyssel Tidende.
 Aalborgposten.
 Aalborg Amtstidende.
 Hjørring Amtstidende.
 Jydske Efterretninger.
 Aalborg Stiftstidende.
 Dagbladet Nordjylland.
 Bjørn Kornerup og Vilhelm Lorentzen:
 Aalborg Stiftshospitals Historie.
 Budolfi Sogns Kirkeblad 1936.
 Carl Klitgaard: Hvetbo Herred.
 P. F. Wandall: Aalborgsk Lommebog
 for 1804.
 Forskellige Enkepensions-Selskaber og
 Ligkassers trykte årsregnskaber fra
 beg. af forrige århundrede.
 Veiviser og Adressebog for Aalborg
 Kjøbstad, 1861 og fremefter.
 Trap: Danmark.
- Danmarks Kirker.
 Ancienitetsliste over de ved Aalborg
 Brandkorps ansatte Officerer og
 Brandmestere 1860. Aalborg histori-
 ske Museum.
 Fortegnelse over Gadenumre og Matri-
 kulsnumre i Aalborg.
 C. Bruun: Oplysninger om de Frue
 Kirke i Aalborg tilhørende Kapitaler.
 Bjørn Ochsner: Fotografier i Danmark
 indtil år 1900.
 Biografier til billedrækken i Aalborg
 Haandværkerforening.
 Begtrup, Gr: Aalborg Amt.
 Hald: Aalborg Fattigvæsens Historie.
 Breve vedr. Malerlauget i Aalborg,
 Landsarkivet i Viborg.
 Vejle Amts Aarbøger 1921.
 Kai Uldall: Gammel Dansk Fajance.
 Gudumlund godsarkiv.
 Documenter vedr. G. Fabrik 1797—
 1853. Landsarkivet Viborg.
 Dansk Portræt-Galleri.
 Frue Kirkes Regnskabs Protokol.
 De ældste forhandlingsprotokoller for
 Malernes Fagforening i Aalborg og
 Nørresundby.
 Wilh. Topsøe-Jensen: Optegnelser om
 Familien Topsøe. 1937.

Personregister

- Aarestrup, Henrich Jacobsen. 52
 Ahrner, Erich Erichsen. 37
 Ahrner, Petter. 54
 Albrecht, Johan Fr. 81
 Alsing. 123
 Andersen. 125
 Andersen, Gerh. Ludv. Fried. 68
 Andersen, Lauritz. 119
 Andersen, P. 97
 Axelsen, Lauritz. 44

 Bang, Carl. 82
 Bastian, Johan. 28
 Bech, Carl Frederich Jansen. 113
 Bech, Ferdinand Ludvig. 107
 Bech, Jørgen Friedrich. 68
 Bedsted, Niels Pedersen. 47
 Bedsted, Thomas Pedersen. 55
 Bendtzen, Chr. E. 114
 Berg, Johannes. 123
 Berg, S. C. 122
 Berstrøm, Olle Petersen. 57
 Bjørn, Christian. 123
 Blom. 76
 Blicher, Diderich Chr. 91
 Bohn, Lorens Emanuel. 111
 Boisen. 118
 Boldt, Carl Johan Sigvart. 97
 Boro. 118
 Brabant, Søren Nielsen. 26
 Bragenes, Jens Peter Jacobsen. 38
 Bragenes, Peder. 67
 Bruun. 123
 Bruun, Carl. 118
 Bruun, Christen. 22
 Bruun, Christian Julius. 85
 Bruun, Christian J. M. 60
 Bruun, I. C. 126
 Brøndum, Jens. 112
 Büchman. 120

 Bøggild. 112
 Børglum, Jens Sørensen. 18

 Christensen, Børge. 122
 Christensen, Christen. 55
 Christensen, Christian C. 124
 Christensen, I. C. 82
 Christensen, Niels Christian. 116
 Christensen, Peter. 79
 Christensen, Thomas Christian. 107
 Coltz, Johannes Christopher. 78

 Dahl, Hans Christian. 106
 Damgarten, Johan. 53
 Dettmer. 118

 Eibye. 114
 Eldberg, Vilhelm. 56
 Enelund. 124
 Enghausen, Christian. 78
 Erling, Jens Severin. 56
 Estrich, August. 69
 Estrup, Chresten. 78
 Ewers. 86

 Fagernes, Christopher. 76
 Falck, H. 120
 Federhof, Friedrich. 49
 Foght. 123
 Freds, Johannis. 22
 From, Niels Christian. 79
 Friis, Hans. 114
 Fritsche. 124

 Gaertner, Frederich Wilhelm. 78
 Gerdt, J. 100
 Gjerum, Carl Marinus. 121
 Gjørild, Michel Petersen. 85
 Gjørup, J. B. 105
 Gløde, Rudolph Alfred Mathæus. 125
 Grafle, Niels Nielsen. 26

- Groe, Peder Laurits. 23
 Grøndahl. 122
 Guldager, Anders. 53
 Gylke. 82
 Gætkens. 118
- Hald, Frederik Wilhelm. 124
 Hammer, Niels Mathisen. 111
 Hammerum, Axel Harald. 119
 Hansen. 82
 Hansen, Berendt August. 96
 Hansen, Berendt Lassen. 85
 Hansen, Claus. 58
 Hansen, Johannes Chr. 66
 Hansen, Johannes Chr. 87
 Hansen, Søren. 58
 Hartman, Marinus. 125
 Hartvig, Asmus. 78
 Hass, Knud Poulsen. 53
 Hasselbok. 123
 Hassing, Rasmus Johan. 119
 Hegn. 82
 Hein, Johan Adam. 23
 Henz, Daniel Simoni. 94
 Hiort, Niels Friderichsen. 58
 Hjællenberg. 124
 Hollesen, Caspar. 81
 Holm, Jens Olsen. 78
 Holst, I. M. 90
 Hoppe. 101
 Høxhler, Jens Michael. 69
- Jacobsen. 124
 Jacobsen, H. C. 122
 Jacobsen, Lauritz Andreas. 121
 Jensen, Eric. 39
 Jensen, Frederik. 124
 Jensen, Hans Frederik. 100
 Jensen, Jens Peter. 97
 Joachim, Daniel Philip. 78
 Johansen, Hendrich. 15
 Johansen (Ybbing), Søren Peter. 18
 Jørgensen. 97
- Jørgensen, Jens. 55
- Kindt, Gustav Theobaldt. 108
 Koch, Niels Christensen. 27
 Koefod. 123
 Koldbye (Kaalbye). 124
 Kontrafejer, Johan. 13
 Kontrafejer, Johannes. 13
 Kontrafejer, Peter (Petter). 13
 Kragh, Lars Christian. 67
 Krøier, Marthinus Christian. 115
 Kycker, Henrich. 11
 Kaas, Johan Andreas Frederichsen. 112
- Lafontaine. 122
 Larsen, Lauritz. 120
 Larsen, Nicolai. 79
 Lassen, Anders. 112
 Leleur, Lars Peter Asmus. 105
 Lemos, Daniel de. 117
 Lindrob, Mathias Elias Gotlieb. 86
 Lorentsen. 82
 Lund, Jens Andreas. 118
 Lund, Søren Nielsen. 56
 Lundgren, N. 90
 Lyckegaard, Jens Peter. 123
 Lyng, Niels Peter. 85
- Madestrøm, Jens Olsen. 49
 Maler, Christopher. 10
 Maler, Frederik. 10
 Maler, Henrik. 13
 Maler, Hans Mandfeld. 18
 Maler, Jens. 10
 Maler, Jochum. 18
 Maler, Morten. 10
 Maler, Pitter. 10
 Maler, Poul Jensen. 13
 Maler, Simon. 10
 Malli, Jens Lartsøn. 44
 Mand, Jul. 87
 Markussen. 82
 Mathiesen, Mathias. 108

- Mayntzhusen, Diderich. 70
 Mayntzhusen, Diderich. 93
 Mayntzhusen, Frederich Wilhelm. 98
 Meir. 118
 Meinburg. 118
 Meyr, Fritz. 87
 Momme, Terkel Jørgensen. 80
 Mortensen, Anders. 119
 Mortensen, Johan Jacob. 85
 Møllendorf, Christian Johansen. 79
 Møller, Albert Thorvaldsen. 123
 Møller, Christen P. 69
 Møller, Jens Blok. 57
 Møller, Poul. 91
 Møyndrup, Christen Pedersen. 53
 Mørck, Jørgen. 45

 Neidhart, Gustav Valdemar. 120
 Neuhaus (Nyhus), Peder, 56
 Neuhausen, Jens. 57
 Nielsen, Jacob. 121
 Nielsen, Jens Lauritz. 122
 Nielsen, Lauritz W. 93
 Nielsen, Niels Andreas. 121
 Nissen, Jacob. 81
 Nymand (Neuman), Hendrich Leonhard. 54

 Olesen, Johan. 68
 Olesen. 124
 Olsen, Ole Christian. 125
 Ostenfeldt, Andreas Peter. 53

 Pedersen, Jacob. 121
 Pedersen, Søren. 77
 Petersen, Hans Peter. 87
 Petersen, Johan Daniel. 85
 Petersen, Jørgen Brochman. 109
 Petersen, Nicholai. 111
 Petersen, Niels Christian. 125
 Poulsen, Lars Peter. 81
 Poulsen, Peter Tank. 89
 Poulsen, Poul Peter. 65

 Poulsen, Thomas Stange. 88
 Pretzh, Frantz. 77

 Quantz, Albrecht. 15
 Quantz, Friderich. 16
 Quistdorf. 82

 Rasmussen, Søren Kierulf. 26
 Reismand. 80
 Reys, Johannes Georgius. 66
 Rode, Hans. 69
 Rode, Henrich Pallesen. 26
 Rodschou, Frederich Christian. 101
 Rodschou, Nicolai Severin. 62
 Rodschou, Niels Andreas.. 115
 Rodschou, Peder Biering. 66
 Rodschou, Peder Jensen. 39
 Rolffs, Johan. 125
 Roggenbuch, Johan Hinrich. 21
 Roggenbuch, Lorentz Lorentzen. 18
 Rosse, Emanuel. 55
 Roese, Mogens Bollesøn. 20

 Schaumborg. 124
 Schioldborg, Christopher. 43
 Schmidt, Johan Mathis. 69
 Schobius, Daniel. 117
 Schousgaard, Niels Lassen. 90
 Schröder. 123
 Schults, Henrik. 18
 Schurman, Johannes Wilhelm Friderich. 46
 Schüshork, P. H. 79
 Siemsen, Christian Ferdinand. 90
 Sjødberg. 124
 Slott, Jens Jensen. 24
 Snorr, F. 120
 Sotg, C. B. 49
 Stausholm, Nicholai Christensen. 77
 Steenfeldt, Hans Nielsen. 46
 Steinmetz, Jacob Henrich. 49
 Stender, Carl. 82
 Svarstrøm, Svend. 80

- Søltoft, Christian Bang. 49
 Sønie, Joseph Henrich. 79
 Sørensen, Ole. 90
 Sørrøe, Jens Christian. 55
- Thomsen, Jens Peter. 98
 Thomsen, Johan Peter. 84
 Thomsen, Lauritz Hastrup. 114
 Torngaard, Christen Nielsen. 26
 Torp, Christen Andersen. 36
 Trap. 124
- Urban. 124
 Uttrup, Jens Sørensen. 17
- Vanilius, Johan Fred. 57
 Verdick, Hendrik. 107
 Vester. 118
 Vissing, P. I. C. Henrich. 120
- Wandall, Christen Heug. 64
 Weise, Laurids Friederich. 28
 Westphall, Jens Christian. 124
 Wiibe, Peder. 44
 Wildenstrik. 124
 Willadsen, Willads. 96
 Willumsen, Hans. 27
 Wind, C. F. 122
 Windfeldt. 112
 Wold, Oluf Nielsen. 28
 Woldbye. 123
- Ybbing, Jochim Petersen. 21
 (Ybbing) Johansen, Søren Peter. 18
 Ybbing, Peter Johansen. 16
- Ørgaard, David Jespersen. 114